

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 170 Год. LXVI

29 декември 2010, среда

Цената на овој број е 270 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
3674. Одлука за именување членови на Комисијата за заштита од дискриминација.....	2	3680. Закон за заштита на децата (Пречистен текст).....	6
3675. Одлука за именување на член на Советот за статистика на Република Македонија.....	3	3681. Одлука за помилување на осудени лица по повод Новата 2011 година.....	38
3676. Одлука за изменување на Одлуката за основање на пратенички групи на Собранието на Република Македонија за соработка со парламенти на други држави и избор на претседатели и членови на пратеничките групи на Собранието на Република Македонија за соработка со парламентите на други држави.....	3	3682. Одлука за помилување на осудени лица.....	39
3677. Одлука за именување претставници во Собирот на работниците на Републичкиот завод за унапредување на домаќинствата - Скопје.....	3	3683. Одлука за продажба на недвижни ствари.....	39
3678. Одлука за објавување јавен конкурс за избор на заменик-директор на Дирекцијата за заштита на личните податоци.....	3	3684. Решение за именување член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија – Скопје.....	40
3679. Програма за одбележување јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности за 2011 година.....	4	3685. Решение за разрешување и именување членови на Управниот одбор на Јавното претпријатие за стопанисување со пасишта Скопје.....	40
		3686. Решение за разрешување од должноста заменик на директорот на КПУ Затвор Гевгелија.....	40
		3687. Решение за именување директор на КПУ Затвор Струмица.....	40
		3688. Решение за утврдување престанок на функцијата директор на Управата за ветеринарство.....	41
		3689. Решение за именување директор на Агенцијата за храна и ветеринарство на Република Македонија.....	41

	Стр.		Стр.
3690. Решение за давање согласност на Одлуката за именување заменик на директорот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија.....	41	линии и за промена на одобрени линии во меѓуопштинскиот и меѓународниот превоз на патници, издавање, продолжување и одземање на дозволата за одобрена линија, формата и содржината на образецот на дозволата и на возниот ред.....	83
3691. Решение за разрешување од должноста заменик на директорот на КПУ Казнено-поправен дом Штип.....	41	3698. Правилник за радио опрема и телекомуникациска терминална опрема ⁽¹⁾ ..	83
3692. Решение за именување државен правобранител во Државното правобранителство на Република Македонија за подрачјето на Гостивар.....	41	3699. Одлука за утврдување на начинот на пресметување на приносот по удел во отворен инвестициски фонд и за пресметување на волатилноста на инвестициски фонд.....	91
3693. Програма за изменување на Годишната програма за изградба, реконструкција, одржување и заштита на државните патишта во Република Македонија за 2010 година.....	42	3700. Правилник за методологијата за пресметување на ризиците од вложувањата во финансиски деривативни инструменти.....	93
3694. Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за начинот на користење на електронскиот систем за јавни набавки.....	45	3701. Упатство за начинот на трезорското работење на Фондот за здравствено осигурување на Македонија.....	98
3695. Правилник за користење на рударска техничка опрема.....	45		
3696. Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризици поврзани со изложеност на биолошки агенси*.....	57	Меѓународни договори	
3697. Правилник за изменување и дополнување на Правилникот за начинот, постапката и поблиските услови за одобрување на возни редови за нови		50. Закон за ратификација на Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за соработка во областа на здравството и медицината.....	1
		Огласен дел	1-36

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3674.

Врз основа на членот 17 ставови (1) и (2) од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/10), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

I. Собранието на Република Македонија за членови на Комисијата за заштита од дискриминација, ги именува:

1. Душко Миновски, дипломиран социјален работник од Скопје, државен советник во Министерството за труд и социјална политика;

2. Ризван Сулејмани, дипломиран електротехнички инженер, професор на Државниот универзитет во Тетово;

3. Проф. д-р Јован Ананиев, вон. проф. на Правниот факултет во Штип;

4. Агим Нухии, магистер по правни науки од с. Слатина Тетово, в.д. декан на Правниот факултет на Државниот универзитет во Тетово;

5. Ирена Ѓорѓиева од Кавадарци, дипломиран учител;

6. Ленче Коцевска од Скопје, дипломиран правник, советник застапник за еднакви можности во Министерството за труд и социјална политика и

7. Даниела Паунова, дипломиран правник од Штип, вработена во Собранието на Република Македонија.

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5222/1

27 декември 2010 година на Собранието на Република Скопје

Претседател

Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

3675.

Врз основа на членот 11 од Законот за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/97 и 21/2007), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

**ОДЛУКА
ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА ЧЛЕН НА СОВЕТОТ ЗА
СТАТИСТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

I. За член на Советот за статистика на Република Македонија, се именува:

- Дејан Владев, дипломиран правник, раководител на Центарот за вработување Свети Николе.

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5223/1
27 декември 2010 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

3676.

Врз основа на членот 68 став 2 од Уставот на Република Македонија и членовите 17 и 18 од Одлуката за основање делегации, пратенички групи и други облици на остварување на меѓународна соработка на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 85/2002, 97/2006, 117/2006 и 77/2008), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

О Д Л У К А
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ОСНОВАЊЕ
НА ПРАТЕНИЧКИ ГРУПИ НА СОБРАНИЕТО НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА СОРАБОТКА СО
ПАРЛАМЕНТИ НА ДРУГИ ДРЖАВИ И ИЗБОР НА
ПРЕТСЕДАТЕЛИ И ЧЛЕНОВИ НА ПРАТЕНИЧКИ-
ТЕ ГРУПИ НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МА-
КЕДОНИЈА ЗА СОРАБОТКА СО ПАРЛАМЕНТИТЕ
НА ДРУГИ ДРЖАВИ

1. Во Одлуката за основање на пратенички групи на Собранието на Република Македонија за соработка со парламентите на други држави и избор на претседатели и членови на пратеничките групи на Собранието на Република Македонија за соработка со парламентите на други држави („Службен весник на Република Македонија“ бр. 117/2008, 147/2008, 76/2009, 16/10, 57/10, 65/10 и 114/10) во членот 3 насловот на точката 3. се менува и гласи:

„Пратеничка група на Собранието на Република Македонија за соработка со Парламентот на Австралија и со Парламентот на Нов Зеланд.“

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5224/1
27 декември 2010 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

3677.

Врз основа на членот 7 од Законот за Републичкиот завод за унапредување на домаќинствата („Службен весник на СРМ“ бр. 29/73 и 39/77), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

ОДЛУКА
ЗА ИМЕНУВАЊЕ ПРЕТСТАВНИЦИ ВО СОБИРОТ
НА РАБОТНИЦИТЕ НА РЕПУБЛИЧКИОТ ЗАВОД ЗА
УНАПРЕДУВАЊЕ НА ДОМАЌИНСТВОТА - СКОПЈЕ

I. За претставници во Собирот на работниците на Републичкиот завод за унапредување на домаќинствата-Скопје, се именуваат:

1. Дејан Ивковски, раководител на Одделението за социјално вклучување во Министерството за труд и социјална политика;

2. Илија Ефтимов, советник во Одделението за капитални инвестиции во Министерството за образование и наука и

3. Фатмир Авмедовски, раководител на Секторот за буџетско планирање при Министерството за здравство.

II. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5225/1
27 декември 2010 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

3678.

Врз основа на членот 68, став 2 од Уставот на Република Македонија, а во врска со членовите 37, став 4 и 38 ставови 1 и 2 од Законот за заштита на личните податоци („Службен весник на Република Македонија“ број 7/2005, 103/2008 и 124/10), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

**ОДЛУКА
ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ЈАВЕН КОНКУРС ЗА ИЗБОР
НА ЗАМЕНИК-ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА
ЗАШТИТА НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ**

1. Собранието на Република Македонија објавува јавен конкурс за избор на заменик директор на Дирекцијата за заштита на личните податоци.

2. За заменик-директор на Дирекцијата за заштита на личните податоци може да биде избрано лице кое ги исполнува следниве услови:

- да е државјанин на Република Македонија;
- да има најмалку петгодишно работно искуство во правни работи;

- да е истакнат правник;
- да не е казнет со казна, односно да не му е изречена прекршочна санкција забрана на вршење професија, дејност или должност и

- и кое поднело Изјава до Комисијата за верификација на фактите согласно со Законот за определување дополнителен услов за вршење јавна функција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 14/2008 и 64/2009).

3. Заинтересираните кандидати, пријавите со потребните документи за докажување на исполнувањето на условите од точката 2 на оваа одлука, во оригинал или заверена фотокопија на нотар, да ги поднесат до Собранието на Република Македонија во рок од 15 дена од денот на објавувањето на оваа одлука во „Службен весник на Република Македонија“.

4. Оваа одлука ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“ и во весниците „Дневник“, „Вечер“ и „Лајм“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5226/1 Претседател
27 декември 2010 година на Собранието на Република
Скопје Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

3679.

Прз основа на членот 5 од Одлуката за одбележување јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности во Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 24/98, 4/2003 и 149/2009), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 27 декември 2010 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ОДБЕЛЕЖУВАЊЕ ЈУБИЛЕЈНИ ГОДИШНИНИ НА ЗНАЧАЈНИ НАСТАНИ И ИСТАКНАТИ ЛИЧНОСТИ ЗА 2011 ГОДИНА

Член 1

Со Програмата за одбележување јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности во 2011 година (во натамошниот текст: Програмата) се определуваат годишнините на значајни настани и истакнати личности од посебно значење за државно-правниот развој на Република Македонија, афирмацијата на нејзиното историско и културно наследство и негување на општоцивилизацииските вредности и државните празници на Република Македонија, утврдени со закон, коишто ќе се одбележуваат во 2011 година.

Член 2

Во 2011 година ќе се одбележат следниве јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности:

Истакнати личности:

5 години од смртта на Петре М. Андереєвски

Носител: општина Демир Хисар
ЈНУ Институт за македонска литература
Дом на културата Илинден - Демир Хисар

60 години од смртта на Павел Шатев

Носител: општина Кратово
НУУБ "Св.Климент Охридски" Битола
општинска установа Музеј на градот Кратово

70 години од смртта на Петар Поп Арсов

Носител: општина Велес
Институт за национална историја
Македонско научно друштво - Битола

70 години од смртта на Коле Неделковски

Носител: општина Велес
Македонско научно друштво - Битола

60 години од смртта на Панко Брашнаров

Носител: општина Велес
Институт за национална историја

5 години од смртта на Димитрие Османли

Носител: општина Битола

90 години од раѓањето на Васко Карангелевски

Носител: општина Битола
Министерство за одбрана

90 години од раѓањето на Димче Стефановски

Носител: општина Битола

90 години од раѓањето на Благоја Корубин

Носител: ЈНУ Институт за македонски јазик "Крсте
Петков Мисирков" - Скопје
ЈНУ Институт за македонска литература
- Скопје

90 години од раѓањето на Блаже Конески

Носител: Македонска академија на науките
и уметностите
ЈНУ Институт за македонски јазик "Крсте
Петков Мисирков" - Скопје
Филолошки факултет "Блаже Конески"
- Скопје

90 години од смртта на Ѓорче Петров

Носител: општина Прилеп

100 години од раѓањето на Љубомир Белогаски

Носител: Министерство за култура
општина Делчево

90 години од раѓањето на Меметриза Гега

Носител: ЈНУ Институт за духовно и културно
наследство на Албанците во Македонија
Национална институција Библиотека "Кочо
Рацин" општина Тетово

100 години од раѓањето на Милош Ѓерѓ Никола - Миѓени

Носител: ЈНУ Институт за духовно и културно
наследство на Албанците во Македонија
Национална институција Библиотека "Кочо
Рацин" општина Тетово

400 години од раѓањето на Евлија Челебија

Носител: Институт за национална историја
МАТУСИТЕБ

150 години од раѓањето на Ѓерасим Ќиризи

Носител: ЈНУ Институт за духовно и културно
наследство на Албанците во Македонија

60 години од смртта на Војдан Чернодрински

Носител: Министерство за култура

100 години од смртта на Апостол Терзиев

Носител: општина Гевгелија
Институт за национална историја

150 години од раѓањето на Иван Хаџи Николов

Носител: Македонска академија на науките и уметностите
Институт за национална историја

125 години од смртта на Панајот Гиновски

Носител: Институт за фолклор "Марко Цепенков"
- Скопје
Институт за национална историја

100 години од раѓањето на г.г. Ангелариј (Цветко Крстевски)

Носител: Комисија за односи со верските заедници и религиозните групи во Република Македонија
Институт за национална историја

110 години од раѓањето на Емануел Мане Чучков

Носител: општина Штип
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј - Штип
Институт за национална историја

90 години од раѓањето на Коле Чашуле

Носител: ЈНУ Институт за македонски јазик "Крсте Петков Мисирков" - Скопје
ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

110 години од раѓањето на Лазар Личеноски

Носител: Министерство за култура
Национална галерија на Македонија

100 години од смртта на Блаже Крстев - Биринчето

Носител: општина Крушево

Општествено-политички и културно-просветителни настани:**20 години од конституирањето на првото повеќепартиско Собрание на Република Македонија**

Носител: Собрание на Република Македонија

20 години од одржувањето на референдумот за самостојност на Република Македонија

Носител: Влада на Република Македонија

20 години од донесувањето на првиот Устав на самостојна, суверена и независна Република Македонија

Носител: Собрание на Република Македонија

30 години од основањето на Институтот за македонска литература Скопје

Носител: ЈНУ Институт за македонска литература - Скопје

50 години јубилеј на Балканскиот фестивал на народни песни и игри

Носител: НУ Центар за култура Григор Прличев - Охрид

100 години македонско-израелска поврзаност

Носител: Фондацијата Фонд на холокаустот на Евреите од Македонија

100 години од објавувањето на весникот "ШКУ-ПИ"

Носител: Здружение на историчари Албанци во Македонија

10 години од потпишувањето на Охридскиот рамковен договор

Носител: Претседател на Република Македонија

70 години од почетокот на оруженото востание во Македонија и**70 години од формирањето на првите партизански одреди во Македонија**

Носител: Влада на Република Македонија
општина Прилеп
општина Куманово

60 години од формирањето на Матицата на иселеници

Носител: Матица на иселеници

150 години од Зборникот на народни умотворби на браќата Миладиновци

Носител: Министерство за култура
НУ Центар за култура Браќа Миладиновци - Струга

50 години Струшки вечери на поезијата

Носител: Струшки вечери на поезијата - Струга

60 години постоење на Државниот архив на Република Македонија

Носител: Државен архив на Република Македонија

60 годишнината од смртта на 5-мина струмички студенти

Носител: Институт за национална историја
Тиверополска филмска алијанса-Струмица

40 годишнина од постоењето на Центарот за Култура - Дебар

Носител: НУ Центар за Култура - Дебар

70 години од првото исполнување на химната на Република Македонија

Носител: Министерство за култура.

Член 3

Во 2011 година ќе се одбележат државните празници на Република Македонија: 2 Август – Ден на Републиката, 8 Септември – Ден на независноста, 11 Октомври – Ден на народното востание и 23 Октомври Ден на македонската револуционерна борба.

Носител: претседателот на Република Македонија, претседателот на Собранието на Република Македонија и претседателот на Владата на Република Македонија, според утврдениот принцип на ротација.

Член 4

Годишнините на значајни настани и истакнати личности од членовите 2 и 3 на Програмата за 2011 година ќе се одбележуваат со:

- свечени седници, академии и научни собири,
- уметнички остварувања и манифестации,
- споменично одбележување,
- издавање на монографии и други публикации,
- издавање на пригодни поштенски марки,
- издавање на пригодни ковани пари,
- воспитно-образовни активности,
- информативно-пропагандни активности и
- изложбени активности, студиски денови, трибини и други облици на одбележување.

Член 5

За јубилејните годишнини од посебно значење за државно-правниот развој на Република Македонија во 2011 година ќе бидат издадени монографии,

Носител: Собранието на Република Македонија.

Член 6

Комисијата за култура ќе го следи и координира спроведувањето на активностите предвидени во Програмата.

Член 7

За одбележувањата на други годишнини на значајни настани и истакнати личности во согласност со критериумите од членовите 2 и 3 на Одлуката за одбележување јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности во Република Македонија, како и за одбележување на меѓународни денови и денови што се одбележуваат секоја година, ќе се грижат надлежните органи на државната управа, културно-образовните и научните институции, јавните претпријатија, локалната самоуправа и други организации и здруженија.

Член 8

Финансиските средства за реализација на обврските што произлегуваат од оваа програма, согласно со членот 7 од Одлуката за одбележување на јубилејни годишнини на значајни настани и истакнати личности во Република Македонија, се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија, и тоа за:

- значајни настани од државно-правен континуитет и истакнати личности во Буџетот на Собранието на Република Македонија и Буџетот на Владата на Република Македонија,
- значајни настани и истакнати личности чии носители се државни органи, институции и други преку буџетот на ресорното министерство соодветно на дејноста и
- значајни настани и истакнати личности чии носители се општините преку буџетите на единиците на локалната самоуправа.

Член 9

Оваа програма влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-5227/1
27 декември 2010 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 3680.

Врз основа на член 11 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на деца („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009) Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија на седницата одржана на 24 декември 2010 година, го утврди Пречистениот текст на Законот за заштита на децата.

Пречистениот текст на Законот за заштита на децата ги опфаќа: Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000); Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 17/2003); Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 65/2004); Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 113/2005); Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2008); Законот за изменување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 107/2008); Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) и Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 156/2009) во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена. Одлука на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.160/2008 („Службен весник на Република Македонија“ број 46/2009).

Бр. 10-5105/35
28 декември 2010 година
Скопје

Претседател
на Законодавно-правната комисија на
Собранието на Република Македонија,
Благородна Дулиќ, с.р.

**ЗАКОН
ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА
(Пречистен текст)****I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ****Член 1**

Со овој закон се уредува системот, организацијата и начинот на обезбедување заштита на децата.

Член 2

Заштитата на децата е организирана дејност заснована на правата на децата, како и на правата и обврските на родителите за планирање на семејството и на државата и единиците на локалната самоуправа за водење хумана популациона политика.

Заштитата на децата се остварува со обезбедување услови и ниво на животен стандард што одговара на физичкиот, менталниот, емоционалниот, моралниот и социјалниот развој на децата.

Државата, како и единиците на локалната самоуправа се грижат за давање соодветна материјална помош на родителите за издржување, подигнување, грижа и заштита на децата и организирање и обезбедување на развој на установи и служби за заштита на децата.

Член 3

Заштита на децата во смисла на овој закон се остварува преку обезбедување на определени права, средства и облици за заштита на децата.

Член 3-а

Во примената на одредбите на овој закон се тргнува од принципите на заштитата на правото на живот и развој на детето, заштитата на најдобриот интерес на детето, обезбедување минимум стандард за секое дете под еднакви услови, исклучување на каква било форма на дискриминација, почитување на правото на детето на слобода и безбедност на личноста, на сопствено мислење и слободно изразување, здружување и образование, услови за здрав живот и остварување на други социјални права и слободи на детето.

Член 3-б

Државата го обезбедува правото на детето да го изрази сопственото мислење за сите прашања кои се однесуваат на него и на мислењето на детето да му биде посветено должно внимание во согласност со годините на живот и зрелоста на детето. Изразувањето на детето може да биде непосредно или преку застапник или соодветен орган на начин и во согласност со утврдена процедура и закон.

Член 4

Права за заштита на децата во смисла на овој закон се:

- 1) детски додаток;
- 2) посебен додаток;
- 3) еднократна парична помош за новороденче;
- 4) партиципација и
- 5) родителски додаток за дете.

Правата од став 1 на овој член под услови утврдени со овој закон ги обезбедува државата.

Поголем обем на правата од став 1 на овој член може да обезбеди општината, Градот Скопје и општината во Градот Скопје, доколку за тоа обезбеди средства од сопствени извори.

Начинот и критериумите за остварување на правата за заштита на децата од ставот 3 на овој член, со акт ги утврдува советот на општината, Советот на Градот Скопје и советот на општината во Градот Скопје.

Член 5

Облици на заштита на децата во смисла на овој закон се:

- 1) згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст;
- 2) одмор и рекреација на деца и
- 3) други облици на заштита.

Член 6

Дејноста на заштитата на децата е од јавен интерес.

Член 6-а

Во обезбедувањето на заштитата на детето и неговите права утврдени со закон се вклучени: родителите, семејството, старателите на детето и згрижувачкото семејство, како и од установите за деца, образовните, со-

цијалните, здравствените и културните институции и поединци, институциите на државната и локалната власт и јавните организации и други физички и правни лица чии активности се поврзани со давање поддршка и помош на децата.

Член 7

Правата на децата утврдени во член 4 на овој закон се лични права и не можат да се пренесуваат.

Правата на децата што се состојат во парични примања, не можат да бидат предмет на извршување.

Член 8

Како дете, во смисла на овој закон, се смета секое лице до наполнети 18 години живот, како и лица со пречки во телесниот и менталниот развој до наполнети 26 години живот.

По исклучок од ставот 1 на овој член при остварување на детски додаток како дете се смета лице до наполнети 18 години живот и доколку лицето кое е на училишна возраст се наоѓа на редовно школување.

Член 9

Се забранува секоја форма на дискриминација врз основа на расата, боја на кожата, полот, јазикот, вероисповед, политичко или друго убедување, националното, етничкото или социјалното потекло, културна или друга припадност, имотната состојба, онеспособеноста, раѓањето или друг статус на детето или на неговиот родител или законски старател.

Се забрануваат сите облици на сексуално искористување и сексуална злоупотреба на децата (детска порнографија, детска проституција), насилно подведување, продажба или трговија со децата, психичко или физичко насилство и малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување, сите видови на експлоатација, комерцијално искористување и злоупотреба на децата со кои се кршат основните човекови слободи и права и правата на детето.

Државата и институциите на системот ги преземаат сите мерки за заштита на децата од нелегалната употреба и други форми на злоупотреба на децата во нелегалното производство и трговија со опојни дроги, психотропни супстанции и прекурзори.

Се забранува злоупотреба на децата поради политичко или верско организирање и дејствување.

Се забранува вклучување на малолетни деца во вооружени судири и нивно регрутирање во единици кои изведуваат воени и други дејствија.

Државата и институциите на системот се должни да ги преземат сите потребни мерки за да ги обезбедат правата на детето и за спречување на сите облици на дискриминација и злоупотреба без оглед на местото каде се извршени овие дејствија, тежината, интензитетот и нивното времетраење.

Секој граѓанин е должен да пријави пред надлежен орган каква било форма на дискриминација, злоупотреба и искористување на дете во обличите наведени во ставовите 1, 2, 3, 4 и 5 од овој член и тоа веднаш по стекнувањето на сознание за настанот.

Член 9-а

Се забранува секаков вид директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварување на правата и обличите на заштита на децата утврдени со овој закон.

Забраната од ставот 1 на овој член се однесува на сите установи за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со законот, јавните установи за деца основани од Владата на Република Македонија, јавните установи за деца основани од

општина, општините во градот Скопје, градот Скопје и приватните установи за деца основани од правни и физички лица, правно лице запишано како агенција за давање услуги на повик, како и физичко лице што врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност.

Член 9-б

Директна дискриминација во смисла на членот 9-а од овој закон е секое постапување со кое барателот или корисникот на заштита на децата бил ставен во неповолна положба од други корисници во споредбени случаи заради расна, етничка или друга припадност.

Индириктна дискриминација во смисла на овој закон, постои кога со определена неутрална одредба, критериум или пракса, го става барателот или корисникот на заштита на децата во неповолна положба во однос на други лица, заради расна, етничка или друга припадност, освен доколку се утврдени критериуми или практики кои се објективно оправдани со легитимна цел и средствата за постигнување на таа цел, се соодветни и неопходни.

Член 9-в

Секое дискриминаторско дејствие сторено во вршењето на службената должност претставува основ за дисциплинска одговорност согласно со закон.

Член 9-г

Во управна постапка дозволена е жалба заради заштита од дискриминација.

По жалбата од ставот 1 на овој член одлучува надлежниот второстепен орган.

Против конечниот управен акт лицето кое смета дека е жртва на дискриминација може да поведе управен спор.

Член 9-д

Барателот или корисникот на заштита на децата (лицето) кој смета дека поради дискриминација му е повредено некое право, може да бара заштита на тоа право во посебна постапка пред надлежен суд во која се одлучува како за главно прашање, а може да бара и заштита во посебна постапка уредена во членот 9-ѓ од овој закон.

Судот и другите органи кои спроведуваат постапка во која предмет е прашањето на дискриминација, должни се дејствијата во постапката да ги преземаат итно и без одлагање, со цел да се испитаат сите тврдења за дискриминацијата.

Член 9-ѓ

Барателот или корисникот на заштита на децата кој тврди дека е жртва на дискриминација според одредбите на овој закон може да поднесе тужба и да бара:

1) да се утврди дека тужениот го повредил правото на тужителот на еднаков третман, односно дејствието коешто го презел или пропуштил може непосредно да доведе до повреда на правата на еднаквост во постапувањето (тужба за утврдување на дискриминација);

2) да се забрани преземање дејствија со кои се крши или може да се прекрши правото на тужителот на еднакво постапување, односно да се извршат дејствија со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици (тужба за забрана или отстранување на дискриминација) и

3) да се надомести материјалната и нематеријалната штета причинета со повреда на правата заштитени со овој закон (тужба за надомест на штета).

За тужбените барања од ставот 1 на овој член одлучува надлежен суд со примена на одредбите од Законот за парнична постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

Барањата од ставот 1 на овој член може да се истакнат заедно со барањата за заштита на други права за кои се одлучува во парнична постапка, ако сите барања се во меѓусебна врска и ако ист суд е стварно надлежен за нив, без оглед дали за тие барања е пропишано решавање во општа или во посебна парнична постапка.

Член 9-е

За барањата од членот 9-ѓ од овој закон во прв степен стварно надлежен е основен суд, ако со закон поинаку не е одредено.

За судење во спорови од членот 9-ѓ на овој закон, покрај судот со општа месна надлежност, надлежен е и судот на чие подрачје тужителот има живеалиште, односно престојувалиште, како и судот на чие подрачје настапила штетата или е извршено дискриминаторското дејствие.

Член 9-ж

Пред започнувањето или во текот на постапката по повод тужбеното барање од членот 9-ѓ на овој закон, судот може на предлог на странката да одреди мерки за обезбедување.

Со поднесувањето на предлогот на мерки за обезбедување потребно е:

- подносителот на барањето да направил веројатно дека е повредено неговото право на еднакво постапување и

- одредувањето на мерката да е потребно заради отстранување на опасноста од ненадоместлива штета, особено тешки повреди на правата на еднакво постапување.

За мерките од ставот 1 на овој член одлучува судот кој е надлежен за тужбените барања на начин и во постапка утврдена со закон.

Член 9-з

Ако странката во судска или друга постапка тврди дека согласно со одредбите на овој закон и е повредено нејзиното право на еднакво постапување, должна е да ги изнесе сите факти и докази кои го оправдуваат нејзиното тврдење. Докажувањето дека немало дискриминација паѓа на товар на спротивната странка.

Одредбата на ставот 1 од овој член не се применува во прекршочната и казнената постапка.

Член 9-с

Во парница по повод барањето од членот 9-ѓ на овој закон, може како замешувач на страна на лицето кое тврди дека е жртва на дискриминација да се пријружи орган, организација, установа, здружение или друго лице, кое во рамките на својата дејност се занимава со заштита на правата на еднакво постапување за чиишто права се одлучува во постапката. За учеството на замешувачот одлучува судот со примена на одредбите на Законот за парнична постапка.

Судот ќе дозволи учество на замешувач од ставот 1 на овој член само со одобрение на лицето на чијашто страна замешувачот сака да се замеша.

Замешувачот од ставот 1 на овој член може да презема дејствија во постапка и во постапката ги има сите права што му припаѓаат на замешувачот.

Без оглед на резултатот на парницата замешувачот од ставот 1 на овој член сам ги сноси трошоците од своето учество во парницата.

Член 9-и

По повод барањето од членот 9-ѓ став 1 точка 1 на овој закон судот може да одлучи жалбата да не го задржува извршувањето или да одреди пократок рок за исполнување на обврските на тужениот.

Член 9-ј

Во постапките од членот 9-ѓ на овој закон секогаш е допуштена ревизија.

Член 9-к

Здруженија, установи или други организации кои се основани во согласност со постојните прописи, а имаат оправдан интерес за заштита на колективните интереси на одредена група или во рамките на својата дејност се занимаваат со заштита на правата на еднакво постапување, можат да поднесат тужба и во постапката пред судот да настапат како сопарничари против лицето кое го повредило правото на еднакво постапување, ако направат веројатно дека со постапувањето на тужениот е повредено правото на еднакво постапување на поголем број лица.

Во тужбата од ставот 1 на овој член може да се истакне барање:

1) да се утврди дека постапувањето на тужениот го повредило еднаквиот третман во однос на членовите на групата и

2) да се забрани преземање дејствија со кои се крши или може да се прекрши еднаквиот третман, односно да се извршат дејствија со кои се отстранува дискриминацијата или нејзините последици во однос на членовите на групата.

За тужбата од ставот 1 на овој член во прв степен одлучува основниот суд месно надлежен за тужениот или основниот суд на местото на кое е причинето дискриминаторското дејствие.

Другите одредби од овој закон, кои се однесуваат на тужбите од членот 9-ѓ став 1 на овој закон, на соодветен начин се применуваат на тужбата од ставот 1 на овој член.

Тужбата од ставот 1 на овој член е дозволена доколку постои согласност од лицето кое тврди дека е жртва на дискриминација.

Член 10

Згрижување и воспитание и одмор и рекреација на децата се организира и обезбедува во јавни и приватни установи за деца.

Установи за згрижување и воспитание на деца се: јавни (општинска детска градинка и детска градинка на општината во Градот Скопје) и приватна детска градинка.

Згрижување и воспитание на деца може да се организира и остварува и во други установи и просторни услови, под услови утврдени со овој закон.

Установи за одмор и рекреација на деца се: јавни (општинско детско одморалиште, детско одморалиште на Градот Скопје и државно детско одморалиште) и приватно детско одморалиште.

Член 11

Установите за деца имаат својство на правно лице и се запишуваат во Централен регистар на Република Македонија.

Член 12

Установите за деца имаат статут.

Статутот го донесува органот на управување на установата за деца.

Согласност на статутот на јавна установа за деца основана од општината и општината во Градот Скопје, дава советот на општината и на општината во Градот Скопје.

Согласност на статутот на јавна установа за деца основана од општината и Градот Скопје дава советот на општината и на Градот Скопје.

Согласност на статутот за јавна установа за деца основана од Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата), дава органот на државната управа надлежен за работите од областа на заштитата на децата (во натамошниот текст: Министерство).

Заради специфичноста на заштитата на децата согласност на статутот на приватната установа за деца дава советот на општината на чие подрачје е седиштето на установата, во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето.

Доколку во рокот од ставот 6 на овој член советот на општината не се произнесе, се смета дека согласноста е дадена.

Член 13

Установата за деца има печат.

Во средината на печатот на јавната установа е грбот на Република Македонија, а од страна е името на Република Македонија, името и местото на установата.

Член 14

Развојот на дејноста за заштитата на децата се утврдува со програма за развој на дејноста за заштитата на децата.

Програмата од став 1 на овој член ја донесува Владата.

Владата ја утврдува мрежата на јавните детски градинки по предлог на Министерството по претходно мислење на советот на општината и на општината во Градот Скопје.

Владата ја утврдува мрежата на јавните детски одморалишта основани од општината и Градот Скопје по предлог на Министерството по претходно мислење на советот на општината и на Градот Скопје.

Владата ја утврдува мрежата на јавните детски одморалишта основани од Владата на предлог на Министерството.

При утврдување на мрежата на установи за деца од ставовите 3, 4 и 5 на овој член Министерството доставува до Владата преглед и на приватните установи за деца.

II. ПРАВА ЗА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА**1. Детски додаток****Член 15**

Детски додаток е право на детето и се обезбедува како паричен надоместок за покривање на дел од трошоците во подигање и развој на детето.

Член 16

Право на детски додаток се обезбедува на дете, државјанин на Република Македонија, кое е на редовно школување во Република Македонија.

Правото на детски додаток може да го оствари еден од родителите на детето, старател или лице на кое со решение на надлежниот центар за социјална работа му е доверено детето и живее во семејство со него (во натамошниот текст: корисник) под услови утврдени со овој закон.

Корисникот од ставот 2 на овој член треба да биде државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

Корисникот од ставот 2 на овој член правото на детски додаток може да го оствари само по еден основ.

Член 17

Странски државјанин кој има живеалиште на територијата на Република Македонија може да оствари детски додаток за дете согласно со овој закон и меѓународни договори.

Член 18

Детски додаток се остварува во зависност од возраста на детето и материјалната состојба на семејството.

Член 19

Право на детски додаток се обезбедува на дете до наполнување на 18 години живот, доколку е на редовно школување.

Дете кое полно и трајно или за подолго од една година ќе остане неспособно за работа пред наполнети 15 години од животот или за време на редовното школување, има право на детски додаток за време на траењето на неспособноста на детето, но најдолго до 18 години живот.

Како полно и трајно неспособно за работа се смета и дете на кое му е признато право на работно оспобување се до негово успешно завршување, но најдолго до 18 години живот.

По исклучок од став 1 на овој член право на детски додаток има дете кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон.

Член 19-а

Детски додаток следува за децата што родителот ги издржува и тоа за: деца родени во брак или вон брак, посвоени деца, внуци, браќа, сестри како и за други деца земени на издржување.

За децата земени на издржување, детски додаток следува и кога тие имаат родители, ако:

- родители им се полно или трајно неспособни за работа;
- се на издржување казна затвор;
- им е одземено родителското право и
- родители се на редовно школување.

Детски додаток од ставот 2 на овој член следува во случај кога и родителите и децата немаат имот или приходи од кои децата можат да се издржуваат.

Детски додаток следува и за дете кое е без родителска грижа, а е сместено во згрижувачко семејство.

Член 20

Материјалната состојба на семејството се утврдува врз основа на приходите кои ги остварува семејството и бројот на членовите на семејството.

Член 20-а

Приходи врз основа на кои се утврдува материјалната состојба на семејството се сметаат приходите остварени по сите основи на сите членови на семејството како приход на семејството, и тоа:

- нето плата и надоместок на плата,
- пензиско примање согласно со закон,
- надоместок по основ на невработеност,
- приходи по основ на имот и имотни права,
- приходи по основ на вршење земјоделска дејност,
- приходи од самовработување,

- приходи од трговско друштво или приватна установа во сопственост на член на семејството,
- приходи по основ на интелектуална сопственост,
- приходи по основ на привремена работа во странство,
- примања остварени во странство на работници деташирани во странство,
- издржување врз основа на закон или судска одлука,
- дивиденди и други приходи од хартии од вредност,
- камати на штетни влогови,
- цивилна инвалиднина и
- други приходи.

Како приход во смисла на став 1 на овој член, не се сметаат: посебен додаток, надоместоци за телесно оштетување, паричен надоместок за помош и нега од друго лице, еднакратна парична помош, еднакратна парична помош за новороденче, родителски додаток за дете, приходите на згрижувачкото семејство, паричен надоместок за трошоците за згрижено лице во згрижувачко семејство и алиментација која ја дава родителот за издршка на детето од разведен брак.

При утврдување на правото на детски додаток, вкупно остварените приходи во претходната година на сите членови на семејството поединечно се собираат и се делат со 12, односно на онолку месеци за колку се остварени.

Просечните месечни приходи на сите членови на семејството од ставот 3 на овој член се собираат и се делат со бројот на членови на семејството.

Член 21

Семејство во смисла на овој закон го сочинуваат брачните, односно вонбрачните другари, децата родени во брак, вон брак или посвоени, посиноци, внуци без родители земени на издржување и малолетни браќа и сестри (доколку немаат родители и се без средства за егзистенција), кои сочинуваат заедница на живеење, стопанисување и трошење.

По исклучок од ставот 1 на овој член за член на семејство не се сметаат: лицата на кои државата им обезбедила целосно бесплатно издржување, кои престојуваат најмалку шест месеци во странство или се наоѓаат на издржување на казна затвор.

Член 21-а

Право на детски додаток има дете во семејство чии приходи по сите основи по член на семејство изнесуваат до 2.415 денари, а за дете на самохран родител пресметковниот износ се зголемува за 75% и изнесува 4.226 денари.

Износите од ставот 1 на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 22

Детски додаток не следува:

- за дете кое поради воспитување, школување или оспособување е во завод или установа во кои целосно бесплатно е згрижено за време додека е во заводот или установата и

- за дете државјанин на Република Македонија за кое родителот остварил право на детски додаток согласно со прописите на друга држава.

Член 23

Висината на детскиот додаток изнесува:

- 1) за дете до 15 години живот, односно додека е редовен ученик во основно училиште 740 денари и
- 2) за дете од 15 до 18 години живот, односно додека е редовен ученик во средно училиште 1.175 денари.

Вкупниот месечен износ на детски додаток за деца за кои родителот го остварил правото изнесува 2.415 денари.

Износите од ставот 1 на овој член и вкупниот месечен износ од ставот 2 на овој член се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

2. Посебен додаток

Член 24

За дете со специфични потреби кое има пречки во телесниот или менталниот развој или комбинирани пречки во развојот до 26 години живот се обезбедува посебен додаток како паричен надоместок.

Наод, оценка и мислење за потребата од остварување на посебен додаток дава стручен орган за оценка на видот и степенот на попреченоста на лицата во менталниот или телесниот развој.

Член 25

Дете со пречки во развојот и со специфични потреби во смисла на овој закон е:

- со тешки, потешки или најтешки пречки во телесниот развој;
- со умерена, тешка или длабока ментална попреченост,
- со најтешки облици на хронични заболувања;
- најтежок степен на оштетување на видот, слухот или говорот (слепо лице и практично слепо лице; практично глуво и тотално глуво лице; лице со потполно отсуство на говорот, лице со тешко оштетен говор поради детска парализа, лице со аутизам, лице со оштетен или изгубен порано стекнат говор) и
- со повеќе видови на пречки (комбинирани) во развојот.

Член 26

Право на посебен додаток има еден од родителите на детето кој ги исполнува условите од членот 16 на овој закон, за дете државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Републиката, до навршени 26 години живот, доколку целосно не е институционално згрижено на товар на државата.

Член 27

Висината на посебниот додаток изнесува 4.346 денари.

Износот од ставот 1 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

3. Еднократна парична помош за новороденче

Член 28

Еднократна парична помош за новороденче се обезбедува на семејството за прво новородено дете.

За прво новородено дете се смета дете кое е прво живородено дете по ред на раѓање на децата на мајката, како и кога ќе роди повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе) при првото раѓање.

За прво новородено дете ќе се смета и првото посвоено дете.

Член 29

Право на користење на еднократна парична помош за новороденче има еден од родителите, државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија за дете родено на територијата на Република Македонија.

Висината на еднократната парична помош за новороденче изнесува 4.829 денари.

Износот од ставот 1 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 29-а е избришан.

4. Партиципација

Член 30

Во зависност од материјалната состојба на семејството се обезбедува партиципација во трошоците за згрижување и воспитување и одмор и рекреација на деца во јавна установа за деца.

Партиципацијата од став 1 на овој член се обезбедува во цената на услугата по дете што ја плаќа родителот.

Партиципацијата се обезбедува од Буџетот на Републиката.

4-а) Родителски додаток за дете

Член 30-а

Родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете.

Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која е државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не ги вршела задолжителните здравствени прегледи и контроли согласно со закон.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку:

- не се вршат задолжителните вакцинации на детето согласно со закон и
- детето не биде запишано и редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон.

По исклучок од ставот 5 алинеја 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето:

- кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и заради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и

- кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство.

Правото од ставот 1 на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, правото наместо мајката може да го оствари таткото или старателот доколку ги исполнува условите од ставовите 1 до 7 на овој член.

Правото од ставот 1 на овој член ќе се остварува за трето новородено дете од 1 јануари 2009 година.

Член 30-б

Родителскиот додаток за трето дете од членот 30-а се исплатува месечно, за период од десет години, во висина од 8.048 денари.

Износот од ставот 1 на овој член се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Во случај мајката да роди повеќе деца одеднаш (близнаци, тројка и повеќе) ќе остварува родителски додаток во висина и за период утврдени во ставот 1 на овој член.

Член 30-в

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на децата од членовите 28, 29, 30-а и 30-б на овој закон ги пропишува министерот.

5. Постапка за остварување на права за заштита на децата**Член 31**

Постапката за остварување на правото за заштита на деца се поведува по писмено барање на родителот, односно старателот на детето или лицето од членот 16 став 2 на овој закон.

Член 32

По барање за остварување на правото за заштита на децата од членот 4 на овој закон освен за правото од точката 4, решава центарот за социјална работа, надлежен за подрачјето на кое подносителот на барањето има живеалиште, а за еднократна парична помош за новороденче и за родителски додаток за дете решава центарот надлежен за подрачјето на кое мајката има постојано место на живеење.

По жалба против решението на центарот за социјална работа од ставот 1 на овој член решава министерот. Жалбата не го одложува извршувањето на решението.

Член 32-а е избришан.

Член 33

Центарот за социјална работа издава потврда и уверение за статусот на корисникот на правата за заштита на децата од членот 4 став 1 точки 1, 2, 3 и 5 на овој закон согласно со службената евиденција, во рок од десет дена од денот на поднесувањето на барањето.

По барање на центарот за социјална работа правните и физичките лица се должни да дадат податоци што претставуваат доказ за остварување на правата на децата утврдени со овој закон.

Член 34

Остварувањето на едно од правата за заштита на децата, не го исклучува користењето на друго право согласно со овој закон.

Член 35

Поднесувачот на барањето е одговорен за вистинитоста на податоците во барањето.

Член 36

Во постапката за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче надлежниот орган е должен да донесе решение во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на барањето со потребната документација.

Формата и содржината на образецот на барањето и потребната документација за остварување на правото од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Во случај кога надлежниот орган нема да донесе решение во рокот определен во ставот 1 на овој член, поднесувачот на барањето во рок од пет дена има право да поднесе барање за донесување решение до директорот на надлежниот орган.

Формата и содржината на образецот на барањето од ставот 3 на овој член го пропишува министерот.

Директорот на надлежниот орган во рок од пет дена од приемот на барањето донесува решение по барањето од ставот 3 на овој член со кое ќе констатира дека барањето на странката е уважено, врз основа на кое странката ќе го оствари правото од ставот 1 на овој член.

Решението од ставот 5 на овој член директорот го донесува откако претходно ќе утврди дека поднесокот не содржи формални недостатоци; се доставени сите прилози; поминал рокот за решавање утврден во став 1 на овој член и барањето за донесување решение е поднесено во рокот и на пропишаниот образец од ставовите 3 и 4 на овој член.

Кон барањето за донесување решение од ставот 3 на овој член странката поднесува копие од барањето од ставот 2 на овој член.

Во постапката за остварување на правата за заштита на деца се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 37

Правото за заштита на деца се остварува од првиот ден на наредниот месец по поднесувањето на барањето освен за еднократната парична помош за новороденче и за родителскиот додаток за дете.

Правото за детски додаток и правото на посебниот додаток се признава за една година, согласно со одредбите утврдени во овој закон.

Барањето за остварување на правото на еднократна парична помош за новороденче со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето, а за посвоено дете најдоцна до три месеци од заведувањето на посвоеното дете во книгата на родените.

Барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете со потребната документација се поднесува до надлежниот центар за социјална работа, најдоцна до наполнети три месеци живот на детето и правото на родителски додаток за дете се остварува од месецот во кој настанало раѓањето на детето.

Редоследот на раѓањата на децата кај правото на родителски додаток за дете се утврдува спрема бројот на живи деца на мајката утврдени во однос на денот на поднесување на барањето за остварување на правото на родителски додаток за дете, спрема датата и часот на раѓањата запишани во матичната книга на родените.

Барање за продолжување на правото за детски додаток и посебен додаток се поднесува во месецот пред месецот во кој истекува правото, а најдоцна еден месец по истекот на правото.

Барањето за продолжување на правото за детски додаток и посебен додаток поднесено после истекот на рокот утврден во ставот 6 на овој член ќе се смета како ново барање и барателот ќе стекне право првиот ден на наредниот месец од месецот во кој е поднесено барањето.

Барањето за продолжување на правото родителски додаток за дете за наредната година се поднесува до 31 март во таа година.

Барањето за продолжување на правото родителски додаток за дете поднесено после рокот утврден во ставот 8 од овој член ќе се смета како ново барање и барателот ќе се стекне со продолжување, односно користење на правото првиот ден на наредниот месец од месецот во кој е поднесено барањето за продолжување на правото.

Член 38

Корисникот на правото од членот 4 став 1 точки 1, 2 и 5 на овој закон е должен надлежниот центар за социјална работа да го извести за секоја промена на фактите и околностите кои биле основа за признавање на правото за заштита на децата најдоцна во рок од 15 дена од денот кога настанале тие промени.

Член 39

Доколку правото е остварено и исплатено спротивно на одредбите на овој закон, примениот износ корисникот е должен да го врати согласно со овој закон.

Корисникот, кој со решение на центарот или решение на јавна установа за деца остварил право од членот 4 на овој закон, е должен да ги врати примените средства и да ја надомести штетата, ако:

- врз основа на нецелосни или неточни податоци, за кои знаел или морал да знае дека се нецелосни или неточни, односно на друг противправен начин остварил право од заштита на децата на кое немал право според одредбите на овој закон или правото го остварил во повисок износ од износот што му следувал за конкретно право согласно со законот и

- правото од заштита на деца го остварил поради тоа што без оправдани причини не пријавил промена која влијае на престанокот или висината на правото, а знаел или морал да знае за таа промена.

Барањето за враќање на износот на исплатените средства и барањето за надомест на штета застарува со истекот на роковите предвидени во Законот за облигационите односи.

Роковите на застареност за барање за враќање на износот на исплатените средства и за барањето за надомест на штета согласно со овој закон почнуваат да течат од денот кој е утврден со конечното решение дека корисникот го стекнал правото на заштита на деца на противправен начин.

Центарот, односно јавната установа за деца кога ќе утврди дека корисникот остварил право за заштита на деца на начин утврден во овој член ќе донесе решение со кое на корисникот ќе му престане правото од заштита на деца.

Кога решението на центарот, односно на јавната установа, со кое на корисникот му престанува правото од заштита на деца, ќе стане конечно, центарот, односно установата, ќе го повика корисникот на правото од заштита на деца да се спогодат за износот, начинот и рокот за враќање на примените средства, како и за висината на причинетата штета која тој треба да ја надомести.

Ако корисникот на правото од ставот 2 на овој член и центарот не се спогодат, центарот ќе поднесе тужба до надлежниот суд за враќање на примените средства и право на надомест на штета.

Член 39-а

За дете што стапило во брак престанува правото на користење на детски додаток со првиот ден на наредниот месец од месецот на стапување во брак.

Член 39-б

Надлежниот центар за социјална работа е должен најдоцна до 5-ти во месецот да достави до Министерството извештај за користењето на средствата за послед-

ниот месец и барање за потребните средства за исплата на правата од членот 4 точки 1, 2, 3 и 5 на овој закон за наредниот месец со вкупниот број деца и семејства, односно корисници за кои треба да се исплатат правата.

Член 40

Поблиските услови, критериуми и начинот на остварување на правата за заштита на деца од член 4 на овој закон со општ акт ги утврдува министерот.

III. ОБЛИЦИ НА ЗАШТИТА НА ДЕЦАТА

1. Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст

Член 41

Згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за згрижување, престој, нега, исхрана, воспитание, образование, спортско-рекреативни, културно-забавни активности, мерки и активности за подобрување и зачувување на здравјето и за поттикнување на интелектуалниот, емоционалниот, физичкиот, менталниот и социјалниот развој на детето до 6 години живот, односно до вклучување во основното образование.

2. Одмор и рекреација на деца

Член 42

Одморот и рекреацијата на децата е облик на заштита на деца кој како дејност се организира за престој, активен одмор, социјализација на децата, воспитни, образовни, културно-забавни, спортско-рекреативни и други активности со децата за развивање на психомоторниот развој на децата и способност за договарање, почитување на разликите и соработка во групи, способност за прифаќање на себеси и другите и ориентација во просторот.

3. Други облици на заштита

Член 43

За развој на личноста на детето, талентот, менталните, физичките, креативните и другите способности, подготвување за самостоен и одговорен живот се обезбедуваат и други облици на заштита на децата како програмски активности од областа на културата, издавачката, згрижувачката и воспитната дејност, екологијата, уметноста, рекреативни и слободни активности и спортот.

Програмираните активности од став 1 на овој член се остваруваат согласно со посебни програми кои ги изработува соодветна научна установа односно специјализирана стручна установа или институција, а ги донесува министерот.

За подобро физичко и психичко закрепнување рехабилитација, ресоцијализација и социјална реинтеграција на детето кое е жртва на некој облик на занемарување, експлоатација, злоупотреба, мачење, трговија или друг облик на свирепо постапување наведени во членот 9 ставови 1 и 2 од овој закон, како и доколку носи последици и трауми од вооружени судири, државата презема посебни програми и активности.

IV. ДЕТСКА ГРАДИНКА

1. Дејност

Член 44

Дејноста згрижување и воспитание на децата од предучилишна возраст се обезбедува и остварува во детска градинка.

Јавната детска градинка може да обезбедува престој и исхрана и за деца над шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст.

За децата кои не се опфатени со згрижување и воспитание во детската градинка може да се организираат и други скратени вонинституционални форми за згрижување и воспитание согласно со овој закон.

Член 45

Јавна детска градинка запишува и прима деца врз основа на пријави преку целата година.

Ако во детската градинка од ставот 1 на овој член има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места, за приемот решава комисија за прием на деца.

Составот и начинот на работа на комисијата од став 2 на овој член, како и критериумите за прием на деца во градинката ги утврдува управниот одбор на градинката во согласност со советот на општината и советот на општината во Градот Скопје.

Комисијата ја именува директорот.

Комисијата од став 2 на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

По жалба против решението на комисијата решава Министерството.

Родителите се должни при приемот на детето во градинката да приложат потврда од педијатар за здравствената состојба на детето односно наод и мислење од соодветна стручна институција за дете со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.

Органот на управување на јавната детска градинка посветува внимание и ги следи состојбите по однос на приемот на децата со пречки во развојот, односно за социјално-економските услови во семејството.

Правата и обврските на градинката и корисниците на услугите се уредуваат со договор, со кој особено се регулираат меѓусебните односи на давателот и корисникот на услугата, квалитетот на услугата, начинот на плаќањето, изборот на програмата, должината на престојот на детето во установата и други прашања во поглед на заштита на детето и дејноста на градинката.

Член 46

Дејноста на детската градинка се остварува според програми за остварување на дејноста.

Родителите имаат право за своите деца во детските градинки да избираат програми за згрижување и воспитание на децата.

Детската градинка е должна на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

Член 47

Во детската градинка активностите се изведуваат на македонски јазик и кирилско писмо.

За децата на припадниците на другите заедници воспитно-образовните активности во јавните детски градинки се изведуваат на јазикот на соодветната заедница, за група деца, согласно со одредбите на овој закон.

Доколку постои интерес за изведување на активности и на други јазици, воспитно образовните активности во детски градинки може да се изведуваат за група деца согласно со одредбите на овој закон.

Член 48

Јавната детска градинка организира згрижување и воспитание и на деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост, сообразно на видот и степенот на попреченоста.

Како деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост се сметаат: слепи и слабовидни деца, глуви и наглуви деца, деца со пречки во говорот, деца со телесна инвалидност како и деца со тешкотии во однесувањето и личноста.

Згрижувањето и воспитанието на децата со лесна попреченост во менталниот развој и телесна попреченост од ставот 2 на овој член, кои имаат потреба од прилагодено изведување на програмите за предучилишни деца со дополнителна стручна помош или со прилагодени програми, се организира во редовните групи.

Згрижувањето и воспитанието на децата со умерена попреченост во менталниот развој или телесна попреченост од ставот 2 на овој член, се организира во посебни групи според посебни програми.

Член 49

Јавната детска градинка одделни услуги од својата дејност може да организира и во други просторни услови (основно училиште, болница, дом на култура, месна заедница и други установи, во станот на родителите), како и давање одредени услуги од дејноста на градинката на деца и семејства, согласно со овој закон.

Кога во местото на живеење нема јавна детска градинка, односно детската градинка нема слободни места, а родителите имаат интерес за вклучување во детска градинка на одреден број деца, според кои во согласност со нормативите и стандардите за вршење на дејноста може да се формира една група, детската градинка одделни услуги од својата дејност, во согласност со Министерството може да организира во други просторни услови.

Јавната детска градинка може да организира и повремено чување на деца во домашни услови кое ќе го остварува со постојниот кадар од детската градинка и надворешни соработници и стручни работници со кои детската градинка склучува договор со кои се уредуваат меѓусебните права и обврски.

Поблиските услови и начинот на повремено чување на деца во домашни услови од ставот 3 на овој член и на услугите од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот со општ акт.

Член 50

Во состав на јавна детска градинка може да се формира советувалиците за деца и родители.

Поблиски критериуми за формирање и работа на советувалиците донесува министерот.

Член 51

Во детска градинка можат да се организираат и други институционални активности за задоволување на специфичните интереси и потреби на детето во насока на јакнење на личноста на детето со развивање на неговите телесни, интелектуални, културни и други способности.

Програмските активности од став 1 на овој член, се остваруваат согласно со посебни програми кои ги донесува директорот на детската градинка по предлог на стручниот тим, а ги одобрува управниот одбор на градинката.

2. Организација и содржина на дејноста во детската градинка

Член 52

Организацијата и содржината на дејноста се остварува преку програми.

Воспитно-образовната работа во јавна детска градинка ќе се изведува според Основите на програмата за воспитно-образовната работа со деца од предучилишна возраст во јавните детски градинки кои ги изготвува Бирото за развој на образованието, а ги донесува со акт министерот.

Основите на програмата за воспитание и образование на децата со пречки во менталниот развој и телесна попреченост од членот 48 на овој закон ги изготвува Бирото за развој на образованието, а ги донесува со акт министерот.

Со Основите на програмата од ставовите 2 и 3 на овој член се уредуваат особено теоретските основи и принципи, целите врз кои е заснована програмата, примери на активности, очекувани резултати и соработка со родителите.

Другите програми за остварување на дејноста на јавна детска градинка ги изработува научна установа односно специјализирана стручна установа или институција, а ги донесува со акт министерот.

Програмите од ставовите 2, 3 и 5 на овој член се менуваат согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на реализацијата на програмите и на примената на проектите кои се остваруваат во дејноста.

Иницијатива за менување на програмите од ставовите 2, 3 и 5 на овој член, можат да даваат и детските градинки, установи и други правни и физички лица.

Член 53

Програмата за згрижување и воспитание на приватната детска градинка ја донесува основачот по претходно прибавено позитивно мислење од Министерството.

Мислењето од ставот 1 на овој член го дава министерот на предлог на комисија составена од два претставника од научна установа, односно институција, еден претставник од Бирото за развој на образованието, еден претставник од специјализирана стручна установа и еден претставник од Министерството.

Трошоците за работа на комисијата од ставот 2 на овој член ги покрива основачот на приватната детска градинка.

Програмата од став 1 на овој член, во зависност од видот, обемот и карактерот на дејноста ги содржи условите, критериумите и стандардите за вршење на дејноста, утврдени со овој закон како и времетраењето, целите и содржините на активностите.

Во приватната детска градинка згрижувањето и воспитанието на деца од предучилишна возраст може да се оствари согласно со програмите од членот 52 на овој закон, за што одлучува органот на приватната детска градинка во согласност со актот за основање.

Кога во приватна детска градинка воспитно образовната програма се одвива според посебните педагошки и други принципи и начела Steiner, Decroly, Montessori и друго, министерот дава позитивно мислење откако комисијата од ставот 2 на овој член ќе утврди дека програмата е признаена од соодветно меѓународно здружение.

Член 54

Детската градинка според времетраењето остварува програми за:

- целодневен престој;
- полудневен престој;
- скратени програми;
- пилот програми и
- вонинституционални форми за активности со деца.

Детската градинка може да остварува и програма за продолжен престој на деца според потребите и работното време на корисниците на овие услуги.

Програмите за целодневен престој траат од 8 до 11 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне, целодневно или наизменично.

Програмите за полудневен престој траат од 4 до 6 часа и може да се изведуваат предпладне, попладне или наизменично.

Скратените програми траат од 240 до 600 часа годишно.

Програмите за целодневен престој и програмите за полудневен престој се наменети за деца на возраст до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата.

Скратените програми се наменети за деца од недоволно развиени подрачја и ридско-планински и погранични региони и населени места со наталитет понизок од половината од просечниот наталитет во Република Македонија, на возраст од три години до поаѓање во основно училиште и опфаќаат згрижување и воспитување на децата со или без исхрана на децата.

Скратените програми се наменети и за деца на подолготрајно болничко лекување.

Вонинституционални активности - тоа се кратки програми во траење од три часа дневно коишто можат да опфатат: игри, игровни активности, креативни работилници, детски работилници од подрачјето на културата и уметноста, спортски активности, наменети за деца на возраст од три години до поаѓање во основно училиште - се организираат и изведуваат од јавните детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на комисијата од членот 53 став 2 на овој закон.

Пилот-програми - се програми со посебни педагошки принципи кои се изведуваат во јавни детски градинки по добиено одобрение од министерот по мислење на комисијата од членот 53 став 2 на овој закон.

Член 55

Работата во детската градинка се организира во групи, во зависност од возраста на децата по правило во хомогени групи и тоа:

- 1) до 12 месеци.....од 6 до 8 деца
- 2) над 12 месеци до 18 месеци.....од 8 до 10 деца
- 3) над 18 месеци до 2 години..... од 10 до 12 деца
- 4) над 2 години до 3 години.....од 12 до 15 деца
- 5) над 3 години до 4 години.....од 15 до 18 деца
- 6) над 4 години до 5 години..... од 18 до 20 деца
- 7) над 5 години до 6 години.....од 20 до 25 деца.

По исклучок од ставот 1 на овој член, во зависност од возраста на децата, може да се организира:

- 1) Хетерогена група
 - до две години..... од 10 до 12 деца
 - од две години до поаѓање во основно училиште..... од 18 до 20 деца
- 2) Комбинирана група
 - од 12 месеци до поаѓање во основно училиште..... од 15 до 20 деца и
- 3) група деца со пречки
 - во развојот..... од 5 до 8 деца
- 4) Група деца од шест години, односно
 - од поаѓање во основно училиште до десет години..... од 20 до 30 деца.

Во групите од ставот 1 и во точките 1 и 2 од ставот 2 на овој член може да се вклучи едно дете со лесни пречки во менталниот развој или телесна попреченост, во кој случај бројот на децата во групите се намалува за две деца.

По исклучок, во зависност од условите за работа, потребата на децата и родителите или програмите за остварување на дејноста, јавната детска градинка во групите може да има поголем број на деца, односно помал број на деца од бројот на деца утврдени во ставовите 1 и 2 на овој член, за што согласност дава основачот на установата врз основа на претходно прибавено писмено мислење од министерот.

Член 56

Во јавната детска градинка може да се согледуваат можности за воведување на нови воспитно-образовни содржини, форми, методи и средства.

Јавната детска градинка во која ќе се согледуваат можностите од став 1 на овој член ја определува министерот.

Член 57

Педагошко-методска практика на студентите се изведува во јавна детска градинка.

Поблиски прописи за начинот на работа и обезбедување услови за остварување на педагошко методската практика на студентите од соодветните студии за предучилишно воспитание и други соодветни факултети од ставот 1 на овој член донесува министерот.

Член 58

Детската градинка заради зачувување и унапредување на здравјето на децата ја следи дневната здравствена состојба на децата, соработува со установи надлежни за здравствена заштита на децата и спроведува превентивни мерки за заштита на здравјето на децата.

Детската градинка има обврска во случај на појава на нарушување на нормалната здравствена состојба да го извести родителот на детето, а во случај на поголем број на заболени деца, веднаш да ги извести надлежната здравствена установа и Министерството за труд и социјална политика како и основачот.

Член 59

Јавната детска градинка донесува годишна програма за работа.

Годишната програма за работа содржи особено: организација и работно време на градинката, програмите на детската градинка, распоредување на децата во групи, работата на директорот и стручните и други работници, соработка со родителите, работа на стручните образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации, здруженија, активности за вклучување на децата во градинка, перманентно стручно усовршување на вработените, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

Програмата за работа од став 1 на овој член, детската градинка е должна да ја донесе најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

V. ВРШЕЊЕ ОДРЕДЕНИ РАБОТИ ОД ДЕЈНОСТА ЗГРИЖУВАЊЕ И ВОСПИТАНИЕ НА ДЕЦА ОД ДРУГИ ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА

Член 59-а

Правни и физички лица можат да вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца под услови и на начин утврдени со овој закон за вршење на тие работи.

Член 59-б

Физичко лице може самостојно да врши работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана до три деца од предучилишна возраст и не помалку од два часа дневно.

Член 59-в

Физичко лице може самостојно да врши работи од дејноста згрижување и воспитание на деца, како професионална дејност и за организирање и остварување на згрижување или престој, нега и исхрана и за деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост до три деца на возраст до десет години и не помалку од два часа дневно.

Член 59-г

Одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца и тоа чување и нега на деца од предучилишна возраст на повик може да врши правно лице запишано во судски регистар, како агенција за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст.

Главата V. ЗАБАВИШНИ ГРУПИ ВО ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ и членовите 60 и 61 се избришани.

VI. ДЕТСКО ОДМОРАЛИШТЕ

1. Дејност

Член 62

Дејноста одмор и рекреација се обезбедува и остварува во детско одморалиште.

Ако во јавното детско одморалиште има пријавено поголем број на деца отколку што има слободни места, за приемот решава комисија за прием на деца.

Составот и начинот на работа на комисијата од ставот 2 на овој член, како и критериумите за приемот на деца во одморалиштето ги утврдува управниот одбор на одморалиштето во согласност со советот на општината и Советот на Градот Скопје, за одморалиште основано од општината и Градот Скопје, а Министерството за јавно детско одморалиште основано од Владата.

Комисијата ја именува директорот.

Комисијата од ставот 2 на овој член е надлежна да решава и за остварување на правото за партиципација.

Органот на управување на јавното детско одморалиште води грижа по однос на приемот на децата за социјално-економските услови во семејството.

Со договор се уредуваат правата и обврските на детското одморалиште и корисниците на услугите на одмор и рекреација.

Член 63

Одмор и рекреација може да се организира и за деца со пречки во развојот.

Одмор и рекреација за деца со пречки во развојот се организира според посебни програми.

Член 64

Родителите имаат право за своите деца да изберат програми за одмор и рекреација во детските одморалишта.

Детското одморалиште е должно на родителите да им ги претстави програмите кои ги изведува, нивните цели, содржини и методи на работа.

2. Организација и содржина на дејноста

Член 65

Одмор и рекреација во јавно детско одморалиште се остварува според програми за остварување на дејноста кои ги изработува научна или специјализирана стручна установа, односно стручен орган, а ги донесува министерот.

Програмите за дејноста одмор и рекреација на деца содржат особено: назив на програмата, вид и траење, основни задачи и активности.

Програмите се менуваат и осовременуваат согласно со резултатите од следењето и вреднувањето на реализацијата на програмите и на примената на проектите кои се остваруваат во дејноста.

Иницијатива за менување и осовременување на програмите од ставот 1 на овој член, можат да даваат и детските одморалишта, установите и други правни и физички лица.

Програмата за одмор и рекреација на приватното детско одморалиште ја донесува основачот по претходно прибавено позитивно мислење од Министерството.

Мислењето од ставот 5 на овој член го дава министерот на предлог на комисијата од членот 53 став 2 на овој закон.

Програмата од став 5 на овој член во зависност од видот, обемот и карактерот на дејноста, ги содржи условите, критериумите и стандардите за вршење на дејноста утврдени со овој закон како и времетраењето, целите и содржините на активностите.

Во приватно детско одморалиште одморот и рекреацијата на деца може да се оствари согласно програмите од ставот 1 на овој член, за што одлучува органот на приватното детско одморалиште во согласност со актот за основање.

Член 66

Јавно детско одморалиште организира и спроведува програми за:

- зимување;
- летување;
- настава во природа и
- други програми (екскурзии, кампување, излети, походи, семинари, мини-скијачка школа, креативно-еколошка школа, исхрана на децата и друго).

Програмата за зимување е наменета за деца од училишна и предучилишна возраст за време на зимскиот распуст, а во останатиот период од зимата детското одморалиште може да работи како установа, односно одморалиште од отворен тип.

Програмата за летување е наменета за деца од предучилишна возраст и за деца од училишна возраст за време на летниот распуст.

Програмата за настава во природа е наменета за деца од училишна возраст и ќе се остварува во согласност со наставните планови на основните училишта.

Другите програми од став 1 алинеја 4 на овој член ќе се остваруваат во зависност од потребите на корисниците и слободните термини во детското одморалиште.

Детското одморалиште во времето кога не ги остварува програмите од ставот 1 на овој член може да работи како одморалиште од отворен тип и да дава и други услуги од областа на угостителско-туристичката дејност, маркетингот како и други услуги, освен организирање и давање на услуги на игри на среќа, коцкарници, казина, барови и слично.

Член 67

Работата во детското одморалиште се организира во групи, во зависност од возраста на децата и тоа:

1) до 7 години живот	од 6 – 8 деца
2) над 7 до 10 години живот	од 10 – 15 деца
3) над 10 до 13 години живот ...	од 15 – 18 деца
4) над 13 до 15 години живот ...	од 18 – 20 деца
5) над 15 до 18 години живот ...	од 20 – 25 деца.

Член 68

Јавното детско одморалиште донесува годишна програма за работа.

Годишната програма за работа содржи особено: организација и работно време на одморалиштето, исхраната, видот на програмите на детското одморалиште, времетраењето на смените на одморалиштето, работата на директорот и другите работници во одморалиштето, соработка со воспитно-образовни, спортски, здравствени, културни, научни и други установи, фондации и здруженија, работа на стручните органи и други работи за остварување на дејноста.

Програмата од став 1 на овој член, детското одморалиште е должно да ја донесе најдоцна до 30 септември во тековната година за наредната година.

VII. ОСНОВАЊЕ И ПРЕСТАНОК

Член 69

Општинска детска градинка и детска градинка на општината во Градот Скопје основа општината и општината во Градот Скопје.

Советот на општината и советот на општината во Градот Скопје донесува одлука за основање на јавна детска градинка од ставот 1 на овој член, по претходно прибавено мислење од Министерството.

Општинско детско одморалиште и детско одморалиште на Градот Скопје основа општината и Градот Скопје.

Советот на општината и Советот на Градот Скопје донесува одлука за основање на јавно детско одморалиште од ставот 3 на овој член, по претходно прибавено мислење од Министерството.

Државно детско одморалиште основа Владата на предлог на Министерството.

Средствата за основање и работа на установата од ставовите 1, 3 и 5 на овој член ги обезбедува основачот.

Член 70 е избришан.

Член 71

Установа за деца може да се основа и да почне со работа, ако:

- е обезбеден потребен број деца, согласно пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста;
- се обезбедени соодветни просторни услови, опрема и дидактички средства, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста;
- се донесени програми за вршење на дејноста;
- се обезбедени соодветни и стручни и други работници, согласно со пропишаните стандарди и нормативи за вршење на дејноста и
- се обезбедени потребни финансиски средства.

Одредбите од ставот 1 на овој член се применуваат и во случаите на проширување на програмите за вршење на дејноста на детската градинка и на детското одморалиште.

Стандардите и нормативите за вршење на дејноста од став 1 на овој член, ги донесува министерот.

Во стандардите и нормативите за вршење на дејноста се утврдуваат и нормативите за исхрана, стандардите за санитарно-хигиенски услови, како и стандарди за потребното работно време за остварување на дејноста (згрижувачката, воспитната, образовната и друга дејност за детските градинки) и критериуми за развиеност на установите.

Министерот поблиску ги пропишува стандардите и нормативите за вршење на дејноста на детската градинка, односно на детското одморалиште.

Член 72

Основачот е должен при основање на јавна установа за деца да формира комисија која во согласност со овој закон извршува подготовка за отпочнување со работа на установата.

Член 73

Установата за деца може да отпочне со работа откако министерот ќе утврди дека се исполнети условите утврдени со овој закон и другите прописи и ќе донесе решение за вршење на дејноста.

Решението од ставот 1 на овој член се донесува врз основа на мислење на комисија, составена од три члена, именувани од министерот.

Комисијата од ставот 2 на овој член врши непосреден увид со цел да утврди дали се исполнети условите од ставот 1 на овој член, врз основа на што изготвува мислење.

По донесување на решението од став 1 на овој член, установата за деца се запишува во Централниот регистар на Република Македонија.

Против решението од ставот 1 на овој член, може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Установата за деца се запишува во централен регистар на установи што го води Министерството.

Општината и општината во Градот Скопје, за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и општината во Градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до Министерството.

Општината и Градот Скопје, за своето подрачје водат регистар за јавните установи за деца основани од општината и Градот Скопје и податоците од извршениот упис во регистарот ги доставуваат до Министерството.

Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставовите 6, 7 и 8 на овој член ги пропишува министерот.

Член 74

Установа за деца престанува со работа, ако:

- не се спроведуваат одредбите од овој закон, подзаконските акти и други прописи;
- со правосилна судска одлука се утврди ништовност на уписот на установата во Централниот регистар на Република Македонија;
- е изречена мерка за забрана за вршење на дејноста, заради неисполнување на условите за вршење на дејноста, а во рок определен за извршување на мерката не се исполнети условите за вршење на таа дејност, односно не ја промени дејноста;
- се припои или спои со друга установа или подели на две или повеќе установи;
- основачот донесе акт за престанување на установата за деца ако престанала потребата, односно условите за вршење на дејноста за која установата за деца била основана и
- не исполнува други услови пропишани со закон.

Член 75

Постапката за престанување со работа на установата за деца основана од Владата ја покренува и води Министерството.

Предлог за престанок со работа на јавна установа од ставот 1 на овој член до основачот поднесува Министерството.

Одлука за престанок со работа на установата од ставот 1 на овој член донесува Владата.

Одлуката за престанок со работа се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Постапката за престанување на работата на јавна детска градинка ја покренува и води основачот.

Одлука за престанок на работа на установата од ставот 5 на овој член, донесува советот на општината и советот на општината во Градот Скопје по претходно прибавено мислење од Министерството.

Постапката за престанување на работата на јавно детско одморалиште основано од општината и Градот Скопје ја покренува и води основачот.

Одлука за престанок на работата на установата од ставот 7 на овој член, донесува советот на општината и Советот на Град Скопје по претходно прибавено мислење од Министерството.

Одлуката од ставот 6 на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службениот гласник на општината и општината во Градот Скопје, а одлуката од ставот 8 на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и службениот гласник на општината и на Градот Скопје.

Основачот, а за установата од ставот 1 на овој член Министерството, по донесување на одлуката за престанување со работа на установата, во рок од три дена го известува Централниот регистар на Република Македонија за бришење од регистарот.

Член 76

Приватна установа за деца може да основа домашно правно или физичко лице врз основа на одобрение, во согласност со овој закон.

Средствата за основање и работа на приватната установа ги обезбедува основачот.

Член 77

Одобрението за основање на приватна установа за деца го дава Владата по претходно мислење на Министерството доколку се исполнети условите предвидени во член 71 став 1 алинеи 2, 3, 4 и 5 од овој закон и доколку програмите ги исполнуваат стандардите и нормативите за вршење на дејноста.

Одобрение за основање на приватна установа се издава врз основа на поднесено барање на правно односно физичко лице (во натамошниот текст: основач).

Кон барањето за добивање одобрение за основање на установа се поднесува елаборат за потребите од ваков вид установа и документација за потребните услови предвидени во членот 71 став 1 алинеи 2, 3, 4 и 5.

Барањето со пропишаната документација од ставот 3 на овој член се доставува до Министерството.

Член 78

Со одлуката на Владата за давање одобрение за основање на приватна установа се утврдува:

- видот на дејноста за која се основа установата;
- потребниот кадар, опрема, простор, според стандарди и нормативи за вршење на дејноста;
- планиран број на опфат на деца;
- програма за вршење на дејноста;
- јазикот на кој се изведуваат активностите содржани во програмата и
- почеток со работа на приватната установа.

Член 79

Одобрението за основање на приватна установа може да се измени или прошири во случај кога основачот бара промена или проширување на програмата за вршење на дејноста.

Член 80

Одобрението за основање на приватна установа може да го одземе Владата по предлог на Министерството ако:

- основачот основа приватна установа спротивно на актот за одобрение од член 76 на овој закон и
- се утврди дека приватната установа повеќе не исполнува некои од условите од член 71 став 1 алинеја 2, 3, 4 и 5 на овој закон, или не ги спроведува одредбите од овој закон и подзаконските акти што произлегуваат од него.

Член 81

Со денот на донесувањето на актот за одземање односно престанок на одобриението, приватната установа престанува со работа.

Врз основа на актот за одземање, односно престанок на одобриението, приватната установа се брише од регистарот од член 73 ставови 4 и 6 на овој закон.

Член 81-а

Приватната установа е должна најмалку шест месеци пред донесување на акт за престанување со работа на установата да го извести Министерството и корисниците на услугите.

Член 82 е избришан.**Член 83**

Објект или дел од објект на јавна установа за деца со или без опрема може да биде дадено под закуп согласно со закон при што не смее да биде нарушена основната намена и функцијата на објектот во периодот на траење на закупот.

Договорот за закуп го склучува министерот за јавно детско одморалиште основано од Владата, градоначалникот на општината и градоначалникот на Градот Скопје за јавно детско одморалиште основано од општината и Градот Скопје, а градоначалникот на општината и градоначалникот на општината во Градот Скопје за јавна детска градинка.

За договорот од ставот 2 на овој член министерот ја известува Владата, а градоначалникот на општината и градоначалникот на градот Скопје ги известува советот на општината и Советот на градот Скопје.

Член 83-а

Физичко лице може самостојно да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност, доколку ги исполнува следниве услови:

- да има соодветно стручно образование;
- да не му е одземена или ограничена деловната способност;
- да не му е одземено вршењето на родителското право;
- да не му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија и дејност или должност;
- да има здравствена способност за вршење на дејноста и
- да располага со соодветен простор и опрема за работа.

Член 83-б

Барањето за вршење на работи од членот 59-б и 59-в на овој закон се поднесува до Министерството.

Министерот, откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето со решение му издава дозвола за вршење на работите од членот 59-б и 59-в на овој закон врз основа на мислење на комисија составена од три члена, именувани од министерот.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Член 83-в

Министерството води евиденција на физичките лица, на кои им е издадено дозвола за самостојно вршење на професионална дејност од членот 59-б и 59-в на овој закон.

Содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Член 83-г

Физичкото лице кое самостојно врши работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност во своето име под кое работи ги наведува податоците за личното име, адреса и дејност.

Член 83-д

Работите од членот 59-б од овој закон може да ги врши физичко лице кое има најмалку соодветно средно образование, а може да вработи уште едно лице.

Работите од членот 59-в на овој закон може да ги врши физичко лице кое има најмалку соодветно средно образование, а може да вработи уште две лица.

Видот и степенот на образованието за лицата од ставот 1 и 2 на овој член ќе се утврдуваат со актот од членот 83-п на овој закон.

Член 83-ѓ

Физичкото лице кое самостојно врши работа од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност должно е:

- да ги дава услугите согласно со овој закон;
 - во вршењето на работата да ја почитува личноста на корисникот, неговото достоинство и неповредливоста на личниот и семејниот живот, како и да ги чува како службена тајна податоците и информациите од личен и семеен карактер, како и да ја чува службената и професионалната тајна;
 - да води евиденција на корисниците и дадените услуги;
 - да дава податоци за својата работа на барање на Министерството и
 - да доставува годишен извештај за својата работа до Министерството.
- Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 alineja 3 на овој член ја пропишува министерот.

Член 83-е

Дозволата на физичкото лице за самостојно вршење на одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност престанува да важи:

- по барање на физичкото лице;
- ако престане да ги исполнува условите утврдени со закон и
- со решение на министерот.

Член 83-ж

Министерот на барање на физичкото лице донесува решение за престанок на дозволата за самостојно вршење на одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Конечното решение од ставот 1 на овој член се доставува до надлежниот орган заради бришење од Централниот регистар.

Член 83-з

Дозволата на физичкото лице за самостојно вршење на одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност престанува по сила на закон ако:

- лицето почине;
- со правосилно решение на надлежен суд му е одземена или ограничена деловната способност;
- со правосилно решение на надлежен суд му е одземено вршењето на родителското право;

- со правосилна судска пресуда е осуден за кривично дело на казна затвор над шест месеци или му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност, како и за кривично дело сторено во вршење или во врска со вршење на дејноста и

- ја загуби општата здравствена способност или посебната здравствена способност за вршење на дејноста.

Министерот донесува решение за престанокот на дозволата на физичкото лице за самостојно вршење на работи од дејноста за згрижување и воспитание на деца како професионална дејност во случаите наведени во ставот 1 на овој член.

Против решението од ставот 2 на овој член може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Конечното решение од ставот 2 на овој член се доделува до надлежниот орган заради бришење од Централниот регистар.

Член 83-с

Министерот донесува решение за престанок на дозволата за самостојно вршење на одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност, ако:

- физичкото лице во определениот рок не ги отстрани констатираните недостатоци во вршењето на работата, утврдени со надзорот над законитоста на работата и надзорот над стручната работа;

- физичкото лице на кое му е издадена дозволата за вршење на одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на децата, истите не ги извршува лично или ако користи работи на други лица спротивно на дозволата и

- физичкото лице на кое му е издадена дозволата престане со работа без одобрение на министерот.

Против решението од ставот 1 на овој член може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Конечното решение од ставот 1 на овој член се доделува до надлежниот орган заради бришење од Централниот регистар.

Член 83-и

Физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца како професионална дејност може привремено да престане да ги врши работите поради болест, или други оправдани причини.

За привремениот престанок на вршењето на работите, лицето мора веднаш по настанување на причината писмено да ги извести за престанок на вршењето на работите Министерството и родителите, односно старателите на децата.

Член 83-ј

Правното лице од членот 59-г на овој закон може да врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца доколку ги исполнува следниве услови:

- да располага со соодветен простор и опрема за работа;

- да располага со соодветен стручен кадар и

- да не му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија и дејност или должност.

Член 83-к

Барањето за вршење на работите од членот 59-г на овој закон се поднесува до Министерството.

Кон барањето за добивање дозвола за вршење на работите од членот 59-г на овој закон се поднесува елаборат со програма за начинот на вршење на работите од членот 59-г на овој закон.

Министерот, откако ќе констатира дека се исполнети условите за работа на подносителот на барањето со решение му издава дозвола за вршење на работите од членот 59-г на овој закон, врз основа на мислење на комисијата од членот 83-б став 2 на овој закон.

Против решението од ставот 3 на овој член може да се изјави жалба до Комисијата на Владата за решавање во втор степен.

Член 83-л

Министерството води евиденција на правните лица од членот 59-г на овој закон.

Содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот 1 на овој член ги пропишува министерот.

Агенцијата за давање услуги на повик води евиденција на корисниците на услугите, како и на дадените услуги.

Формата, содржината и начинот на водење на евиденција од ставот 3 на овој член ги пропишува министерот.

Член 83-м

Лицето вработено кај агенција за давање услуги на повик потребно е:

- да има најмалку соодветно средно образование;

- да не му е одземено вршењето на родителско право;

- да има општа и посебна здравствена способност и

- да не му е одземена или ограничена деловната способност.

Видот и степенот на образованието се утврдуваат со прописите од членот 83-п на овој закон.

Член 83-н

Дозволата за вршење на работите од членот 59-г на овој закон престанува:

- по барање на правното лице;

- ако престане да ги исполнува условите утврдени со закон и

- со решение на министерот.

Член 83-њ

Давањето услуги од членот 59-г на овој закон се врши на повик на барателот (родител или старател на дете) и може да се врши во домот на барателот или како придружба на корисникот на услугата.

Времето, местото и начинот на давањето на услугите се определува при ангажирањето на лицето од страна на барателот што се регулира со меѓусебен договор.

Лицата кога се ангажирани на повик задолжително носат службена легитимација.

Формата и содржината на легитимацијата од ставот 3 на овој член ја пропишува министерот, а ја издава одговорното лице на агенцијата.

Член 83-о

Агенцијата одговара за настанатата штета која е причинета од вработен кој дава услуга на повик, во согласност со закон.

Член 83-п

Поблиските услови и начинот на вршење на работите од членот 59-а на овој закон ги пропишува министерот.

VIII. СТРУЧЕН КАДАР

Член 84

Стручните работи за згрижување и воспитание ги вршат:

- стручни работници (педагог, психолог, социјален работник, дефектолог, логопет, лекар, педијатар и стоматолог);

- воспитувачи;
- негователи и
- стручни соработници (музички педагог, ликовен педагог, педагог по физичко воспитание, виша медицинска сестра, социјален работник).

Стручни работници можат да бидат лица со завршено високо образование.

Стручните соработници можат да бидат лица со завршено више или високо образование.

Воспитувачи можат да бидат лица со завршено више или високо образование.

Негователи можат да бидат лица со завршено четиригодишно средно образование.

Згрижување и воспитание на деца на возраст до две години остварува неговател.

Згрижување и воспитание на деца на возраст од две години до поаѓање во основно училиште остваруваат воспитувач и неговател.

Престој на дете на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст, остварува воспитувач.

Неговател во детска градинка за деца на возраст до две години е лице со завршено средно образование - педагошко медицинска сестра и лице со завршено средно медицинско училиште - општа насока.

Неговател во детска градинка за деца на возраст од две години до поаѓање во основно училиште е лице со завршено средно образование - педагошко медицинска сестра и лице со средно медицинско училиште - општа насока, средно образование - насока општа гимназија, средно музичко училиште, средно ликовно училиште, средно фискултурно училиште - со завршен курс за работа со деца од предучилишна возраст како професионален курс за стекнување на елементарни педагошки и здравствени сознанија во однос на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст и развојни карактеристики на децата.

Лицата од ставовите 9 и 10 на овој член, освен лицата со завршено средно образование - педагошко медицински сестри, треба да имаат завршен професионален курс.

Професионален курс се стекнува на соодветна висока образовна група со соодветна студиска програма.

Воспитувач во детска градинка е лице со завршено соодветно више или високо образование за воспитувачи.

Воспитувач во детска градинка може да биде и лице со завршени соодветни студии за предучилишно воспитание - отсек педагогија.

Воспитувач за престој на деца на возраст од шест години, односно од поаѓање во основно училиште до десет години возраст е лице кое ги исполнува условите за воспитувач, а може да биде и лице со завршени студии за одделенска настава и завршени специјалистички студии.

Воспитувач во група со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост е лице со завршени соодветни студии за работа со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост.

Воспитувач во група со деца со пречки во менталниот развој или телесна попреченост може да биде и лице кое ги исполнува условите за воспитувач и завршени специјалистички студии по дефектологија.

Стручни работници се лица со соодветно високо образование од профилите утврдени во ставот 1 алинеја 1 на овој член.

Стручни соработници се лица со соодветно више или високо образование од профилите утврдени во ставот 2 од овој член.

Одредени работи од помал обем кој се во функција на згрижувањето и воспитанието на децата во јавна детска градинка, по овластување на директорот на јавната детска градинка, без надомест можат да ги вршат волонтери кои се квалификувани за тој вид на работа или поминале низ обука за вршење на таа работа.

Работите кои можат да се вршат со волонтерска работа, начинот на нивното вршење, покривањето на реалните трошоци, како и потребните квалификации или обука ги утврдува со акт јавната детска градинка.

Член 85

Стручни работи во детска градинка вршат и правник и економист со заршено високо или више образование.

Член 86

Стручни работи со децата со специфични потреби попречени во менталниот развој или телесна попреченост можат да вршат и помошници - воспитувачи со четиригодишно средно образование или со више образование.

Член 87

Стручните работи во детското одморалиште во зависност од видот на работите ги вршат работници со завршено високо или више образование.

Член 88

Административните, готварските и техничките работи во установа за деца ги вршат работници со завршен соодветен степен на стручна подготовка.

Член 89

Видот и степенот на стручната подготовка за работниците од членовите 84 до 88 се утврдуваат со стандардите и нормативите за вршење на дејноста.

Член 90

Работник во установа за деца, може да биде лице кое покрај условите утврдени од членовите 84 до 89 на овој закон е:

- државјанин на Република Македонија;
- физички и психички здрав;
- го познава македонскиот јазик и кирилското писмо и

- да не му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење професија, дејност или должност.

Лицата од ставот 1 на овој член, кои се вклучени во групите во кои воспитно-образовните активности се изведуваат на јазикот на припадниците на заедниците треба да го познаваат јазикот и писмото на кој се изведува дејноста.

Член 91

Работниците во јавна установа за деца се избираат по пат на јавен оглас.

За итни и неодложни работи чие вршење не трпи одлагање, работниот однос може да се заснова и без јавно огласување, но најмногу до 90 дена.

Член 91-а

Лице со средно, више и високо образование кое за прв пат се вработува во јавна установа за деца на работно место, за кое се бара истиот степен на образование е приправник.

Приправничкиот стаж трае шест месеци за работниците со средно образование, а девет месеци за работниците со више и високо образование.

За време на приправничкиот стаж работниците се оспособуваат за самостојна стручна работа преку совладување на соодветна програма за стручен испит што ја донесува министерот на предлог на научна институција, специјализирана стручна институција или Бирото за развој на образованието.

Приправникот се оспособува со помош на ментор што го определува стручниот совет.

Поблиски прописи за начинот и постапката при полагање стручен испит донесува министерот.

Член 92

Работниците во установа за деца и кај физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност, како и физичкото лице кое врши професионална дејност и лицата вработени кај агенциите за давање услуги за чување и нега на децата кои се во непосреден контакт со децата или храната, мораат да бидат прегледени преку систематски прегледи еднаш годишно.

На вработен кој е во непосреден контакт со децата и храната, а боледува од заразна болест, душевна болест, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) му престанува работниот однос во установата, кај физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност и кај агенцијата за давање услуги за чување и нега на деца од предучилишна возраст на повик.

Утврдувањето на психофизичките способности на вработените од ставот 2 на овој член, односно заболеноста од одредени заразни болести, душевни болести, болести на зависностите (алкохолизам, наркоманија и користење на други психотропни супстанции и прекурзори) се врши согласно со Законот за здравствена заштита.

Член 93

Работниците во установа за деца во текот на својот работен век се должни перманентно стручно да се усовршуваат.

Министерството го пропишува начинот и постапка на на стручното усовршување.

Член 93-а

За самостојно извршување и осовременување на воспитната, образовната, здравствената и социјалната работа во јавните детски градинки, воспитувачите, стручните работници и стручните соработници се оценуваат секоја четврта година.

Резултатот од оценувањето овозможува стекнување на звање.

Работникот кој е незадоволен од оцената од ставот 2 на овој член има право на жалба до Министерството.

Поблиски прописи за условите, начинот на оценувањето, оцената за работа, видот и стекнувањето на звањата, донесува министерот.

Член 93-б

За негователите, воспитувачите, стручните работници и стручните соработници кои во остварувањето на воспитната, образовната, здравствената и социјалната работа не покажуваат задоволителни резултати, органот односно институцијата или установата која врши надзор согласно со овој закон и советот на родители на јавната детска градинка може да покренат иницијатива до управниот одбор на јавната детска градинка за преиспитување на нивната способност за реализација на работните обврски.

Иницијативата од ставот 1 на овој член мора да содржи образложение на причините поради кои се покренува.

Доколку ја прифати иницијативата од ставот 1 на овој член, управниот одбор до директорот поднесува предлог за престанок на работниот однос на лицата од ставот 1 на овој член.

Член 93-в

Заради следење на достигнувањата и унапредување на дејностите во доменот на заштитата на децата раководните лица, воспитувачите, негувателите, стручните работници и стручните соработници можат да се здружуваат во стручни и струкови здруженија кои можат меѓусебно да соработуваат.

Член 94

При промени во обемот на работа во јавна установа за деца што се јавуваат поради промените во програмите, организацијата на работа, бројот на групите и другите промени, работниот однос на работниците може да се промени од работен однос на неопределено време со полно работно време, во работен однос на неопределено време со пократко од полното работно време и обратно.

Во случаите од став 1 на овој член се склучува нов договор за работа со работникот.

Работниците вработени на неопределено работно време при промена на обемот на работа во установата за деца поради причините од став 1 на овој член, од една установа за деца може да се распореди во друга установа за деца.

Во случаите од став 3 на овој член установата склучува нов договор за работа со работникот.

Член 94-а

Во установа за деца вршењето на дејноста не смее да се прекинува освен за вонредни состојби (природни непогоди, епидемии и друго), за што решава основачот, а во согласност со Министерството.

Во случај на прекин на вршењето на дејноста во установа за деца се обезбедува минимум услови за работа кои се утврдуваат во упатство што го донесува министерот.

Член 95

Работното време на работникот во детската градинка изнесува 40 часа неделно.

Работното време утврдено во ставот 1 на овој член, заради природата на работата, за воспитувачот и негувателот, се прераспределува на работно време поминато со децата и останато работно време за други програмски активности.

Работното време поминато со децата, како дел од вкупните програмски активности во рамки на полното работно време од ставот 1 на овој член, за воспитувачот изнесува 30 часа во неделата, а за негувателот 35 часа во неделата.

Основната плата, надоместокот на плата и надоместокот на трошоците поврзани со работата, се пресметуваат и исплатуваат на работникот врз основа на работно време од ставот 1 на овој член, како и евиденцијата што ја води работодавачот.

Распоредот на работното време на работниците во рамките на 40 часовна работна недела во јавните установи за деца се утврдува со акт на министерот.

Почетокот и завршетокот на работното време на јавна установа за деца основана од општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје го утврдува со акт советот на основачот, а за јавна установа за деца основана од Владата министерот.

IX. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ

1. Орган на управување

Член 96

Орган на управување во јавна установа за деца е управен одбор.

Управниот одбор на јавна установа за деца основана од Владата го сочинуваат претставници на основачот, на јавната установа за деца, на родителите и на општината и Градот Скопје.

Во јавна установа за деца основана од Владата управниот одбор брои седум члена од кои четири претставници од основачот, еден претставник од јавната установа за деца, еден претставник од родителите на децата и еден претставник од општината и Градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата.

Претставниците на основачот ги именува и разрешува Владата на предлог на Министерството.

Претставникот на јавната установа за деца основана од Владата го именува и разрешува стручниот совет на установата врз основа на стручност и компетентност, по постапка пропишана со статут.

Претставникот на родителите го именува и разрешува советот на родителите.

Претставникот на општината и Градот Скопје го именува и разрешува советот на општината на чие подрачје установата има седиште и Советот на Градот Скопје.

Управниот одбор на општинска детска градинка и општинско детско одморалиште основани од општината е составен од седум члена, и тоа: тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од Министерството.

Управниот одбор на детска градинка на општината во Градот Скопје, основана од општината во Градот Скопје е составен од седум члена, и тоа: двајца претставници од основачот, еден претставник од Градот Скопје, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од Министерството.

Управниот одбор на детско одморалиште на Градот Скопје основано од Градот Скопје е составен од седум члена и тоа: тројца претставници од основачот, еден претставник од установата, двајца претставници од родителите на децата и еден претставник од Министерството.

Претставниците на основачот на јавна детска градинка основана од општината и општината во Градот Скопје ги именува и разрешува советот на општината и советот на општината во Градот Скопје, а на јавно детско одморалиште основано од општината ги именува и разрешува советот на општината.

Претставниците на основачот на јавно детско одморалиште основано од Градот Скопје ги именува и разрешува Советот на Градот Скопје.

Претставникот на Градот Скопје во управниот одбор од ставот 9 на овој член го именува и разрешува Советот на Градот Скопје.

Претставникот на установата го именува и разрешува стручниот совет на установата, врз основа на стручност и компетентност, по постапка пропишана со статутот на установата.

Претставниците од родителите на децата ги именува и разрешува советот на родители на установата.

Претставникот на Министерството го именува и разрешува министерот.

Претставниците од основачот, Градот Скопје, од Министерството и од родителите не можат да бидат именувани од редот на вработените во установата.

Член 97

Членовите на управниот одбор се именуваат за период од четири години.

Управниот одбор донесува одлука со мнозинство гласови од вкупниот број членови на одборот.

Со управниот одбор раководи претседател кој се избира од редот на членовите на одборот.

Начинот на работа на управниот одбор се уредува со статут.

Член 98

Управниот одбор на јавна детска градинка :

- донесува статут на јавната детска градинка;
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на општината во Градот Скопје;
- предлага финасиски план до советот на општината и на општината во Градот Скопје;
- предлага годишна сметка до советот на општината и на општината во Градот Скопје;
- објавува јавен оглас за избор на директор на јавната детска градинка;
- врши интервју со кандидатите за директор;
- предлага на градоначалникот на општината и на градоначалникот на општината во Градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор;
- донесува акт за организација и систематизација на работата на установата на кој согласност дава советот на општината и на општината во Градот Скопје;
- одлучува по приговори и жалби на вработените;
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 98-а

Управниот одбор на јавното детско одморалиште основано од општината и Градот Скопје:

- донесува статут на јавното детско одморалиште;
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до советот на општината и на Градот Скопје;
- предлага финасиски план до советот на општината и на Градот Скопје;
- предлага годишна сметка до советот на општината и на Градот Скопје;
- објавува јавен оглас за избор на директор на јавното детско одморалиште;
- врши интервју со кандидатите за директор;
- предлага на градоначалникот на општината и на Градот Скопје еден кандидат од пријавените кандидати на објавениот јавен оглас за избор на директор;
- донесува акт за организација и систематизација на работата на установата на кој согласност дава советот на општината и Градот Скопје;
- одлучува по приговори и жалби на вработените;
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 98-б

Управниот одбор на јавната установа за деца основана од Владата:

- донесува статут на јавната установа за деца;
- предлага годишна програма за работа и извештај за работа до Министерството;
- предлага финасиски план до Министерството;
- предлага годишна сметка до Министерството;
- распишува јавен оглас за именување на директор на јавната установа за деца;

- донесува акт за организација и систематизација на работата на установата на кој согласност дава Министерството;
- одлучува по приговори и жалби на вработените;
- одлучува по жалби на корисниците на услугите и
- разгледува и одлучува и за други работи утврдени со закон и статут.

Член 99

Управувањето во приватната установа го утврдува основачот согласно со закон.

2. Орган на раководење

Член 100

Со јавна установа за деца раководи директор на установата, како орган на раководење.

За директор на јавна детска градинка може да биде избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 90 на овој закон се со високо образование и ги исполнуваат условите утврдени во членот 84 од овој закон за воспитувач, за стручен работник, за стручен соработник, лице со завршен филолошки факултет- наставна студиска програма и специјалистички студии за предучилишни педагози, правник и економист со високо образование и над четири години работно искуство по дипломирањето.

За директор на јавно детско одморалиште може да биде именувано, односно избрано лице кое покрај општите услови утврдени со закон и условите утврдени во членот 90 на овој закон има завршено високо образование и над четири години работно искуство по дипломирањето.

Кандидатот за директор на јавната установа за деца задолжително доставува и програма за работа на јавната установа.

Директорот на јавна установа за деца основана од Владата го именува и разрешува министерот.

Директорот од ставот 5 на овој член се именува врз основа на јавен оглас.

Јавниот оглас се распишува најдоцна 30 дена пред истекот на мандатот на директорот на јавната установа за деца основана од Владата.

Доколку јавниот оглас не се распише во рокот утврден во ставот 7 на овој член, јавниот оглас го распишува Министерството.

Директорот на јавна детска градинка го избира и разрешува градоначалникот на општината и на општината во градот Скопје.

Директорот на јавно детско одморалиште основано од општината и градот Скопје го избира и разрешува градоначалникот на општината и на градот Скопје.

Директорот на јавната установа за деца се избира, односно именува за време од четири години.

По истекот на рокот од ставот 11 на овој член, исто лице може повторно да биде избрано односно, именувано за директор.

Член 101

Директорот на јавната детска градинка, односно на јавното детско одморалиште основано од општината и Градот Скопје ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот 1 на овој член директорот:

- ја предлага годишната програма за работа и презема мерки за нејзино реализирање;
- ги извршува одлуките на управниот одбор;

- одлучува за засновање и престанок на работен однос на работници за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор;

- врши распоредување на работници;
- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и основачот;

- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор, основачот и Министерството;

- поднесува извештај за реализација на материјално - финансиското работење на установата до управниот одбор и до основачот и е одговорен за материјално-финансиското работење;

- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор, основачот и Министерството и

- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 101-а

Директорот на јавната установа за деца основана од Владата ја организира и раководи со работата на установата, самостојно донесува одлуки од делокругот на неговата надлежност и актите на установата, ја застапува установата пред трети лица и е одговорен за законитоста и работата во установата.

Во остварувањето на обврските и раководењето од ставот 1 на овој член, директорот:

- ја предлага годишната програма за работа и презема мерки за нејзино реализирање;

- ги извршува одлуките на управниот одбор;

- одлучува за засновање и престанок на работен однос на работници за вршење на дејноста, согласно со закон, актите на установата и колективниот договор;

- врши распоредување на работници;

- поднесува извештај за работа на установата во текот на годината до управниот одбор и Министерството;

- поднесува извештај за реализација на годишната програма за работа до управниот одбор и Министерството;

- поднесува извештај за реализација на материјално - финансиското работење на установата до управниот одбор и до Министерството и е одговорен за материјално-финансиското работење;

- поднесува извештај за реализација на програмите до управниот одбор, и Министерството и

- врши други работи предвидени со закон, статут и други акти на установата.

Член 101-б

Градоначалникот, три месеци пред истекот на мандатот на постојниот директор, донесува одлука управниот одбор да објави јавен оглас за избор на директор.

Во објавениот јавен оглас во јавните гласила се утврдуваат условите кои треба да ги исполнува кандидатот за директор, потребната документација, времето на траење на јавниот оглас и рокот во кој ќе се изврши изборот.

Пријавените кандидати ги доставуваат потребните документи согласно со огласот до управниот одбор.

Пристигнатите документи ги прегледува тричлена комисија избрана од управниот одбор чиј состав и надлежност се утврдува со статутот на јавната установа.

Комисијата е должна во рок од пет дена по завршувањето на огласот да ги разгледа пристигнатите документи.

На кандидатите кои не ги исполнуваат условите предвидени во огласот им се враќаат документите со објаснување.

Управниот одбор може да побара дополнителни документи од кандидатите кои ги исполнуваат условите, согласно со одредбите во статутот на установата.

Управниот одбор врши интервју со кандидатите кои ги исполнуваат условите.

Управниот одбор во рок од седум дена од извршењето на разговор со кандидатите на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

Градоначалникот во рок од 15 дена од денот на добивањето на предлогот, врши избор на директор.

Доколку градоначалникот во рокот утврден во став 10 од овој член не избере директор, должен е во рок од три дена да го извести управниот одбор.

Управниот одбор во рок од седум дена од денот на приемот на известувањето, на градоначалникот му предлага еден кандидат за избор на директор.

Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивање на предлогот да го избере кандидатот предложен од управниот одбор.

Кандидатите кои не се избрани, во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот имаат право на жалба во однос на спроведувањето на постапката на избор до второстепената комисија на Владата надлежна за решавање на прашања од областа на работните односи.

Против одлуката на Комисијата од ставот 14 на овој член кандидатот има право на тужба до надлежниот основен суд.

Член 102

Директорот на јавна установа за деца може да биде разрешен:

- на лично барање;
- ако не го спроведува законот и општите акти донесени согласно со закон;
- ако не ја остварува годишната програма за работа на установата;
- ако по негова вина е нанесена штета на децата, на нивните родители или старатели, на установата, на основачот или на државата;
- ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени во годишниот финансиски план на установата;
- ако дозволи организирање на дејноста, спротивно на закон, општите акти донесени согласно со закон и годишната програма за работа и
- во други случаи утврдени со закон.

Член 102-а

Доколку постојат одредени сознанија за постапување на директорот согласно одредбите од членот 102 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6 управниот одбор на јавната установа основана од општината и Градот Скопје, односно управниот одбор на јавната детска градинка, свикува седница на која се донесува заклучок во писмена форма кој се доставува до директорот.

Директорот има право во рок од седум дена од приемот да се изјасни за наводите во заклучокот.

Доколку управниот одбор на установата од ставот 1 на овој член не го прифати изјаснувањето на директорот, свикува седница во рок од три дена и во присуство на претставник од научна или специјализирана стручна установа, односно стручен орган во зависност од видот на постапувањата од ставот 1 на овој член наведени во алинеите 2, 3, 4, 5 и 6 врши ислушување на директорот. Претставникот дава мислење за оправданоста за разрешување на директорот.

Доколку управниот одбор оцени дека е неопходно, во рок од седум дена доставува предлог за разрешување на директорот до градоначалникот.

Градоначалникот е должен во рок од пет дена од денот на добивање на предлогот од управниот одбор да го разреши директорот.

Разрешениот директор, во рок од 15 дена од денот на приемот на одлуката на градоначалникот има право на жалба во однос на спроведувањето на постапката до второстепената комисија на Владата надлежна за решавање на прашања од областа на работните односи.

Против одлуката на Комисијата од ставот 6 на овој член, разрешениот директор има право на тужба до надлежниот основен суд.

Член 102-б

Градоначалникот, во рок од три дена од денот на разрешувањето на директорот, именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, најмногу до шест месеци од денот на неговото именување.

Член 102-в

Доколку директорот на јавна установа за деца основана од Владата биде разрешен пред истекот на мандатот или предвремено ќе му престане мандатот, како и во случај кога не е избран за директор, министерот именува вршител на должноста директор од редот на вработените на установата кој ги исполнува условите за директор и кој ги врши работите на директор до именување на нов директор, но не подолго од шест месеци од денот на неговото именување.

Член 102-г

Доколку директорот е разрешен по основ на постапувањата наведени во членот 102 алинеи 2, 3, 4, 5 и 6, на директорот му престанува работниот однос.

Член 103

Раководењето во приватната установа го уредува основачот согласно со закон раководејќи се од принципите и потребите на установата за деца и корисниците на услугите.

3. Стручни органи

Член 104

Стручен орган во јавна установа за деца е стручен совет.

Стручниот совет го сочинуваат сите работници кои вршат стручна работа и ја остваруваат дејноста во установата и директорот.

Со стручниот совет раководи директорот.

Стручниот совет:

- утврдува стручни основи за остварување на програмата за работа;
 - дава мислење и предлози до директорот во поглед на организацијата за работа и условите за работа;
 - именува и разрешува претставник на јавната установа за деца во управниот одбор на јавната установа за деца од редот на работниците кои вршат стручни работи и
 - врши и други работи утврдени со статутот.
- Во јавната установа за деца може да се формираат и други стручни тела утврдени со статутот на установата.

4. Орган за внатрешна контрола

Член 104-а

За вршење внатрешна контрола на работењето на установите за деца основачот формира орган за надзор.

Органот за надзор го сочинуваат три до пет члена именувани од основачот.

Членовите на органот за надзор се избираат со мандат во траење од четири години.

За членови на органот за надзор можат да бидат именувани лица кои немаат засновано работен однос во установата, имаат високо образование и поседуваат знаење и искуство од дејноста на установата.

Органот за надзор го свикнува и со неговата работа раководи претседателот, кој го избираат членовите на органот за надзор од своите редови.

Органот за надзор своите одлуки ги донесува со мнозинство гласови од вкупниот број на членови.

Член 104-б

Органот за надзор врши контрола на материјално - финансиското работење на установата, користењето и располагањето на средствата на установата и за наодите доставува извештај до основачот, Министерството, управниот одбор и директорот на установата.

Бројот на членовите на органот за надзор, начинот на работа, условите и начинот на престанок на мандатот на членовите на органот за надзор пред истекот на мандатот се утврдуваат со статутот на установата.

5. Други органи

Член 105

Во јавната установа за деца се формира совет на родители избран од редот на родителите на децата.

Советот на родителите го следи, разгледува и дава мислење за остварувањето на дејноста на установата.

Работата, бројот на членовите, начинот на избор и организацијата на советот на родителите се утврдува со статут.

X. ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Член 106

Во установа за деца се води евиденција и документација.

Евиденција и документација се води и за правата за заштита на децата.

Начинот на водењето на евиденцијата и документацијата, како и содржината и формата на евиденцијата и документацијата ги пропишува министерот.

Во детската градинка се води педагошка документација и педагошка евиденција за воспитно образовните активности.

Педагошката документација во смисла на овој закон ја опфаќа главната книга на децата и претставува документ од трајна вредност.

Педагошката евиденција опфаќа: дневник за работа на градинката, дневник за работа на воспитната група, планирање и подготвување на воспитно - образовната работа и досие на детето.

Педагошката документација во детската градинка се води на македонски јазик со употреба на кирилско писмо.

За припадниците на заедниците кои воспитно-образовните активности ги изведуваат на јазикот на соодветната заедница, педагошката документација се води на македонски јазик со употреба на неговото кирилско писмо и на јазикот и на писмото на кој се изведува воспитно образовна активност.

Дневникот за работа се води на јазикот и писмото на кој се изведува воспитно - образовна активност.

Формата и содржината, како и начинот на водењето на педагошката документација и евиденција ги пропишува министерот.

Евиденција на лица кои повремено чуваат деца

Член 107

Согласно со членот 49 став 3 на овој закон, за лицата кои повремено чуваат деца во домашни услови, детската градинка води евиденција.

Евиденцијата на лица кои повремено чуваат деца во домашни услови ги содржи следниве податоци:

- име, презиме, адреса, број на телефон на кој лицето може да се најде;
- датум на раѓање;
- пол;
- единствен матичен број на граѓаните;
- формално образование;
- посебни знаења;
- доказ за здравствената состојба и
- доказ дека не му е изречена мерка на безбедност, забрана на вршење професија, дејност или должност.

Лицето кое повремено чува деца во домашни услови, се брише од евиденцијата после престанување на важноста на договорот од член 49 став 3 на овој закон или доколку со правосилно решение му е забрането вршење на оваа дејност.

Министерството води евиденција на лицата на кои им било забрането повремено чување на деца во домашни услови, со што се спречува можноста тие лица повторно да чуваат деца.

Евиденцијата од став 4 на овој член ги содржи следниве податоци:

- име, презиме и адреса;
- датум на раѓање и
- правна основа за забрана за повремено чување на деца во домашни услови.

Податоците од евиденцијата се тајни и можат да се доставуваат само на детската градинка.

XI. ПРИРАЧНИЦИ И ДЕТСКИ СПИСАНИЈА

Член 108

Во установа за деца се употребуваат прирачници како воспитно образовни материјали за реализација на активностите од страна на згрижувачко воспитниот кадар, како и детски списанија кои се во функција на истите активности.

Припадниците на заедниците кои воспитно - образовните активности ги изведуваат на јазикот на припадниците на другите заедници, употребуваат прирачници и детски списанија на јазикот на соодветната заедница.

Решение за одобрување и употреба на прирачниците и детските списанија донесува министерот, по претходно мислење на Педагошката служба, односно специјализирана стручна установа.

XII. ФИНАНСИРАЊЕ

Член 109

Средства за финансирање на заштитата на деца се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Со средствата од став 1 на овој член се финансираат:

- правата за заштита на децата;
- дејноста на јавните установи за деца основани од Владата;
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните установи за деца основани од Владата и
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

Со средствата за финансирање на заштитата на децата управува и располага Министерството.

Распределбата на средствата на јавните установи за деца основани од Владата ги врши министерот со решение.

Министерот со акт пропишува критериуми и начин на распределба на средствата по корисници.

Министерот може со решение да го запре и да бара враќање на доделените средства ако истите се користат спротивно на намената за која се дадени.

Средства за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат и од буџетот на општината, буџетите на општините во Градот Скопје и буџетот на Град Скопје во согласност со одредбите на овој закон.

Со средствата од буџетот на општината и буџетот на Градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски одморалишта основани од општината и Градот Скопје;
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски одморалишта;
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и др.

Со средствата од буџетот на општината и буџетите на општините во Градот Скопје се финансираат:

- дејноста на јавните детски градинки;
- изградба, одржување и опремување на објектите на јавните детски градинки;
- програмски активности во одредени облици за унапредување и развој на дејноста и друго.

Член 110

Средствата од Буџетот на Република Македонија за финансирање за заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на Програмата за развој на дејноста за заштитата на децата.

Средства од Буџетот на општината, буџетите на општините во Градот Скопје и буџетот на Град Скопје за финансирање на заштитата на децата се обезбедуваат врз основа на развојната програма за заштита на децата на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје на начин и постапка утврдени со Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и со овој закон.

Средствата за финансирање на јавните детски градинки се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија на начин и постапка утврдени со закон.

Средствата од ставот 3 на овој член се распределуваат на општините и на општините во Градот Скопје по пат на блок дотации и наменски дотации согласно со закон.

Општината и општината во Градот Скопје средствата од ставот 4 на овој член ги распределува на јавните детски градинки на своето подрачје за обезбедување на реализација на згрижувањето и воспитувањето на децата од предучилишна возраст во согласност со утврдените стандарди и нормативи за вршење на дејноста, во согласност со овој закон.

Општината и општината во Градот Скопје може да ја дополни добиената блок дотација, односно наменска дотација за подигнување на стандардот и квалитетот на објектите и услугите на јавните детски градинки со средства од сопствени извори од буџетот на општината и буџетот на општината во Градот Скопје, освен за платите на вработените во јавните детски градинки.

Член 111

Средствата за финансирање за заштитата на децата може да се обезбедуваат и од:

- фондации, подароци, легати, завештанија, средства по основа на солидарност во пари и натура и други извори во согласност со закон.

Средствата од ставот 1 на овој член се користат наменски.

Член 112

Јавната установа за деца може да обезбедува средства и од:

- корисниците;
- продажба на сопствени производи и услуги и
- други извори согласно со закон.

Јавната установа за деца може да остварува средства и по основа на вршење други облици и форми, односно со вршење на услуги од повисок квалитет од утврдениот со стандардите и нормативите од член 71 став 3 на овој закон.

Разликата во цената на услугата од повисок квалитет утврдена во ставот 2 од овој член паѓа на товар на родителот - корисник на услугата.

Член 113

Јавната установа за деца со општ акт го уредува начинот на стекнување и распоредување на средствата по основа на вршење на услуги од повисок квалитет и на продажба на сопствени производи.

Јавната установа за деца, средствата стекнати по основа од став 1 на овој член ги издвојува на посебна сметка за сопствени приходи.

На актот од став 1 на овој член согласност дава Министерството за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на Градот Скопје за јавната установа за деца основана од општината и Градот Скопје, односно советот на општината и на општината во Градот Скопје за јавна детска градинка.

Член 113-а

Приватната установа за деца остварува приходи од:

- наплата на услуги од корисниците и
- други извори согласно со закон.

Член 113-б

Физичко и правно лице кое врши одредени работи од дејноста на згрижување и воспитување на деца согласно со член 59-а на овој закон, остварува приходи од:

- наплата на услуги од корисниците и
- други извори согласно со закон.

Член 114

Јавна установа за деца стекнува средства за работа со извршување на годишната Програма за работа во која е утврден видот, обемот, содржината и квалитетот на услугите, како и врз основа на утврдените поединечни цени.

Член 115

Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од Владата и износот на надоместок на трошоците за престој во установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува министерот.

Цените на услугите што ги дава јавната установа за деца основана од општината и Градот Скопје, односно од општината и општината во Градот Скопје и износот на надоместок на трошоците за престој во јавната установа за деца што паѓа на товар на родителите чии деца ги користат нивните услуги, ги утврдува советот на основачот на предлог на управниот одбор на јавната установа за деца.

Основа за уплата на родителите е цената на програмата во која е вклучено детето.

Со стандардите и нормативите за вршење на дејноста ќе се утврдат нормативи, мерила и критериуми за утврдување на надоместок - цена на услугите на јавната установа за деца.

Цените на услугите за квалитетот повисок од утврдениот со стандардите и нормативите ги определува установата за деца со претходна согласност на министерот за јавна установа за деца основана од Владата, а советот на општината и на Градот Скопје за јавна установа за деца основана од општината и Градот Скопје, односно советот на општината и на општината во Градот Скопје.

Цените на услугите во приватните установи за деца ги определува органот определен од основачот.

Цените на услугите кои ги даваат физичките лица кои вршат работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност ги определува физичкото лице.

Цените на услугите кои ги даваат правните лица од членот 59-г на овој закон ги определува органот определен од основачот.

Член 116

Министерството во јавната установа за деца врши контрола на вистинитоста на податоците кои јавната установа ги доставува до Министерството, како и на законитоста и правилноста на користењето на средствата од Буџетот на Република Македонија и средствата обезбедени од други извори.

Советот на општината и советот на Градот Скопје, односно советот на општината и советот на општината во Градот Скопје врши контрола на законитоста и правилноста на користењето на средствата од буџетот на основачот на јавната установа за деца и средствата обезбедени од други извори.

XIII. НАДЗОР

Член 117

Министерството врши надзор над спроведувањето на овој закон.

Министерството може да запре од извршување општ акт на установа за деца ако не е во согласност со Уставот и закон и во рок од 15 дена ќе покрене постапка пред Уставниот суд на Република Македонија за оценка на уставноста и законитоста на истиот.

Министерството по правото на надзор може да укине конечно решение за правата за заштита на децата утврдени со овој закон, ако утврди дека со него е повреден овој закон.

По укинувањето на решението од став 3 на овој член органот кој го донел решението е должен веднаш да го запре неговото извршување.

Член 118

Министерството има право и должност да забрани на правно и физичко лице вршење на дејност, ако врз основа на извршениот надзор, утврди дека повеќе не се исполнети пропишаните услови за вршење на дејноста или дејноста се врши на штета на корисниците, а констатираните недостатоци правното и физичкото лице не ги отстрани во рокот определен од Министерството.

Против решението за забрана на вршење на дејноста може да се изјави жалба до Комисијата на Владата во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Член 119

По конечност на решението од членот 118 на овој закон, Министерството ќе и предложи на Владата да го одземе одобрението од членот 77 став 1 на овој закон, а кога се работи за јавна установа основана од Владата ќе и предложи донесување на одлука за престанок на јавната установа за деца, односно ќе му предложи на советот на општината и на Градот Скопје, донесување на одлука

за престанок на јавното детско одморалиште основано од општината и Градот Скопје, односно на советот на општината и на општината во Градот Скопје кога се работи за јавна детска градинка.

Член 119-а

При вршењето на надзорот над работата на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје, Министерството ги врши следните работи:

- ја следи законитоста на работата на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје и презема мерки и активности и поднесува иницијативи за остварување на надлежностите на општината и на Градот Скопје во согласност со овој закон;

- оценува дали органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје обезбедуваат надлежностите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје да се извршуваат согласно со стандардите и постапките утврдени со овој закон;

- им укажува на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје на пречекорувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон и друг пропис и им предлага соодветни мерки за надминување на таквата состојба;

- укажува на определени материјални и процедурални недостатоци во работата на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје, кои би можеле да го оневозможат вршењето на работите од јавен интерес од областа на заштита на децата од локално значење;

- дава препораки за доследно спроведување на надлежностите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје во рамките на овој закон на барање на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје;

- го следи навременото донесување на прописите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје;

- поднесува иницијативи и предлози до општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје доколку констатира неспроведување на овој закон како судир на надлежностите меѓу органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје;

- ја следи законитоста на решенијата што градоначалникот ги донесува во решавањето на поединечните права, обврски и интереси на физичките и правните лица и презема мерки во согласност со овој закон;

- дава мислење и стручна помош по предлог на прописите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје на барање на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје;

- го следи остварувањето на јавноста во работата на органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје во остварувањето на нивните надлежности утврдени со овој закон, особено од аспект на редовно, навремено, вистинито и потполно известување на граѓаните;

- го следи остварувањето на претходниот надзор на прописите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје и

- навремено ги известува органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје за констатираните состојби во нивната работа и за преземените мерки при вршењето на надзорот.

Член 119-б

Доколку и покрај укажувањата и преземените мерки и активности органите на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје не го обезбедат извршувањето на работите кои со овој закон се утврдени

како нејзина надлежност и за чие извршување е одговорна општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, по сила на овој закон и се одзема вршењето на соодветната надлежност.

Вршењето на одземените работи го презема Министерството, но најмногу до една година од денот од нивното преземање.

Министерството, вршењето на работите од надлежност на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје ги врши во име и за сметка на општината и на Градот Скопје.

За вршењето на работите од надлежност на општината, општината во Градот Скопје и на Градот Скопје од ставот 2 на овој член, се известува органот на државната управа надлежен за вршење на работите во областа на локалната самоуправа и органот на државната управа надлежен за вршење на работите во областа на финансиите.

Член 120

Над извршувањето на стручната работа во дејноста заштита на децата се врши стручен надзор.

Со надзорот на стручната работа се утврдува дали стручната работа за остварување на заштитата на децата е заснована на современи, научни и стручни методи и достигнувања за тој вид на дејност и дали таа се организира на најцелисходен и најефикасен начин.

Со надзорот на стручната работа се дава и непосредна стручна помош.

Член 121

Надзор над стручната работа во остварувањето, згрижувањето, воспитанието, престојот, негата, исхраната како и на мерки и активности утврдени во членот 41 од овој закон и одмор и рекреација, врши Министерството над остварувањето на образовната работа Министерството за образование и наука, а над здравствената заштита Министерството за здравство.

Надзор над стручната работа се врши најмалку еднаш во годината.

Извештај за извршениот надзор за јавна установа за деца основана од Владата над стручната работа се доставува во рок од 15 дена по извршениот надзор до установата во која е извршен надзорот, до Министерството и органот кој дал согласност за водење надзор, односно и на основачот ако установата е приватна или основана од општината и Градот Скопје, односно од општината и општината во Градот Скопје, како и на физичкото и правното лице кое врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на децата.

Член 122

Установата за деца е должна да овозможи вршење на стручен надзор.

XIII-a. ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР

Член 122-a

Министерството врши инспекциски надзор над спроведувањето и примената на овој закон и другите прописи што се однесуваат на заштитата на децата, над установите за деца како и над другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца (во натамошниот текст: дејноста).

Инспекцискиот надзор опфаќа:

- надзор над применувањето и спроведувањето на овој закон, како и на другите прописи и акти донесени врз основа на овој закон;

- надзор над остварувањето на правата за заштита на децата и исполнување на обврските на корисниците, утврдени со овој закон,

- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа за правата за заштита на децата,

- надзор над исполнетоста на условите кои се однесуваат на просторот, опремата, кадарот, групите, децата, на установите за деца, во други просторни услови, во домашни услови, на правните и физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста;

- надзор над управување и раководење со установите за деца основани од Владата и приватните установи за деца;

- надзор над евиденцијата, документацијата и извештаите за работа на установите, правните и физичките лица кои вршат одредени работи од дејноста и на извршителите во дејноста од заштита на децата, освен на педагошката евиденција и педагошката документација;

- реализација на програмите и другите пропишани стандарди и нормативи со кои се уредува дејноста во установите за деца, освен за воспитно-образовната дејност;

- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во установите за деца основани од Владата и

- следење на згрижување, престој, нега и исхрана на децата за време на штрајк.

Член 122-б

Инспекцискиот надзор го спроведуваат овластени државни службеници од министерот од редот на државните службеници за заштита на децата, овластени за спроведување на инспекциски надзор, со високо образование, положен испит за државен службеник и најмалку три години работно искуство по полагање на испитот.

Овластениот државен службеник од ставот 1 на овој член поседува службена легитимација, која му ја издава министерот, а со која го докажува службеното својство, идентитетот и овластувањето за преземање работи од инспекцискиот надзор.

Министерот со акт ги пропишува содржината и формата на образецот на легитимацијата од ставот 2 на овој член и на членот 122-в став 5 од овој закон, начинот на нејзиното издавање, употреба и евиденцијата на издадените и одземените легитимации.

Член 122-в

Градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје, односно на градот Скопје може да овласти лице од општинската, односно администрацијата на градот Скопје за вршење инспекциски надзор, кое ги исполнува условите од членот 122-б став 1 на овој закон (во натамошниот текст: овластено лице).

Овластеното лице врши надзор над:

- постапката за основање и престанок со работа на јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;

- условите за работа на установите за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;

- постапката за формирање на управните и други органи во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје и

- контрола на средствата стекнати од сопствени извори во јавните установи за деца основани од општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје;

Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно на градот Скопје не овластил лице за вршење на работи утврдени со овој закон, истите ќе ги врши овластениот државен службеник од Министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје, до овластувањето на лице од општинската администрација.

Доколку градоначалникот на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје овластил лице за вршење на работите утврдени со овој закон, а истото не ги врши, во тој случај работите ќе ги врши овластениот државен службеник од Министерството во име и на сметка на општината, општината во градот Скопје, односно градот Скопје.

Овластеното лице треба да поседува службена легитимација, која ја издава градоначалникот.

Член 122-г

Постапката на инспекцискиот надзор, овластениот државен службеник, односно овластеното лице од членот 122-в став 1 на овој закон, ја покренува и води по службена должност, според одредбите на овој закон и Законот за општата управна постапка.

Установите, другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста се должни да овозможат вршење на надзор и на барање на овластениот државен службеник, односно овластеното лице, во рамките на утврдените надлежности со овој закон, да му ги достават потребните податоци за вршење надзор, во рок од 15 дена од денот на доставувањето на барањето.

Член 122-д

Инспекцискиот надзор се врши како редовна, вонредна и контролна инспекција врз основа на годишна програма.

Редовниот инспекциски надзор се спроведува најмалку еднаш во период од три години.

Вонредниот инспекциски надзор се спроведува по службена должност, иницијатива на корисник на услуга, родител, старател, совет на родители, граѓанин, надлежен орган, други органи и организации и други правни лица кога постои интерес на децата, граѓанинот, интерес на трети лица или општ интерес.

Контролниот надзор се изведува по истекот на рокот определен од овластениот државен службеник, односно овластеното лице за отстранување на недостатоците.

Член 122-ѓ

Вонредниот инспекциски надзор нема да се спроведе доколку од иницијативата се констатира дека:

- постапката не е правосилно завршена,
- претходно по истата работа е извршен инспекциски надзор и
- од приложената документација е очигледно дека постапката е водена во согласност со закон и други прописи и спроведувањето на инспекциски надзор е во надлежност на друг орган.

Член 122-е

Пред да започне спроведувањето на вонредниот инспекциски надзор, овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, ги презема следните активности:

- по потреба го повикува предлагачот на барањето, односно иницијативата да ги дополни со потребни документи или подетално да ги образложи и
- прави стручна процена и проверка на надлежноста, обврските и одговорностите на установата, другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста на заштита на децата.

Член 122-ж

Овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на надлежностите утврдени со овој закон, во спроведување на инспекцискиот надзор има право во секое време, да влезе во просториите на установата и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста.

При вршењето на инспекцискиот надзор, овластениот државен службеник, односно овластеното лице има право да го разгледа објектот, просторот (занималните и другите простории), деловните книги, регистрите, евиденцијата, документацијата, исправите и списите, да ги сослуша корисниците, вработените, како и други лица, да утврди идентитет на лице со увид во лична исправа, како и да преземе други работи утврдени со овој закон.

Раководното или друго овластено лице во установата и другите правни и физички лица кои вршат одредени работи од дејноста, должни се на овластениот државен службеник, односно овластеното лице во рамките на утврдените надлежности со овој закон да му обезбедат непречено извршување на инспекцискиот надзор и да му обезбедат располагање и увид во сите средства и потребна документација.

Член 122-з

За извршениот инспекциски надзор, утврдената состојба и преземените, односно определените мерки и рокови за отстранување на утврдените неправилности, овластениот државен службеник, односно овластеното лице составува записник.

Записникот од ставот 1 на овој член содржи податоци за текот на надзорот, за преземените дејствија, за утврдената состојба и предложените мерки од овластениот државен службеник, односно овластеното лице.

Член 122-с

Доколку овластениот државен службеник, односно овластеното лице кој врши инспекциски надзор утврди дека не се применуваат законите, прописите и другите општи акти, донесува решение со кое се наредува извршување на определени мерки во одреден рок кој го определува овластениот државен службеник, односно овластеното лице, а кој рок не треба да биде повеќе од 15 дена од денот на донесувањето на решението, и тоа:

- да нареди отстранување на констатираните недостатоци и неправилности.

Записникот и решението овластениот државен службеник ги доставува до установата, односно до правното и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста каде што е извршен надзорот и до Министерството, во рок од 15 дена од денот на извршениот инспекциски надзор.

Записникот и решението овластеното лице ги доставува до јавната установа за деца каде што е извршен надзор, до советот на општината, општината во градот Скопје, односно советот на градот Скопје, во рок од 15 дена од денот на извршениот инспекциски надзор.

Установата, односно правното и физичкото лице кое врши одредени работи од дејноста, во кои е извршен надзорот се должни за преземените мерки за отстранување на недостатоците во работата наредени со решението да го известат надлежниот овластен државен салужбеник, односно овластеното лице во дадениот рок од денот на приемот на решението.

Член 122-и

Против решението на овластениот државен службеник може да се поднесе жалба до надлежната второстепена комисија на Владата во рок од осум дена од приемот на решението.

Против решението на овластеното лице може да се поднесе жалба до министерот во рок од осум дена од приемот на решението.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 122-ј

Ако овластениот државен службеник, односно овластеното лице при вршењето на инспекцискиот надзор утврди дека со повреда на закон или друг пропис е сторен прекршок или кривично дело, должен е веднаш да поднесе барање за поведување прекршочна постапка, односно да поднесе пријава за сторено кривично дело.

Органот на кого му е поднесено барањето или пријавата од ставот 1 на овој член за својата одлука го известува овластениот државен службеник, односно овластеното лице.

Член 122-к

Извештај за работата на овластените државни службеници до министерот се поднесува најмалку двапати годишно.

Извештај за работата на овластените лица до градоначалникот се поднесува најмалку двапати годишно.

Доколку овластениот државен службеник констатира дека установата за деца, односно правно и физичко лице кои вршат одредени работи од дејноста во определениот рок не ги остраниле недостатоците утврдени со решението од членот 122-с став 1 на овој закон е должен без одлагање писмено да го извести министерот ако констатира дека установата за деца, односно правно и физичко лице кои вршат одредени работи од дејноста во определениот рок не ги отстраниле недостатоците утврдени со решението од членот 122-с став 1 на овој закон.

Доколку овластеното лице констатира дека јавната установа за деца во определениот рок не ги остранила недостатоците утврдени со решението од член 122-с став 1 на овој закон е должно без одлагање писмено да го извести градоначалникот и управниот одбор на установата ако констатира дека јавната установа за деца во определениот рок не ги отстранила недостатоците утврдени со решението од членот 122-с став 1 на овој закон.

Член 122-л

Министерот врз основа на извештајот од членот 122-к на овој закон, ќе донесе решение за:

- забрана за работа на установа за деца и друго правно и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста за заштита на децата, ако не добиле решение за вршење на дејноста од членот 73 став 1 на овој закон, односно решение за издавање на дозвола за вршење одредени работи од дејноста за заштита на децата од членовите 83-б и 83-к на овој закон, како и доколку повеќе не ги исполнува условите во поглед на просторот, опремата и стручните и други кадри пропишани со овој закон и

- преземање на други мерки за кои е овластен со овој или друг закон.

Против решението од ставот 1 алинеја 1 на овој член може да се изјави жалба до надлежната второстепена комисија на Владата во рок од осум дена од денот на приемот на решението.

Член 122-љ

Овластениот државен службеник, односно овластеното лице е одговорно:

- при вршењето на надзорот со решение не нареди преземање на мерки и дејства кои по закон бил должен да ги преземе;

- ги прекорори своите законски овластувања;

- ја злоупотреби службената должност;

- не поднесе пријава, односно не ги извести надлежните органи за утврдените неправилности и недоследности и

- не се легитимира пред почнувањето на вршењето на инспекцискиот надзор.

Постапката за утврдување на дисциплинската одговорност на овластениот државен службеник, односно овластено лице се води согласно со Законот за државните службеници.

XIV. МАНИФЕСТАЦИИ ПОСВЕТЕНИ НА ДЕЦАТА

Член 123

Манифестации посветени на децата се: “Светски ден на детето”, “Детска недела” и “Ден на детето”.

“Светски ден на детето” е првиот понеделник во месец октомври.

“Детската недела” се одржува секоја година во првата полна недела од месец октомври и трае седум дена.

“Ден на детето” е последниот ден од “Детската недела”.

Во време на траењето на манифестациите посветени на децата се организираат културни, забавни, образовни, спортско-рекреативни, активности од областа на екологијата и други активности посветени на децата.

Активностите на манифестациите посветени на децата се финансираат од средствата што се собираат во времетраењето на манифестацијата.

Член 124

За време на траењето на “Детска недела” се плаќа посебен износ на:

- секој продаден влезен билет за театар, кино, уметничка изложба и други културни манифестации;

- секоја поштенска пратка во внатрешниот сообраќај, освен на печатени работи;

- секој влезен билет на спортски натпревари и други спротски приредби;

- секој продаден возен билет во железничкиот, автомобилскиот, меѓународниот, меѓуградскиот и авионскиот сообраќај и

- на секој продаден облик на електронски музички и видео запис, видео касета и друго,

Од плаќањето на износот од став 1 точка 1 на овој член, се исклучуваат изложбите, приредбите и другите културни манифестации организирани од страна на ученици и студенти во јавни установи.

Член 125

Владата со одлука секоја година го утврдува начинот на наплата на износот за “Детска недела” од членот 124 на овој закон.

XV. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 126

Глоба во износ од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на работодавецот, ако спротивно на одредбите на овој закон не дава податоци или дава неистинити податоци од кои зависи остварувањето на право од заштита на децата или користењето на услугите во установите.

Глоба во износ од 200 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече и за одговорното лице во правното лице за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 127

Глоба во износ од 200 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на родителот или старателот на детето, корисник на право за заштита на деца, односно корисник на услуги во установите, ако изјавата или барањето што ги дал содржи невестинити или неточни податоци, а послужила како доказ за остварување на право од заштита на децата или за користење на услуга во установа за деца.

Член 128

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок и на одговорното лице во центарот за социјална работа односно установата за деца кое спротивно на одредбите на овој закон ќе одобри право од заштитата на децата.

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на директорот на центарот за социјална работа, затоа што не постапил во согласност со членот 36 став 5 на овој закон.

Глоба во износ од 200 до 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неводење или несоодветно водење на пропишаната евиденција и документација (член 106 став 2), како и за непостапување по решението за отстранување на констатираните недостатоци и неправилности во определениот рок (член 122-с).

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во центарот за социјална работа за неподнесување на извештај за користењето на средствата и барање за потребните средства за правата (член 39-б).

Член 129

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на лице кое врши директна или индиректна дискриминација и малтретирање во остварувањето на правата и облиците на заштита на децата утврдени со овој закон.

Глобата од ставот 1 на овој член ќе се изрече и за установа за социјална заштита и социјална сигурност кои решаваат за правата утврдени со законот, како и за јавните установи за деца основани од Владата на Република Македонија, јавните установи за деца основани од општина, општините во градот Скопје и приватните установи за деца кои се основани од правно и физичко лице, правно лице запишано како агенција за давање услуги на повик.

Глобата од ставот 1 на овој член ќе се изрече за прекршок и на физичко лице што врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како професионална дејност доколку врши директна дискриминација.

Член 130

Глоба во износ од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на установа за деца, односно физичко лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца, како и на агенција за давање услуги на повик, ако:

- организира политичко или верско организирање и дејствување и во установата односно кај физичкото лице или кај агенцијата се врши злоупотреба на децата од истите побуди, како и се врши психичко или физичко малтретирање, казнување или друго нечовечко постапување или злоупотреба на децата (член 9),

- остварува програми што не се донесени од надлежниот орган (членови 52 и 65),

- остварува програми без прибавено позитивно мислење (членови 53 и 65 став 3),

- не соработува со установи од здравствената дејност односно не постапува по член 58 став 1 од овој закон,

- постапи спротивно на одредбата од членот 58 став 2 на овој закон,

- не достави или не донесе годишна програма за работа (членови 59 и 68),

- не ги остварува стандардите и нормативите за вршење на дејноста (член 71 став 3),

- основа установа за деца без одобрение (член 76),

- ја наруши основната намена и функција на објектот во периодот на траење на закупот (член 83),

- започне со работа и врши дејност, а не ги исполнува пропишаните услови, односно ако врши дејност без решение на надлежен орган (член 73 став 1),

- започне со работа пред добивање на дозвола за отпочнување со работа (членови 83-б и 83-к),

- правно лице продолжи со давање на услуга спротивно на одредбите на овој закон по донесено решение за забрана за вршење работите од дејноста згрижување и воспитување на деца, односно одмор и рекреација на деца (членови 83 и 84),

- не извести за престанок на работа на приватната установа (член 81-а),

- физичко или правно лице не води евиденција за корисниците и дадените услуги (членови 83-ѓ и 83-л);

- изврши избор на работници спротивно на условите утврдени со овој закон (членовите од 84 до 90),

- постапи спротивно на одредбите од членот 92 ставови 1 и 2 на овој закон,

- не ја води пропишаната евиденција и документација или ја води спротивно на пропишаното со акт (член 106),

- не ја води пропишаната евиденција (член 107),

- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 108),

- не ги применува утврдените цени на услуги од надлежен орган (член 115),

- доставува невестинити податоци, како и незаконски или неправилно ги користи средствата (член 116),

- не овозможи вршење на надзор (членови 117, 120, 121 и 122-ж),

- не ги извршува наредените мерки и дејствија (член 122-с став 1) и

- непочитување на забраната за работа на установата за деца и друго правно и физичко лице кое врши одредени работи од дејноста и преземање на други мерки од членот 122-л став 1 алинеи 1 и 2 на овој закон.

За прекршок од ставот 1 на овој член, глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на раководното лице во установата односно кај физичкото лице кое самостојно врши одредени работи од дејноста згрижување и воспитување на деца како и кај агенцијата за давање услуги на повик.

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на вработено лице во установата, ако:

- телесно казни дете, односно психички го малтретира (член 9),

- ја води евиденцијата и документацијата спротивно на членовите 106 и 107 од овој закон и

- користи прирачници и детски списанија за кои нема решение за одобрување и употреба (член 108).

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок и на директорот на јавната установа за деца ако дозволи исплаќање на средства кои не се утврдени со годишниот финансов план на установата.

Член 131

Глоба во износ од 500 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на установа за деца која постапува спротивно на одредбите од член 95 на овој закон во поглед на започнувањето, траењето и завршувањето на работното време на работниците.

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на одговорното лице во установата за прекршокот од ставот 1 на овој член.

Член 132

Глоба во износ од 200 до 1 000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правно лице кое не наплатува средства за „Детска недела“ односно кое не го уплатува наплатениот износ (членови 124 и 125).

Глоба во износ од 200 до 1 000 евра во денарска противвредност ќе се изрече и на одговорното лице на правното лице, за прекршок од ставот 1 на овој член.

Член 132-а

Прекршочната постапка за прекршоците предвидени на овој закон ја води надлежниот суд.

Пред поднесување на барање за поведување на прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој закон, Министерството води постапка за порамнување согласно Законот за прекршоците.

XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 133

(Член 133 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Постојните организации за згрижување и воспитување на деца од предучилишна возраст од денот на влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да работат како јавни установи за деца - детски градинки.

Постојните:Работна организација за одмор и рекреација на деца “Младост” - Скопје, Работна организација за одмор и рекреација на деца и младина “Илинден” – Гостивар, Детско одморалиште “Пелистер” - Битола, Претпријатие во општествена сопственост – Рекреативен центар “Малешев” – Берово, Претпријатие во општествена сопственост “Мајски Цвет” – Струга, од денот на влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да работат како јавна установа за деца – детско одморалиште, а сезонските одморалишта продолжуваат да работат во рамките на организационите единици на Министерството за труд и социјална политика.

Член 133-а

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Основачките права и обврски над постојните јавни установи за деца-детски градинки се превземаат од општините и општините во Градот Скопје на чие подрачје е седиштето на установата, под услови и на начин утврдени со овој закон.

Според утврдената динамика за обезбедување на финансиски средства согласно Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, Владата ќе донесе одлука со која конкретно ќе ги утврди јавните установи од ставот 1 на овој член, над кои општините и општините во Градот Скопје ќе ги преземаат основачките права и обврски.

Со денот на влегувањето во сила на одлуката од ставот 2 на овој член, вработените, архивата, опремата, документацијата, средствата на јавните установи од ставот 1 на овој член, се преземаат од установата која продолжува да работи како јавна установа основана од општината и од општината во Градот Скопје.

Со денот на преземањето на основачките права над установите од ставот 1 на овој член, општините и општините во Градот Скопје ги преземаат обврските на установите да им обезбедат средства за работа.

Член 133-б

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

На постојните јавни установи за деца - детски одморалишта може да се изврши сопственичка трансформација (во натамошен текст: приватизација).

Член 133-в

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Во приватизацијата на постојните јавни установи за деца - детски одморалишта може да учествуваат домашни и странски правни и физички лица, на начин и под услови утврдени со овој закон.

Во постапката на приватизација при изборот на најповолен понудувач преку јавен повик, соодветно се применуваат одредбите од Законот за јавни набавки со кои се уредува отворениот повик и начинот на доставувањето на понудите.

Член 133-г

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004 и член 26 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/2005)

Одлука за приватизација на постојните јавни установи за деца - детски одморалишта донесува Владата на предлог на министерот .

Кон предлогот се приложува:

- програма за начинот на остварување на приватизација;
- извештај за извршена ревизија на годишната сметка од страна на државната ревизија;
- извештај за проценетата вредност на субјектот на приватизација;
- извод од Централниот регистар на Република Македонија и
- податоци и докази за правото на сопственост, располагање, користење и управување со недвижностите.

Член 133-д

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Приватизацијата на постојните јавни установи за деца - детски одморалишта може да се врши со:

- трансформација на постојните јавни установи за деца - детски одморалишта во приватни установи за деца - детски одморалишта и
- трансформација на постојните јавни установи за деца - детски одморалишта во акционерски друштва.

Член 133-ѓ

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Постојните јавни установи за деца - детски одморалишта можат да се приватизираат и да се организираат, односно да се основаат како приватни установи за деца - детски одморалишта, врз основа на одлука што Владата ќе ја донесе по предлог на министерот.

Во постапката на приватизација при изборот на најповолен понудувач преку јавен повик, соодветно се применуваат одредбите од Законот за јавни набавки со кои се уредува отворениот повик и начинот на доставувањето на понудите.

Член 133-е

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Кога постојна јавна установа за деца - детско одморалиште, без ликвидација, согласно со овој закон се трансформира во акционерско друштво истовремено со трансформацијата се спроведува и постапка на приватизација.

На трансформацијата на јавната установа од ставот 1 на овој член во акционерско друштво во приватна сопственост се применуваат одредбите од Законот за трговските друштва.

Член 133-ж

(Член 75 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Постојните јавни установи за деца - детски одморалишта продолжуваат да работат како јавни установи за деца - детски одморалишта основани од Владата согласно со одредбите од овој закон до завршување на процесот на нивната трансформација.

Член 134

(Член 134 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Додатоците за деца, по влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжат да се остваруваат согласно со одредбите од Законот за општествена заштита на децата („Службен весник на СРМ“ бр.6/81, 40/87, 17/91 и 38/91 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.12/93) и соодветните подзаконски акти до донесувањето на подзаконскиот акт од член 40 на овој закон.

Член 135

(Член 135 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Сите подзаконски акти предвидени со овој закон, ќе се донесат во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на подзаконските акти предвидени со овој закон, ќе се применуваат постојните подзаконски акти, доколку се во согласност со овој закон.

Член 136

(Член 136 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Детските градинки и детските одморалишта, ќе ја усогласат својата организација, работење и акти со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

До донесувањето на актите од ставот 1 на овој член ќе се применуваат постојните општи акти, доколку се во согласност со овој закон.

Доколку постојните општи акти не се во согласност со овој закон, овој закон се применува непосредно.

Член 137

(Член 137 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Директорите на детските градинки именувани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до именувањето на нов орган на раководење, согласно со овој закон.

Органите на управување на детските градинки избрани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ја вршат својата функција до изборот на нов орган на управување, согласно овој закон.

Директорите на постојните организации за одмор и рекреација - детски одморалишта, именувани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат своите функции до именување нов орган на раководење, согласно овој закон.

Органите на управување на постојните организации за одмор и рекреација - детски одморалишта, избрани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ја вршат својата функција до избор на нов орган на управување.

Член 138

(Член 138 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000)

Постојните забавишни групи при основните училишта по влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да работат во состав на основните училишта преку кои обезбедуваат средства за функционирање од Министерството за образование и наука, односно од Буџетот на Републиката.

Член 139

(Член 139 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2000 и член 76 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Работниците со високо, више и средно образование кои на денот на влегувањето во сила на овој закон немаат соодветен вид и степен на образование и имаат најмалку пет години работно искуство на соодветното работно место, можат и понатаму да ја вршат работата на работното место на кое се затечени со влегувањето во сила на овој закон, а другите се должни да го оформат своето образование согласно со членовите од 84 до 89 од овој закон во рок од осум години од денот на влегувањето во сила на истиот.

Доколку во рокот предвиден во став 1 од овој член работниците не го оформат своето образование, работниот однос ќе им престане.

По исклучок на став 1 од овој член, постојниот кадар кој на денот на влегувањето во сила на овој закон работи во јавната детска градинка како воспитувачи и кои завршиле Филозофски факултет – педагошка група – насока за предучилишни педагози, Филозофски факултет – педагошка група за еднопредметна педагогија, или Филозофски факултет – група педагогија – двопредметни студии, група психологија, Филолошки факултет – група македонски јазик и група историја на книжвностите на народите на СФРЈ, Факултет за музичка уметност – наставна насока, Факултет за ликовни уметности – наставна насока и Факултет за физичка култура – наставна насока, ако имаат завршено специјалистичка студија за предучилишни педагози, продолжуваат и понатаму да ги вршат работите на воспитувачи.

Член 140

(Член 140 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за општествена заштита на децата („Службен весник на СРМ“ бр. 6/81, 40/87, 17/91 и 38/91 и „Службен весник на Република Македонија“

бр.12/93), Законот за одморалиштата на децата и младина „Службен весник на СРМ“ бр.22/78, 17/91 и 38/91) и Законот за предучилишно и основно воспитание и образование („Службен весник на СРМ“ бр. 19/83, 29/89, 15/90, 11/91 и „Службен весник на Република Македонија“ бр.14/95).

Член 141

(Член 77 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Работниците кои на денот на влегувањето во сила на овој закон имаат најмалку четири години работно искуство на работно место неговател, а не се педагошко - медицински сестри, освен работниците кои работеле на работно место педагошко - медицинска сестра и имаат четиригодишно соодветно образование согласно со овој закон, најдоцна до 1 јули 2005 година, се должни да го завршат курсот од член 84 став 11 на овој закон, во спротивно ќе им престане работниот однос.

Член 142

(Член 78 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Низ целиот текст на Законот зборовите: "сезонско одморалиште" и зборовите: "и сезонско одморалиште" се бришат.

Член 143

(Член 79 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Низ целиот текст на Законот зборовите: "Министерството за труд и социјална политика" се заменуваат со зборот: "Министерството", а зборовите "министерот за труд и социјална политика" се заменуваат со зборот "министерот".

Член 144

(Член 80 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Низ целиот текст на Законот зборот: "инвалидност" се заменува со зборовите "пречки во физичкиот развој", зборовите: "физички или психички пречки" се заменуваат со зборот "пречки во телесниот или интелектуалниот развој", а зборот "психичкиот" се заменува со зборот "интелектуалниот".

Член 145

(Член 81 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 146

(Член 82 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Постојните јавни установи за деца-детски градинки должни се да се усогласат со предвидените услови за работа од членот 71 став 1 алинеја 2 на Законот за заштита на децата во рок од пет години од денот на влегување во сила на овој закон.

Член 147

(Член 83 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004 и член 91 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Правно лице чија регистрирана претежна дејност не е од областа на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, а во рамките на своето работење обезбедува и остварува услуги од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, односно одредени работи од дејноста згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст, должно е во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да се трансформира во установа за деца и да ги усогласи своите акти, организација и работење согласно со одредбите на овој закон.

Трансформацијата во установа за деца се врши без ликвидација на правното лице од ставот 1 на овој член.

Доколку правното лице од ставот 1 на овој член не изврши усогласување на своите акти, организацијата и работењето со одредбите од овој закон, министерот донесува решение за забрана на вршење на работите од областа на дејноста на згрижување и воспитание на деца од предучилишна возраст.

Министерот по правото на надзор и мислење на комисијата од членот 73 на овој закон донесува решение од ставот 3 на овој член.

Правното лице има право на жалба против решението од ставот 3 на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата.

По конечност на решението на ставот 3 на овој член, решението се доставува до надлежни органи за преземање на соодветни мерки и дејствија.

Член 148

(Член 84 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004 и член 92 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Правно лице чија регистрирана претежна дејност не е од областа на одморот и рекреацијата на деца, а во рамките на своето работење обезбедува и остварува услуги од дејноста одмор и рекреација на деца, должно е во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон да се трансформира во установа за деца и да ги усогласи своите акти, организација и работење согласно со одредбите на овој закон.

Трансформацијата во установа за деца се врши без ликвидација на правното лице од ставот 1 на овој член.

Доколку правното лице од ставот 1 на овој член не изврши усогласување на своите акти, организацијата и работењето со одредбите од овој закон, министерот донесува решение за забрана на вршење на работите од областа на дејноста на одмор и рекреација на деца.

Министерот по правото на надзор и мислење на комисијата од членот 73 на овој закон донесува решение од ставот 3 на овој член.

Правното лице има право на жалба против решението од ставот 3 на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Комисијата на Владата.

По конечност на решението од став 3 на овој член, решението се доставува до надлежни органи за превземање на соодветни мерки и дејствија.

Член 149

(Член 85 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Барањата за остварување на правото за помош за опрема на новороденче поднесени пред денот на влегувањето во сила на овој закон и кои не се решени до денот на влегувањето во сила на овој закон ќе се решат согласно со одредбите на овој закон.

Член 150

(Член 86 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Центрите за социјална работа во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе ја преземат целокупната документација за корисниците на правата од членот 4 став 1 точки 1, 2 и 3 („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000 и 17/2003) архивата, како и вработените распоредени во Министерството во делот за вршење на работите за заштита на децата согласно актот за систематизација на работните места на центрите за социјална работа.

Член 151

(Член 87 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Поднесените барања за остварување на правата за детски додаток, посебен додаток и помош за опрема на новороденче ќе се решаваат согласно со одредбата на член 32 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000 и 17/2003), се до преземање на работите и вработените од членот 86 на овој закон од меснонадлежниот центар за социјална работа.

Решенијата донесени пред преземањето од меснонадлежниот центар за социјална работа ќе продолжат да важат до истекот на рокот за нивното важење, односно до настанување на промена.

Член 152

(Член 88 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Вработените воспитувачи во јавните детски градинки кои работат во групи на деца на возраст над 5 години до седум години од 1 септември 2006 година ги преземаат основните училишта согласно со Законот за основното образование.

Член 153

(Член 89 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

До денот на отпочнување на примената на одредбите од овој закон, кои се однесуваат на детските градинки, постојните јавни установи за деца - детски градинки продолжуваат да работат како јавни установи за деца - детски градинки согласно со Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000 и 17/2003).

Член 154

(Член 91 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 65/2004)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а одредбите од членовите 2, став 2, 12 во делот кој се однесува на утврдување на возраста на децата, 13, 21 став 2, 22 и 23 став 1 на овој закон, ќе се применуваат од 1 септември 2005 година. Членовите 1 став 2, 2 ставови 1 и 3, 3 ставови 1 и 2, 4 ставови 2 и 3, 14 став 2, 30 ставови 1, 2, 3 и 6 во делот за средства за основање и работа на јавните установи основани од општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, 31, 34 ставови 6 и 7, 36 ставови 5, 6, 7, и 8 во делот за установа основана од општината и Градот Скопје, 41 став 2 освен за јавна установа основана од Владата, 49 став 2 во делот кој се однесува на утврдувањето на почетокот

и завршетокот на работно време на јавна установа основана од општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, 50, 51, 98-а, 53, 54 ставови 7 и 8, 55, 101-б, 102-а, 102-б, 59, 62 ставови 5, 6 и 7 63 ставови 2, 3, 4, 5 и 6, 64 став 2, 66 став 2 во делот за давање согласност од советот на општината, општината во Градот Скопје и од Градот Скопје, 68 ставови 2 и 5 во делот за јавни установи основани од општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, 69 став 2, 70 во делот кој се однесува на надлежноста на советот на општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, 71, 72 во делот кој се однесува на доставувањето извештај по надзор до советот на општината, општината во Градот Скопје и Градот Скопје, 74 став 3 и членот 133-а од овој закон ќе се применуваат најдоцна во рок од 90 дена од денот на конституирањето на советите на општините и Советот на градот Скопје и изборот на градоначалниците на општините и градоначалникот на градот Скопје по спроведувањето на првите наредни локални избори согласно со Законот за локалните избори („Службен весник на Република Македонија“ број 46/96, 12/2003, 35/2004, 52/2004 и 60/2004).

Член 155

(Член 27 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/2005)

Постапките за остварување на право на помош за опрема на новороденче, започнати пред влегувањето во сила на овој закон, ќе се довршат според одредбите на прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон, ако со овој закон правото за опрема на новороденче не е решено на поповолен начин за корисникот.

Член 156

(Член 28 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/2005)

Министерот најдоцна во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон ќе ги донесе прописите чие донесување е утврдено со овој закон.

Член 157

(Член 30 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 113/2005)

Одредбите од членовите 2, 11, 12 и 26 на овој закон ќе се применуваат од 30 септември 2006 година.

Член 158

(Член 7 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2008)

Прописот од членот 30-в на овој закон министерот ќе го донесе најдоцна во рок од два месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 159

(Член 93 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Во членовите 20-а, 23 и 27 од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008), по зборот „просечната“ се додава зборот „нето“.

Во членот 29 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2008) по зборот „просечната“ се додава зборот „нето“.

Член 160

(Член 94 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Во членовите 48 ставови 3 и 4 и 52 став 3 зборовите: “интелектуалниот и телесниот развој“ се заменуваат со зборовите: “менталниот развој и телесна попреченост”.

Во членовите 45, 48 ставови 1 и 2, 59-в, 84 и 86, зборовите: “интелектуалниот или телесниот развој” се заменуваат со зборовите: “менталниот развој или телесна попреченост”.

Член 161

(Член 95 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат најдоцна во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 162

(Член 96 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Постапките за остварување на правото на еднаквост на парична помош за новороденче започнати пред влегувањето во сила на овој закон, ќе се довршат според одредбите на прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

За дете (второ и трето) родено до денот на влегувањето во сила на овој закон за кое согласно со одредбите на прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон не е поднесено барање за остварување на право на еднаквост на парична помош за новороденче, правото може да се оствари според одредбите на прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон, по поднесено барање најдоцна до наполнети три месеца живот на детето, а за посвоено дете најдоцна до три месеца од заведувањето на посвоеното дете во книгата на родените.

Член 163

(Член 97 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009)

Постапките за остварување на правото на родителски додаток за дете започнати пред влегувањето во сила на овој закон, ќе се довршат според одредбите на прописите кои важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 164

(Член 98 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

По сите барања за остварување на правото на родителски додаток за дете (второ, трето и четврто) поднесени во рок најдоцна до наполнети три месеца живот на детето во периодот од девет месеци од денот на влегување во сила на овој закон, може да се оствари правото на родителски додаток за дете согласно со членовите 30-а и 30-б од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 98/2008) ако ги исполнуваат и другите предвидени услови според одредбите на прописите кои важеле пред влегувањето во сила на овој закон.

Член 165

(Член 99 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Со денот на влегувањето во сила на овој закон продолжува да се остварува правото на родителски додаток за дете (второ, трето и четврто), стекнато согласно со одредбите на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008).

Член 166

(Член 100 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Од денот на влегувањето во сила на овој закон до примената на членовите 12, 17, 20, 23, 24, 28 и 30 од овој закон, остварувањето на правото на детски додаток и на правото на посебен додаток ќе продолжи да се остварува согласно со одредбите на членовите 16, 20-а, 23, 26, 27, 31 и 32-а од Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 98/2000, 17/2003, 65/2004, 113/2005, 98/2008 и 107/2008) и членот 93 став 1 од овој закон.

Член 167

(Член 102 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009)

Одредбите од членовите 7, 18 став 1 и 32 на овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2010 година.

Одредбите од членовите 12, 17, 19, 20, 23, 24, 28, 30 и 33 ставови 2, 6 и 7 на овој закон ќе се применуваат по влегувањето на Република Македонија во Европската унија.

Член 168

(Член 6 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/2009)

Од 1 јануари 2010 година до примената на членот 1 од овој закон граничниот износ на просечните месечни приходи по член на семејство за остварување на право на детски додаток ќе изнесува 2.490 денари, а за самохран родител 4.980 денари и истиот од 2010 година ќе се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 169

(Член 7 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/2009)

Од 1 јануари 2010 година до примената на членот 2 од овој закон висината на детскиот додаток за дете до 15 години живот, односно додека е редовен ученик во основно училиште ќе изнесува 716 денари, а за дете од 15 години, односно додека е редовен ученик во средно училиште ќе изнесува 1.136 денари при што вкупниот месечен износ за детски додаток за децата за кои родителот го остварил правото да изнесува 1.800 денари и истите од 2010 година ќе се усогласуваат со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 170

(Член 8 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/2009)

Од 1 јануари 2010 година до примената на членот 3 од овој закон висината на посебниот додаток ќе изнесува 4.202 денари и истата ќе се усогласува со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 171

(Член 9 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/2009)

Од 1 јануари 2010 година висината на правото на родителски додаток за дете (второ, трето и четврто) кое ќе се остварува согласно со членовите 98 и 99 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ број 83/2009) ќе изнесува за второ дете 4.829 денари, за трето дете 8.048 денари и за четврто дете 11.267 денари, а единствениот родителски додаток за дете, во случај мајката да роди четврто дете додека го остварува родителскиот додаток за трето дете, изнесува 16.096 денари.

Усогласувањето на висините на правото на родителски додаток за дете од 2010 година ќе се врши со порастот на трошоците на живот за претходната година објавени од Државниот завод за статистика, во јануари за тековната година.

Член 172

(Член 10 од Законот објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/2009)

Одредбите на членовите 4 и 5 од овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2010 година.

Одредбите на членовите 1, 2 и 3 од овој закон ќе се применуваат со започнување на примената на членот 102 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на децата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/2009).

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 3681.

Врз основа на член 84, став 1, алинеја 9 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91 и 91/2001), согласно член 1 и член 1а од Законот за помилување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/93 и 12/2009), Претседателот на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А ЗА ПОМИЛУВАЊЕ НА ОСУДЕНИ ЛИЦА ПО ПОВОД НОВАТА 2011 ГОДИНА

I

Потполно се ослободуваат од натамошно извршување на казната затвор осудените лица:

1. АБДУЛА ЦАБИР АМИТИ, од с.Глоги
2. РИСТО КОСТА ЗАРАПЧИЕВ, од Скопје
3. САБИЕ ЗУЛФИ АРСЛАНИ, од с.Сингелик
4. СЛАВИЦА ВЕЛИМИР ИВАНОВИЌ, од Велес
5. НЕНАД МИТКО СИМОНОВСКИ, од с.Опила
6. ИГОР ФИЛИП БЛАЖЕВ, од с.Сопот
7. МИРКО РАДОВАН РАДЕСКИ, од Скопје
8. ТИХОМИР РИСТО РИСТЕСКИ, од Скопје
9. АБДУЛАХ РАМАДАН ЗЕНЕЛИ, од Битола
10. АСЕН ТОДОР СТОЈАНОВ, од с.Свидовица

11. АМЕТ ИБРАИМ ИБРАИМИ, од Тетово
12. БОБАН ДРАГИ БОГАТИНОВ, од Скопје
13. ВАЃА ВАНЧО СПАСОВА АНДОНОВА, од Струмица
14. БАШКИМ РАМИЗ ФАЗЛИУ, од Струга.

II

Делумно се ослободуваат од натамошно извршување на казната затвор осудените лица:

1. АСМИР РУСТЕМ ЉАЈИЌ од с.Лажани, во траење од 6 месеци
2. БАЈРАМ СЕФДИН УСЕИНОВСКИ од Прилеп, во траење од 10 месеци
3. БЕСИМ ШАБАН ЏЕМАИЛИ од Куманово, во траење од 8 месеци
4. ГОРАН ВИДАН СТОЈКОВСКИ од Куманово, во траење од 6 месеци
5. ГОЏЕ БЛАЖО ЗЛАТКОВСКИ од Свети Николе, во траење од 6 месеци
6. ДРАГИ ДУШКО КОЦЕВСКИ од Скопје, во траење од 7 месеци
7. ЗДРАВЕ ИЛИЈА КОРУНОСКИ од с. Кривогаштани, во траење од 6 месеци
8. ЗОРАН ТРАЈКО ТРАЈКОВСКИ од с.Арбанашко, во траење од 6 месеци
9. ИВАН ДРАГЕ ДИМЧЕВСКИ од Куманово, во траење од 8 месеци
10. ИЉАЗ НАЗИМ АЛИМИ од с.Горно Длапкин Дол, во траење од 6 месеци
11. ЉУТВИ ХАФЕТ ЏЕМАИЛ од с.Бојане-Скопје, во траење од 10 месеци
12. НОВКА ЗОРАН СТОЈАНОВСКА од Куманово, во траење од 6 месеци
13. СЕФЕР АЛИ СУЛЕЈМАНОВСКИ од с. Бузалково, во траење од 8 месеци
14. СЛОБОДАН РАТОМИР ТРАЈКОВИЌ од Куманово, во траење од 4 месеци
15. СУЛЕЈМАН ЉАТИФ ЈАХИ од с.Семениште, во траење од 6 месеци
16. ТРАЈЧЕ СЛАВЕ КОТЕВСКИ од Делчево, во траење од 1 година
17. ЕЛЕНА МАРИЈАНЧО БОГАТИНОВСКА од Куманово, во траење од 10 месеци
18. БЛАГОЈА АНГЕЛЕ КРСТАНОСКИ од Струга, во траење од 6 месеци
19. МАРЈАН МИЛАН МИТОВСКИ од с. Конопница, во траење од 4 месеци
20. СЕФЕДИН ШЕФКЕТ РЕЏЕПИ од с.Чифлик, во траење од 5 месеци
21. ЕЉХАМ НИЈАЗИ ЈУСУФОВСКИ од с. Визбегово, во траење од 6 месеци
22. ЈОВАН СПИРО ПОПОВСКИ од Битола, во траење од 6 месеци
23. МОРИНА ИБРАИМ МЕСТАН од с. Радовица-Косово, во траење од 6 месеци
24. ОРКАН КЕНАН МЕРКОСКИ од Прилеп, во траење од 8 месеци
25. ФИЛИП АНГО ТУЏАРОВ од Струмица, во траење од 6 месеци
26. МИРСАДЕТ ИДРИЗ КАДРИ од Скопје, во траење од 1 година
27. БЕСИМ РАМАДАН ЈАХИЈА од Скопје, во траење од 6 месеци
28. РУШИД ФИКРИ РУШИДОВ од с.Горно Јаболчиште, во траење од 6 месеци
29. СЛАВЕ ТОМИСЛАВ МАНЕВСКИ од Куманово, во траење од 6 месеци
30. БЕКИМ РАИФ ПРЕКАДИНИ од Скопје, во траење од 6 месеци

31. ВЛАДИМИР МИЛЕ ЦВЕТКОВ од Кочани, во траење од 7 месеци
 32. СЛОБОДАН ТРАЈАН ТРПЕВСКИ од с. Драчево, во траење од 4 месеци
 33. ЕРНАД ШУКРИЈА МАХМУТОВИЌ од с. Лажани, во траење од 5 месеци
 34. РИСТО ЛАЗАР ХРИСТОВ од с. Гечерлија, во траење од 6 месеци
 35. ВЛАДИМИР ДИМИТРИ ГИКОВСКИ од Битола, во траење од 4 месеци
 36. ЦВЕТАН ИЛИЈА СТАНКОВСКИ од Битола, во траење од 4 месеци
 37. АГРОН АМЕДАН СЕЛИМИ од с. Франгово, во траење од 8 месеци.

III

Оваа Одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-2207
 29 декември 2010 година Скопје

Претседател
 на Република Македонија,
 д-р **Горге Иванов**, с.р.

3682.

Врз основа на член 84, став 1, алинеја 9 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91 и 91/2001), согласно член 1 и член 1-а од Законот за помилување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 20/93 и 12/2009), Претседателот на Република Македонија, донесе

ОДЛУКА ЗА ПОМИЛУВАЊЕ НА ОСУДЕНИ ЛИЦА

I

Потполно се ослободуваат од извршување на неиздржаниот дел од казната затвор осудените лица:

1. ДРАГАНЧО ДИМКО ТРАЈКОВСКИ, од Скопје;
2. ОРХАН МЕФАИЛ ОСМАНОВ, од Штип.

II

Извршувањето на казната затвор им се замени со условна осуда за време од 1 година на осудените лица:

1. ЛЕНЧЕ КИРО ТАСЕВА од Струмица, во траење од 3 месеци;
2. ВАНЧО ИЛИЈА ТЕМЕЛКОВ од Радовиш, во траење од 3 месеци.

III

Извршувањето на казната затвор им се замени со условна осуда за време од 2 години на осудените лица:

1. ВАСИЛ ЈЉУБЕН РАТКОВ од Делчево, во траење од 6 месеци;
2. АГУШ АБДУЛЦЕМИЛ АГУШИ од с. Јажинце, во траење од 6 месеци.

IV

Извршувањето на казната затвор им се замени со условна осуда за време од 3 години на осудените лица:

1. ПЕРО ЈОВЕ ТРЕНДАФИЛОВ од Штип, во траење од 1 година;
2. КЕНАН МЕХДИ АРСЛАНИ од Скопје, во траење од 6 месеци;
3. СЕБАЈДИН КЕНАН АРСЛАНИ од Скопје, во траење од 6 месеци;
4. МИЛОВАН ВЕЛКО ЗАФИРОВСКИ од Скопје, во траење од 1 година;
5. ЈОНУЗ МУРАТ ИДРИЗИ од Скопје, во траење од 6 месеци.

V

Делумно се ослободуваат од извршување на неиздржаниот дел од казната затвор осудените лица:

1. ЦЕВЦЕТ АЛИМ ТАИРИ од Скопје во траење од 6 месеци;
2. НИКОЛЧЕ КИРО ЛУКАРОВ од Велес, во траење од 1 година;
3. ШАЗИМОН АЛЈАДИН ОСМАНИ од с. Врбјане, во траење од 8 месеци;
4. МЕМЕТ ГАРИП АСАНИ од с. Топлица-Гостивар, во траење од 6 месеци;
5. САФЕТ МУСА АЗИЗИ од с. Порој, во траење од 6 месеци;
6. АФРИМ АЛИЛ ХАЛИЛИ од с. Лаковица, во траење од 3 месеци;
7. АЦКО ТРИФУН ЈАНЕСКИ од с. Куратица, во траење од 6 месеци;
8. СЕВДАИЉ ИСЕН МАКСУТОВСКИ од Скопје, во траење од 3 месеци;
9. ГОЦЕ САНДЕ СТОЈАНОВСКИ од Крива Паланка, во траење од 3 месеци;
10. ЗОРАН ВЕЈКОСЛАВ СТАМЕНКОВИЌ од Скопје, во траење од 3 месеци.

VI

Оваа Одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-2224
 29 декември 2010 година Скопје

Претседател
 на Република Македонија,
 д-р **Горге Иванов**, с.р.

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 3683.

Врз основа на член 29 став 1 од Законот за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 8/2005 и 150/2007), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21.12.2010 година, донесе

ОДЛУКА ЗА ПРОДАЖБА НА НЕДВИЖНИ СТВАРИ

Член 1

Да се изврши продажба на недвижните ствари – објекти на детски одморалишта кои се наоѓаат во:

- Детско одморалиште „Голлак“ – Делчево евидентирано во Имотен лист бр. 10736 и Имотен лист бр. 10737, КО Делчево, КП 4990, со вкупна површина на градежната парцела 761 м², и тоа:

Објект број 1 (Нов објект)
 Подрум 514 м², приземје 700 м², кат 1 и кат 2 – 778 м², поткровје 144 м²

Објект број 2 (Стар објект)
 Подрум 24 м², сутерен 91 м², приземје 225 м², кат 1 – 125 м², поткровје 220 м².

- Детско одморалиште „Ѓуриште“ – Свети Николе евидентирано во Имотен лист бр. 74, КО Крушица, КП 1955, со вкупна површина на градежната парцела 4525 м², и тоа:

Објект 1: сутерен 258 м², приземје 505 м², кат 253 м².

Член 2

Продажбата на недвижните ствари од член 1 од оваа одлука да се изврши по пат на јавно наддавање со почетна цена утврдена согласно Методологијата за утврдување на пазарната вредност на недвижниот имот („Службен весник на Република Македонија“ бр.

50/2005, 40/2010 и 46/2010), и тоа по износ од 7.810.883,21 денари за Детско одморалиште „Голак“-Делчево и 4.521.900,17 денари за Детско одморалиште „Гуриште“-Свети Николе.

Член 3

Огласот за јавно наддавање за продажба на недвижните ствари од член 1 од оваа одлука да се распише под следните услови:

- паричниот депозит за учество на јавното наддавање изнесува 20% од почетната цена на недвижните ствари, со уплата на депозитната сметка на Министерството за труд и социјална политика;
- рокот за плаќање на депозитот - најдоцна три дена пред денот на одржување на јавното наддавање;
- условите што треба да ги исполнат наддавачите за учество во јавното наддавање ќе бидат утврдени од страна на Комисијата на Министерството за труд и социјална политика за располагање со недвижни и движни ствари сопственост на Република Македонија – корисник Министерство за труд и социјална политика;
- право на учество на јавното наддавање имаат сите деловно способни домашни и странски физички и правни лица;
- начин на плаќање на купопродажната цена - во готово, еднократно (не е дозволено одложено плаќање);
- рок за плаќање на купопродажната цена - 60 дена од денот на склучување на договорот за купопродажба.

Член 4

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-7355/1
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3684.

Врз основа на член 135 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/91, 46/93, 55/95, 10/2004, 84/2005, 111/2005, 65/2006, 5/2007, 77/2008, 67/2009 и 88/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ ЗА ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕН НА УПРАВНИОТ ОДБОР - ПРЕТСТАВНИК НА ОСНОВАЧОТ НА ЈЗУ УНИВЕР- ЗИТЕТСКА КЛИНИКА ЗА ДЕТСКА ХИРУРГИЈА - СКОПЈЕ

1. За член на Управниот одбор - претставник на основачот на ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија – Скопје се именува Тафо Рамадановски.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-5471/2
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3685.

Врз основа на член 17 од Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/96, 6/2002, 40/2003, 49/2006, 22/2007, 83/2009 и 97/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ И ИМЕНУВАЊЕ ЧЛЕНОВИ НА УПРАВНИОТ ОДБОР НА ЈАВНОТО ПРЕТП- РИЈАТИЕ ЗА СТОПАНИСУВАЊЕ СО ПАСИШТА СКОПЈЕ

1. Од должноста членови на Управниот одбор на Јавното претпријатие Јавното претпријатие за стопанисување со пасишта - Скопје, поради истек на мандатот за кој се именувани се разрешуваат:

- Срѓан Шишковски,
- Ронде Матевски,
- Иван Соколов,
- Зоран Глигоров.

2. За членови на Управниот одбор на Јавното претпријатие за стопанисување со пасишта - Скопје се именуват:

- Срѓан Шишковски,
- Ронде Матевски,
- Иван Соколов,
- Зоран Глигоров.

3. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-5600/3
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3686.

Врз основа на член 34 став 1 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/2006 и 57/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ ОД ДОЛЖНОСТА ЗАМЕНИК НА ДИРЕКТОРОТ НА КПУ ЗАТВОР ГЕВГЕЛИЈА

1. Петар Димитров се разрешува од должноста заменик на директорот на КПУ Затвор Гевгелија, поради нестручно и несовесно работење.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-6643/2
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3687.

Врз основа на член 34 став 1 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/2006 и 57/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

РЕШЕНИЕ ЗА ИМЕНУВАЊЕ ДИРЕКТОР НА КПУ ЗАТВОР СТРУМИЦА

1. За директор на КПУ Затвор Струмица се именува Тања Достинова Запрова, дипломиран специјален педагог, воспитувачот во Затворот.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-6969/2
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3688.

Врз основа на член 47 став 2 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2000, 44/2002 и 82/2008), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 14 декември 2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА УТВРДУВАЊЕ ПРЕСТАНОК НА ФУНКЦИЈАТА
ДИРЕКТОР НА УПРАВАТА ЗА ВЕТЕРИНАРСТВО

1. На Дејан Рунтевски му се утврдува престанок на функцијата директор на Управата за ветеринарство, орган во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, поради заминување на друга должност.

2. Решението влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 јануари 2011 година.

3. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-7888/1
14 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски**, с.р.

3689.

Врз основа на член 18 став 1, а во врска со член 142 став 1 од Законот за безбедност на храната („Службен весник на Република Македонија“ бр. 157/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 14 декември 2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА ИМЕНУВАЊЕ ДИРЕКТОР НА АГЕНЦИЈАТА
ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА

1. За директор на Агенцијата за храна и ветеринарство на Република Македонија се именува Дејан Рунтевски, досегашен директор на Управата за ветеринарство, орган во состав на Министерството за земјоделство, шумарство и ветеринарство.

2. Решението влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се применува од 1 јануари 2011 година.

3. Ова решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-7889/1
14 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
м-р **Зоран Ставрски**, с.р.

3690.

Врз основа на член 164 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 80/93, 3/94, 14/95, 71/96, 32/97, 24/2000, 96/2000, 50/2001, 85/2003, 50/2004, 4/2005, 101/2005, 70/2006, 153/2007, 152/2008, 161/2008, 81/2009, 156/2009, 83/2010 и 156/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА ДАВАЊЕ СОГЛАСНОСТ НА ОДЛУКАТА ЗА
ИМЕНУВАЊЕ ЗАМЕНИК НА ДИРЕКТОРОТ НА
ФОНДОТ НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО
ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

1. Владата на Република Македонија дава согласност на Одлуката на Управниот одбор на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија бр. 02-8956/1 од 15 декември 2010 година, со која за заменик на директорот на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија е именуван Марија Којзеклиска, дипломиран правник.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-7892/2
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3691.

Врз основа на член 34 став 1 од Законот за извршување на санкциите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 2/2006 и 57/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА РАЗРЕШУВАЊЕ ОД ДОЛЖНОСТА ЗАМЕНИК
НА ДИРЕКТОРОТ НА КПУ КАЗНЕНО-ПОПРАВЕН
ДОМ ШТИП

1. Марија Којзеклиска се разрешува од должноста заменик на директорот на КПУ Казнено-поправен дом Штип, поради заминување на друга должност.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-7958/1
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3692.

Врз основа на член 18 став 3 од Законот за државното правобранителство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/2007), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 21 декември 2010 година, донесе

Р Е Ш Е Н И Е
ЗА ИМЕНУВАЊЕ ДРЖАВЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
ВО ДРЖАВНОТО ПРАВОБРАНИТЕЛСТВО НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПОДРАЧЈЕТО НА
ГОСТИВАР

1. За државен правобранител во Државното правобранителство на Република Македонија за подрачјето на Гостивар се именува Абдулмуталип Алиџи, досегашен државен правобранител во Државното правобранителство на Република Македонија за подрачјето на Гостивар.

2. Ова решение влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 22-7960/1
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

3693.

Врз основа на член 14 став 5 од Законот за јавни патишта („Службен весник на Република Македонија“ бр.84/08, 52/09, 114/09 и 124/10), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 21.12.2010 година донесе

**ПРОГРАМА
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ГОДИШНАТА ПРОГРАМА ЗА ИЗГРАДБА, РЕКОНСТРУКЦИЈА,
ОДРЖУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ДРЖАВНИТЕ ПАТИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЗА 2010 ГОДИНА**

I. Во Годишната програма за изградба, реконструкција, одржување и заштита на државните патишта во Република Македонија за 2010 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 06/10, 38/10 и 121/10), се вршат следните измени и дополнувања:

II. ПРИХОДИ	програма	измена
1. Трансфер од Централниот буџет (делот од акцизата од деривати од нафта)	2.346.000.000	2.346.000.000
2. Надоместок за употреба на јавните патишта за моторни и приклучни возила (патна такса) што се плаќа при регистрација на возилата	600.000.000	700.000.000
3. Надоместок за употреба на јавен пат, негов дел или објект на патот (патарина)	1.167.050.000	1.067.050.000
4. Други приходи (пренесени салда од денарската и посебните девизни сметки за повлекување на заеми од МФИ од 2009 год.)	130.000.000	130.000.000
Вкупно I:	4.243.050.000	4.243.050.000
5. Странски кредити		
5.1. Светска Банка	1.080.000.000	1.080.000.000
5.2. ЕБРД	100.000.000	100.000.000
Вкупно II:	1.180.000.000	1.180.000.000
Вкупно приходи I + II:	5.423.050.000	5.423.050.000

III. РАСХОДИ

Средствата во висина од 5.423.050,000 денари, ќе се користат за следните намени:

	програма	измена
III.1. Потпрограма 10 АДМИНИСТРАЦИЈА	56.000.000	55.000.000
1. Плати и надоместоци	30.600.000	30.600.000
2. Стоки и услуги	23.800.000	23.120.000
3. Капитални расходи	1.600.000	1.280.000
III.2. Потпрограма 2А ИЗГРАДБА И РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ПАТИШТА	3.490.751.456	3.474.427.476
1. Инвестиции од странски кредити	1.180.000.000	1.180.000.000
1.1. Е-75 Куманово-Табановце	180.000.000	180.000.000
1.2. Проект за регионални и локални патишта СБ	900.000.000	900.000.000
1.3. Проект за регионални и локални патишта ЕБРД	100.000.000	100.000.000
2. Сопствено учество во инвестициите со странски кредити	210.000.000	210.000.000
2.1. Е-75 Куманово-Табановце	30.000.000	19.903.658
2.2. Проект за регионални и локални патишта СБ	162.000.000	185.896.342
2.3. Проект за регионални и локални патишта ЕБРД	18.000.000	4.200.000
3. Инвестиции со сопствени средства	889.090.000	854.220.660
3.1. К1-Р-104 Коломот - мост с. Близанско	180.000.000	215.000.000
3.2. Изградба на Р-112 Коњско - Кожуф	70.000.000	90.000.000
3.3. М-6 Штип - Струмица (дел. Сулдурци-Радичево)	90.000.000	90.000.000
3.4. Катланово - Велес и Велес - Катланово	5.000.000	5.000.000
3.5. Сигнализација, изградба на приклучоци, реконструкција и рехабилитација на регионални патни правци	125.090.000	135.000.000
3.6. М-5 Обиколница Охрид (улица Железничка)	150.000.000	150.000.000
3.7. Тетово - Јажинце рехабилитација	118.000.000	27.000.000
3.8. Мостови (мост - Пласница)	15.000.000	220.660
3.9. Свлечишта (Сопиште)	8.000.000	6.000.000
3.10. Патни правци до гранични премини (Лојане - Миратовац, Блато, Џемиште - Требиште)	5.000.000	5.000.000
3.11. Завршни работи на други делници	73.000.000	94.000.000
3.18. Санација на свлечиште на делницата Битола-Ресен	50.000.000	37.000.000

4. Инвестиционно одржување на патишта	170.000.000	170.000.000
5. Тековно одржување на патишта	800.000.000	800.000.000
6. Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии, материјални и други трошоци	241.661.456	260.206.816
6.1. Подготовка на проекти и физибилити студии	175.000.000	203.545.360
6.2. Надзор на изградба на патишта	60.000.000	50.000.000
6.3. Материјални и други трошоци и услуги	6.661.456	6.661.456
III. 3. Потпрограма 20 ПАТИШТА	1.876.298.544	1.893.622.525
7. Експропријација	80.833.857	64.833.857
8. Расходи за студии, проектирање, надзор, провизии, материјални и други трошоци	413.435.687	423.959.668
8.1. Подготовка на проекти и физибилити студии	289.138.864	289.138.864
8.2. Надзор на изградба на патишта	85.849.310	54.820.804
8.3. Материјални и други трошоци и услуги	38.447.513	80.000.000
9. Средства за локални патишта и улици	300.000.000	300.000.000
10. Отплата на кредити	974.610.000	990.410.000
10.1. Отплата на главница	729.210.000	738.810.000
10.2. Отплата на камата	245.400.000	251.600.000
11. Пренесени обврски од претходни години	100.419.000	114.419.000
- Доспеани обврски по основ на меѓународни финансиски организации (АСБ)	107.419.000	114.419.000
Вкупно расходи (III.1. + III.2. + III.3.):	5.423.050.000	5.423.050.000

IV. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-7552/1
21 декември 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумоски**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**3694.**

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија“ бр. 136/07, 130/08 и 97/10), министерот за финансии, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИНОТ НА КОРИСТЕЊЕ НА ЕЛЕКТРОНСКИОТ СИСТЕМ ЗА ЈАВНИ НАБАВКИ

Член 1

Во Правилникот за начинот на користење на Електронскиот систем за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија“ број 161/09), во членот 7 по ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Со дигитален сертификат, чиј носител е овластено лице кај економскиот оператор, се потпишуваат само документите што самиот економски оператор ги составува и поднесува преку ЕСЈН.“

Член 2

Членот 10 се менува и гласи:

„За обезбедување тајност и заштита на обработката на личните податоци, Бирото за јавни набавки воспоставува и применува организациски и технички мерки, согласно прописите за заштита на лични податоци.

Секое лице кое се регистрира како корисник на ЕСЈН, при пополнување на веб образецот за регистрација се запознава и дава согласност дека ќе ги почитува правилата и условите за користење на ЕСЈН.“

Член 3

По членот 16 се додава нов член 16-а, кој гласи:

„Член 16-а

Во постапка со електронска аукција во која критериум е економски најповолна понуда, пред закажување на електронската аукција комисијата прави целосна евалуација на првично поднесените понуди, при што доделува бодови за секој елемент на критериумот.

Врз основа на спроведената евалуација и доделени бодови се формира почетна ранг листа на квалификувани кандидати.

На електронска аукција која се спроведува во постапка во која како критериум е избран економски најповолна понуда, понудувачите може да ги намалуваат своите првично поднесени цени, додека бодовите доделени за останатите елементи остануваат непроменети.“

Член 4

Во членот 18 во ставот 2 зборот „покана“ се заменува со зборот „понуда“.

Член 5

Членот 19 се менува и гласи:

„Доколку во постапката со електронска аукција критериум е најниска цена, тогаш како почетна цена во ЕСЈН се поставува најниската цена од сите понуди што претходно се евалуирани и прифатени за учество на електронската аукција.

Доколку во постапката со електронска аукција критериум е економски најповолна понуда, како почетна цена на секој квалификуван понудувач ќе биде поставена неговата првично поднесена цена“.

Член 6

Во членот 20 по ставот 4 се додава нов став 5 кој гласи:

„Кога електронската аукција се спроведува во повеќе последователни кругови, ЕСЈН не го продолжува времето за негативно надавање во рамките на кругот.“

Член 7

По членот 22 се додаваат два нови члена 22-а и 22-б, кои гласат:

„Член 22-а

Доколку настане пад на серверите на ЕСЈН, при што економските оператори се оневозможени од учество на постапка која се спроведува со користење на електронски средства или на електронска аукција, тогаш системот автоматски го продолжува рокот за поднесување понуди или времетраењето на аукцијата за период еднаков на периодот во кој што ЕСЈН бил во прекин.

Доколку не е можно автоматско продолжување на рокот за поднесување на понудите или времетраењето на аукцијата бидејќи истиот веќе истекол, администраторот на ЕСЈН ќе овозможи:

- продолжување на рокот за поднесување на понудите или времетраењето на аукцијата, или

- презакажување на електронската аукција за период еднаков на периодот во кој што ЕСЈН бил во прекин.

Во случај на прекин на интернет конекција или друг технички проблем со информацискиот систем на економскиот оператор, не се продолжува рокот за поднесување понуди или времетраењето на аукцијата.

Член 22-б

Кога постапката која завршила со електронска аукција се враќа на повторна евалуација, администраторот на ЕСЈН технички овозможува презакажување на електронската аукција.“

Член 8

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Број 02-45852/1
28 декември 2010 година
Скопје

Министер,
м-р **Зоран Ставрски**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

3695.

Врз основа на член 19, од Законот за техничката инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2008 и 119/2010), министерот за економија, донесе

П Р А В И Л Н И К
ЗА КОРИСТЕЊЕ НА РУДАРСКА ТЕХНИЧКА ОПРЕМА

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува рударско техничката опрема која е предмет на технички преглед и периодични испитувања, ставањето во употреба и користењето на техничката опрема, активностите, начинот и постапката за вршење на технички прегледи и периодични испитувања, поблиските услови кои треба да ги исполнат независните правни лица што учествуваат во постапката за технички преглед и периодични испитувања, суштествените здравствени и безбедносни барања кои треба да ги исполнува техничката опрема, како и барањата кои сопственикот или корисникот на техничката опрема треба да ги спроведува во рударски услови на работа при користењето на истата и видот на документите кои ја следат рударско техничката опрема при ставање во употреба и при користење.

Член 2

Одредбите од овој правилник се применуваат за следната рударска техничка опрема:

1. Рударска техничка опрема за изведување на рударски работи во јамски услови:

- акумулаторски локомотиви за превоз на луѓе;
- акумулаторски локомотиви за превоз на руда, јаловина и материјали;
- тролеј - локомотиви за превоз на луѓе;
- тролеј - локомотиви за превоз на руда, јаловина и материјали;
- машини со дизел - мотори кои се користат при изведување на рударски работи во неметански јами врз натовар и превоз на руда, јаловина и материјали;
- машини со дизел - мотори кои се користат при изведување на рударски работи во неметански јами при превоз на луѓе;
- јамски камиони со дизел - мотори наменети за транспорт на руда и јаловина;
- машини со дизел - мотори кои се користат во неметански јами наменети за превоз на експлозивни средства, горива и мазива и сервисирање на техничката опрема;
- јамски вагони за превоз на луѓе;
- јамски вагони за превоз на руда, јаловина и материјали со самоистоварен чланкасти транспортер со електро погон и на компримиран воздух;
- техничка опрема за изведување на вертикални и коси јамски простории со водечка платформа;
- самоодни машини на електро погон за натовар и транспорт на руда и јаловина;
- самоодни машини со погон на компримиран воздух за натовар и транспорт на руда и јаловина;
- шински натоварни машини со погон на компримиран воздух;
- самоодни машини со дизел - мотор, кои се користат во неметански јами наменети за дупчење на мински и истражни дупчатини со електро - хидрауличен погон;
- машини со погон на компримиран воздух наменети за дупчење на мински дупчатини и изведба на истражни јамски дупчатини;
- машини на електро погон наменети за изведба на истражни јамски дупчатини;
- скреперски машини за транспорт на руда и јаловина на електро погон;
- скреперски машини за транспорт на руда и јаловина на погон со компримиран воздух; и
- машини за механизано полнење на експлозив во мински дупчатини со погон на компримиран воздух.

2. Рударска техничка опрема за изведување на рударски работи при површинска експлоатација на јаглен:

- роторни багери за ископ на јаглен и јаловина;
- одлагачи на јаглен и јаловина;
- багери - дреглајни;
- цевкополагачи;
- универзален багер; и
- самоодна универзална платформа.

3. Рударска техничка опрема за изведување на рударски работи при површинска експлоатација на металични и неметалични минерални сировини:

- самоодна хидраулична дупчалка за дупчење на длабоки мински дупчатини со висечки и длабински ударен чекан;
- машини за дупчење на длабоки мински дупчатини со погон на компримиран воздух;
- електрични багери за натовар на руда и јаловина;
- камиони дамperi за превоз на руда и јаловина;
- самоодна хидраулична дупчалка на дизел погон за изработка на дупчатини за оформување на камени блокови;

- самоодна хидраулична дупчалка на дизел погон за изработка на дупчатини при експлоатација на архитектонско украсен камен;

- самоодна хидраулична дупчалка на електро погон за изработка на дупчатини при експлоатација на архитектонско украсен камен;

- статична дијамантска жичана пила за оформување на камени блокови; и

- хидраулична ланчана пила за вертикално и хоризонтално суво сечење на камен на електричен погон.

Член 3

Оделни изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

- „техничка опрема” е опремата утврдена со член 2 од овој правилник;

- „државен инспекторат за техничка инспекција” (во натамошниот текст: Инспекторат) е орган кој врши инспекциски надзор над примената на законите и техниките прописи при користење на техничката опрема од член 2 на овој правилник;

- „ставање во употреба” е постапка со која од страна на Инспекторатот се одобрува користење на техничката опрема за прв пат, после извршени значајни промени или оспособување за употреба по несрекен случај;

- „користење” е било која активност поврзана за техничката опрема, а која се однесува и на: техничка инспекција, ставање во употреба, исклучување од употреба, приспособување, програмирање, одржување, сервисирање, проверка, сигурносни мерки во случај на откажување, пренамена, отстранување, како и транспорт;

- „корисник на техничката опрема” е физичко или правно лице кое е сопственик на рударско техничката опрема од член 2 на овој правилник или истата ја зема под наем за вршење на сопствена дејност, или се јавува како работодавач со рударско техничката опрема од член 2 на овој правилник и има одговорност за безбедна употреба, правилно одржување и функционирање на истата;

- „одговорно лице” е физичко или правно лице кое со договор или со писмено овластување е овластено во име на сопственикот на техничката опрема да се грижи за безбедна употреба, правилно одржување и функционирање на техничката опрема;

- „производител” е правно лице или негов овластен претставник со седиште во Република Македонија кое ја има одговорноста за проектирањето, изработката, составувањето, вградувањето (монтажата), пуштање на пазар, преправањето или поправањето, извршувањето на значајни промени и кој во одредени случаи, става ознака за сообразност и изготвува изјава за сообразност;

- „трговец” е физичко или правно лице или нивен овластен застапник со седиште во Република Македонија кое учествува во синцирот на набавки, ја пушта на пазарот техничката опрема од член 2 на овој правилник и ја превзема одговорноста за проектирањето, составувањето, вградувањето (монтажата), пуштање на пазар, извршувањето на значајни промени и кој во одредени случаи става ознака за сообразност и изготвува изјава за сообразност;

- „проектант” е правно лице со седиште во Република Македонија, ангажирано од производителот, трговецот или кое било правно или физичко лице за извршување на активности поврзани со проектирање на техничката опрема од член 2 на овој правилник, со изготвување на техничката документација и активности поврзани со усогласување на техничката документација при значајни промени;

- „монтажер“ е правно лице со седиште во Република Македонија, ангажирано од производителот или сопственикот за извршување на активности поврзани со вградувањето на техничката опрема, а по претходна обука и дадено упатство за монтажа и пуштање во употреба;

- „сервисер“ е правно лице кое во име на сопственикот на рударско техничката опрема или за сопствени потреби врши редовно одржување и сервисирање за безбедна употреба на техничката опрема од член 2 на овој правилник;

- „новоизградена техничка опрема“ е нова опрема која за првпат се става во употреба;

- „постоечка техничка опрема“ е опрема која е ставена во употреба пред влегувањето во сила на овој правилник;

- „значителна промена“ е извршена промена на една од техничките карактеристики на техничката опрема: номиналната зафатнина, ширина, висина, брзина, номиналната носивост и/или висината на подигнување, сила на моторот или е извршена промена на кој и да е значаен дел со делови или склопови кои не се со конструкција и тип како оригиналните делови (склопови) пропишани од производителот (хидраулични цилиндри, електро и дизел агрегати, уредите за утовар, преносни делови, управувачки командни сигурносни уреди и слично);

- „технички преглед пред ставање во употреба“ (во натамошниот текст прв технички преглед) е постапка со која се потврдува дека: новоизградената рударско техничка опрема, рударско техничката опрема на која е извршена значителна промена и рударско техничката опрема оспособена за употреба по делумно оштеување при несреќен случај, во моментот на извршување на техничкиот преглед ги исполнува безбедносните барања утврдени со националните стандарди кои се транспозиција на европските стандарди и техничките прописи;

- „технички преглед“ е секоја активност која опфаќа проверка на проектот, проверка на влезната и излезната документација, проверка на сите испитувања потребни за докажување на безбедноста на опремата, како и директна и специфична визуелна контрола;

- „периодично испитување“ е секое испитување потребно за докажување на безбедноста на техничката опрема согласно стандардите и техничките спецификации според кои истата е произведена;

- „вонреден технички преглед“ е постапка со која се потврдува дека се отстранети недостатоците утврдени со првиот или периодичниот технички преглед или постапка со која се потврдува дека се правилно избрани и заменети било кој од следните делови: уредите за сопирање, уред за посипување на шините со песок, уред за звучна сигнализација, уред за автоматско блокирање на уредот за сопирање кога рачката на менувачот е во неутрална положба, уред за ладење на издувните гасови, посебен вентил за доводот на гориво, фарови на предната и задната страна со прекинувач за долго и средно светло, командните и сигнални уреди, сигурносните уреди; и

- „независно правно лице“ е правно лице кое своите работи за технички преглед и периодични испитувања, ги врши независно и непристрасно во однос на заинтересираните страни.

Член 4

(1) Техничката опрема од член 2 на овој правилник може да се стави во употреба и да се употребува доколку не го загрозува здравјето или безбедноста на лицата, безбедноста на останатата опрема во рудникот, имотот и кога прописно вградената и одржувана техничка опрема се користи за предвидената намена.

(2) Користењето на рударската техничка опрема при руднички услови на работа треба да биде определена и со одобрен рударски проект при што при изборот на опремата проектантот треба да внимава на посебните работни услови и видови на опасности кои постојат во рудникот, одделното работно место за обезбедување на безбедност и здравје на вработените, или за било кои дополнителни опасности кои можат да се појават при употребата на техничката опрема.

Член 5

(1) Техничката опрема од член 2 на овој правилник подлежи на периодични технички прегледи и испитувања согласно одредбите од глава III на овој правилник, од страна на независни правни лица за технички прегледи и периодични испитувања кои ги исполнуваат условите утврдени со Законот за техничката инспекција и поблиските услови утврдени во глава IV од овој правилник.

(2) Техничката опрема може да се стави во употреба и може да се употребува доколку за неа е даден позитивен заклучок во техничкиот извештај за извршен технички преглед и периодични испитувања, согласно одредбите од глава III на овој правилник.

Член 6

(1) Одредбите од овој правилник се применуваат и за постоечката рударска техничка опрема за која треба да се изготви стручно мислење за состојбата согласно член 34 од овој правилник.

(2) Доколку за постоечката рударска техничка опрема не може да се даде позитивен заклучок во техничкиот извештај за извршен технички преглед, истата може да се употребува до рокот предвиден за нејзино усогласување со безбедносните барања во јамските услови, само доколку недостатоците не предизвикуваат опасност, при нормална употреба, по луѓето со неограничен пристап до опремата и доколку се применуваат мерките опфатени со стручното мислење согласно член 52 од овој правилник.

Член 7

(1) Суштествените здравствени и безбедносни барања утврдени со одредбите на Правилникот за безбедност на машини и Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери, треба да се применуваат секогаш кога техничката опрема од член 2 на овој правилник или луѓето, се предмет на конкретна опасност и покрај тоа што техничката опрема се употребува согласно начинот даден од производителот или монтажертот на техничката опрема.

(2) Суштествените здравствени и безбедносни барања опфатени со Законот за безбедност на производите и техничките прописи треба соодветно да се применуваат секогаш кога постои реална опасност опфатена со тие технички прописи.

Член 8

Кога националните стандарди подготвени врз основа на европските хармонизирани стандарди (во натамошниот текст: национален стандард), опфаќаат едно или повеќе суштествени здравствени и безбедносни барања, тогаш ќе се смета дека техничката опрема проектирана, изработена и вградена во согласност со тој стандард ги исполнува соодветните суштествени барања.

II. СТАВАЊЕ ВО УПОТРЕБА И КОРИСТЕЊЕ

Член 9

Рударско техничката опрема, пред да се стави во употреба, треба да ги има поминато следните постапки:

- изработена техничка документација од страна на производител или проектант;
- извршена монтажа и преглед на рударската техничка опрема од страна на производител или монтажерж;
- изготвени упатства за употреба, одржување и периодични прегледи и други документи кои треба да ја следат техничката опрема од член 2 на овој правилник при нејзино користење, од страна на производител или трговец;
- спроведена постапка за оцена на сообразност и изготвена изјава за сообразност од страна на производителот или трговецот, при што се применети националните стандарди и техничките спецификации;
- потпишан договор со сервисер за одржување и сервисирање на техничката опрема од член 2 на овој правилник; и
- извршен технички преглед пред ставање во употреба од независно правно лице.

Член 10

(1) Корисникот на рударско техничката опрема треба да поднесе барање до Инспекторатот за ставање во употреба на техничката опрема. Во случај на нововградена опрема во нови извозни хоризонти, поткопи, рампи, барањето се поднесува од страна на инвеститорот на објектот.

(2) Барањето од став 1 на овој член треба да содржи:

- име, презиме и адреса или назив и седиште на подносителот на барањето;
- тип и намена на техничката опрема;
- локација (извозни хоризонти, поткопи, рампи) каде е вградена или пуштена техничката опрема;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на производителот, или лицето кое ја пушта на пазар опремата или правното лице кое извршило значајни измени на техничката опрема;
- назив и седиште на сервисерот; и
- назив и седиште на независното правно лице кое извршило технички преглед.

(3) Кон барањето од став 1 на овој член се доставува и следната документација:

- тип, намена на техничката опрема, номиналната влека сила, номинална носивост, номинална брзина, концентрација на издувните гасови и други технички карактеристики;
- заверена и потпишана изјава за сообразност согласно Правилникот за пуштање на рударска опрема и сигурносни уреди за опремата или Правилникот за безбедност на машини и Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери;
- записник за предадена техничка опрема, техничка документација, упатства за употреба и други документи кои треба да ја следат техничката опрема при нејзино користење;
- технички извештај од извршениот технички преглед;
- изјава заверена на нотар за склучен договор со независно правно лице кое ќе врши технички прегледи и периодични испитувања;
- распоред на вршење на технички прегледи и периодични испитувања;
- изјава за склучен договор со сервисер кој ќе врши редовно одржување и сервисирање, со важност на гарантниот рок на опремата, а не помалку од една година;
- писмена изјава од сервисерот дека ги задоволува условите пропишани со овој правилник за време на важност на договорот; и

- изјава од корисникот дека ја поседува документацијата која треба да ја придружува техничката опрема при нејзино користење.

Член 11

(1) Врз основа на поднесеното барање, а по извршена проверка на доставената документација и утврдување на исполнетоста на условите за ставање во употреба, Инспекторатот, во рок утврден со Законот за техничката инспекција, донесува решение за ставање во употреба на техничката опрема и доделува евиденциски број.

(2) Решението за ставање во употреба на техничката опрема и евиденцискиот број, Инспекторатот го доставува до подносителот на барањето.

Член 12

Подносителот на барањето за ставање во употреба на рударската техничка опрема го прикачува решението на матичната книга од истата и на видно место и јасно ја означува техничката опрема со доделениот евиденциски број.

Член 13

Корисникот на рударско техничката опрема треба да:

- ја спроведе постапката за ставање во употреба согласно одредбите од овој правилник;

- го довери одржувањето на техничката опрема на сервисер со договор, кој има овластување од производителот за одржување и сервисирање на опремата;

- врши самостојно одржување и сервисирање на дел од техничката опрема во колку ги исполнува основните кадровски и технички услови за сервисирање;

- се грижи за спроведување на операции за спасување на вработените во рудникот, да ги изведува стручно оспособено лице, доколку е соодветно;

- се грижи за извршување на редовното одржување и за правилна употреба во согласност со упатствата од производителот или проектантот;

- се грижи за податоците на сервисерот (називот, седиштето и телефонскиот број) постојано да бидат поставени во просторот на јамските станици на машинската работилница каде што се сервисира опремата, на јасно и видно место и достапно на корисниците на техничката опрема;

- се грижи за безбедна употреба на рударско техничката опрема во периодот помеѓу техничките прегледи и го известува независниот сервисер или сопствениот сервисен центар за неправилно функционирање или за неправилно користење на техничката опрема;

- се грижи сервисирањето и одржувањето на техничката опрема да се извршува само од сервисерот со кој има склучено договор;

- ја исклучи од погон техничката опрема и да спречи нејзина употреба доколку е нарушена безбедната употреба и за тоа да го известат сервисерот;

- обезбеди безбеден и брз пристап на сервисерот до техничката опрема и го известат за можните нарушувања на безбедноста на местото каде се извршува одржувањето;

- обезбеди безбеден и брз пристап до рударско техничката опрема со добра и сигурна вентилација и во услови каде концентрацијата на штетни гасови е во границите на дозволеното;

- обезбеди безбеден и брз пристап на лицата кои вршат спасување на работниците во рудниците за подземна експлоатација;

- се грижи за извршување на техничките прегледи и периодични испитувања во утврдените рокови со овој правилник;

- се грижи во матичната книга на техничката опрема да се впишани податоците за сервисерот, стручно оспособеното лице кое врши спасување на работниците и одговорното лице и да ги ажурира потребните податоци во матичната книга на техничката опрема; и

- се грижи и ја чува документацијата која треба да ја следи техничката опрема при нејзино користење.

Член 14

Одговорното лице за рударско техничката опрема, треба:

- детално да биде запознато со упатствата за употреба и соодветните страници од матичната книга на техничката опрема;
- за време на употребата да проверува дека на техничката опрема не се појавиле дефекти кои го загрозуваат здравјето и безбедноста на корисниците;
- сите неправилности и дефекти на техничката опрема да ги впише во матичната книга на техничката опрема и за истите да го извести сопственикот или лицето за одржување;
- да ја исклучи од погон техничката опрема ако неправилностите и дефектите ја загрозуваат безбедната употреба на техничката опрема; и
- да биде обучено од страна на сервисерот или сервисната служба за операциите за спасување, доколку врши спасување на работници при итна интервенција.

Член 15

Производителот на рударско техничката опрема или неговиот овластен застапник, треба да:

- ги применува националните стандарди и техничките спецификации, соодветните технички прописи и позитивната инженерска пракса при проектирањето, изработувањето и вградувањето на техничката опрема;
- овозможи примена на суштествените здравствени и безбедносни барања опфатени со соодветните закони, правилници и технички прописи;
- изготви техничка документација согласно член 62 од овој правилник и истата да ја даде на корисникот на техничката опрема;
- ја чува техничката документација најмалку 10 години од вградувањето на техничката опрема;
- изврши подесување, завршни проверки и тестирања на исправноста на техничката опрема после нејзиното вградување (доколку тоа не го довери на монтажерот);
- ги прикачи во техничката документација записите од проверките и тестирањата на исправноста на техничката опрема (доколку тоа не го довери на монтажерот);
- изготви упатства за употреба, одржување и периодични прегледи и истите да ги предаде на корисникот на техничката опрема или на монтажерот (доколку тоа не го довери на трговецот);
- изготви матична книга на техничката опрема и истата да ја предаде на корисникот (доколку тоа не го довери на трговецот);
- изврши постапка за оценка на сообразност согласно Правилникот за безбедност на машини и Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери (доколку тоа не го довери на трговецот) и посебните технички прописи;
- ја предаде на корисникот изјавата за сообразност согласно Правилникот за безбедност на машини и сертификатот за сообразност согласно Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери, (доколку тоа не го довери на трговецот);

- ја чува изјавата за сообразност и сертификатот за сообразност најмалку 10 години од вградувањето на техничката опрема (доколку тоа не го довери на трговецот); и

- изготви изјава дека техничката опрема е прописно избрана со проектот за условите каде ќе работи, проектирана и изработена, а доколку ја вградува и изјава дека техничката опрема е прописно вградена.

Член 16

Проектантот на рударско техничката опрема, треба да:

- ги применува националните стандарди и техничките спецификации, соодветните технички прописи и позитивната инженерска пракса при проектирањето и изработката на рударско техничката опрема;
- овозможи примена на суштествените здравствени и безбедносни барања опфатени со соодветните закони, Правилникот за безбедност на машини, Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери, други технички прописи и стандарди;
- изготви техничка документација согласно член 62 од овој правилник;
- ја предаде техничката документација на лицето кое го ангажирало за изготвување на истата;
- ја чува техничката документација најмалку 10 години од вградувањето на рударско техничката опрема; и
- изготви изјава дека рударско техничката опрема е прописно проектирана.

Член 17

Монтажерот на рударско техничката опрема, треба да:

- ги применува националните стандарди и техничките спецификации, соодветните технички прописи и позитивната инженерска пракса при пуштање во употреба и вградувањето на делови на рударско техничката опрема;
- ги применува упатствата за монтажа на рударско техничката опрема и составните компоненти и уреди за истата;
- ги применува прописите и упатствата за здравје и безбедност при работа;
- соработува со производителот или проектантот и корисникот на рударско техничката опрема со цел да се обезбеди правилна монтажа;
- изврши подесување, завршни проверки и тестирања на исправноста на рударско техничката опрема после нејзиното вградување;
- ги прикачи записите во техничката документација од проверките и тестирања на исправноста на рударско техничката опрема; и
- изготви изјава дека рударско техничката опрема е прописно вградена и технички исправна и да ја предаде изјавата на лицето кое го ангажирало.

Член 18

Сервисерот на рударско техничката опрема, треба да:

- се грижи дека одржувањето го извршува стручно со оспособени лица кои се детално запознати со рударско техничката опрема, упатствата за употреба и одржување и соодветните страници од матичната книга на рударско техничката опрема;
- се грижи за постојана обука и стручно усовршување на лицата кои вршат одржување и сервисирање;
- има овластување од производителот на техничката опрема за работи поврзани со сервисирање и одржување на рударско техничката опрема и да располага со соодветни резервни делови;
- ја прилагоди програмата за одржување и примени мерки за предвидливите грешки, како што на пример се: грешки поради несовесна употреба, неправилна употреба, истрошеност на делови и слично;

- го извршува одржувањето во согласност со упатствата за одржување и врз основа на периодичните проверки;

- го известува корисникот за фактичката состојба и функцијата на рударско техничката опрема, а посебно за работите и мерките за безбедно функционирање на пристапите до објектот и до рударско техничката опрема;

- ги одржува составните делови на рударско техничката опрема во исправна состојба така што мерките и отстапувањата се во дозволени граници;

- врши проверка на квалитетот на издувните гасови на дизел моторите вградени во опремата;

- ги регистрира недостатоците во матичната книга и за тоа да го известат корисникот, да ја исклучи од употреба рударско техничката опрема до моментот на отстранување на недостатоците кои предизвикуваат нарушување на безбедноста, а кои се откриени за време на редовното одржување;

- води записи за прегледите при редовното одржување, за сервисирањето и за секоја интервенција на рударско техничката опрема и да ги регистрира овие активности во матичната книга на рударско техничката опрема;

- има на располагање потребни резервни делови за поправка и замена;

- се грижи за стручната оспособеност на сите вработени;

- го известува корисникот за сите промени направени на рударско техничката опрема;

- го известува корисникот за потребните периодични технички прегледи; и

- присуствува при извршувањето на техничките прегледи и ги извршува задачите побарани од независното правно лице за технички прегледи и периодични испитувања.

Член 19

Редовното и тековно одржување на рударско техничката опрема треба да се врши согласно упатството на производителот и треба особено да опфати:

- преглед на постројката и нејзината работа според упатството;

- отстранување на утврдените недостатоци и замена на неисправните и оштетени елементи;

- чистење на просториите во кои се врши преглед на рударско техничката опрема, кои не се за секого достапни (машинска просторија, јамска сервисна работилница и простории по хоризонти за сервисирање и слично.);

- проверка на правилната работа на сите сигурносни уреди и електричните сигурносни кола, сигурносни вентили;

- проверка на издувните гасови од дизел мотор;

- проверка на факторот за кочење кој треба да биде 35% за возилата на дизел погон што се движат по хоризонтални простории со брзина поголема од 25 км/ч. За возилата што се движат со брзина помала од 25 км/ч факторот на сопирање треба да биде 25%;

- проверка на исправноста на хидрауличната инсталација, доколку е соодветно;

- проверка на изолацијата на сите струјни кола и нивните врски со заземјувањето;

- проверка на приклучоците на громобранската инсталација;

- чистење и подмачкување на деловите од рударско техничката опрема;

- проверка на исправноста на работата на рударско техничката опрема при движење во обете насоки, како и при застанувањето;

- проверка на излезите за итна интервенција, доколку е потребно;

- проверка на исправноста на погонските уреди, управувачките уреди и на елементите за пренос на сила; и

- проверка на интегритетот на механичката заштита од електрични склопки и разводни кутии.

Член 20

(1) Сите недостатоци во работата на рударско техничката опрема утврдени при редовното одржување треба да се отстрануваат без одложување, а неисправните и оштетените делови треба да се заменат со исправни.

(2) Ако при прегледот на рударско техничката опрема од редовното одржување се утврдат неисправности што може да доведат до опасна погонска состојба, рударско техничката опрема треба да се исклучи од употреба додека неисправностите не се отстранат, а за тие активности треба да се известат корисникот и да се регистрираат во матичната книга.

Член 21

(1) За локомотивите, возилата со дизел погон, дупчачката и утоварната опрема кои служат за превоз на лица, руда, јаловина, стоки или за превоз на експлозиви и нафтени деривати, стоки со пристап на лица до секој дел од техничката опрема, операциите за спасување на патниците при итна интервенција треба да ги врши само стручно оспособено лице.

(2) Стручното оспособено лице за спасување на патниците треба да биде запознато со упатствата за употреба и за спасувачките операции.

(3) Стручното оспособено лице за спасување на патниците треба да има можност да пристапи до одредениот објект, до рударско техничката опрема и до местото за спасување на патниците, со претходна сигурна вентилација.

Член 22

(1) Покрај минималните податоци потребни за пуштање на пазарот на машини опфатени со Правилникот за безбедност на машини, на рударско техничката опрема и составните делови треба да има поставено натписи, известувања и ознаки согласно националните стандарди, техничките спецификации и одредбите на овој правилник.

(2) Сите натписи известувања и ознаки треба да бидат напишани на македонски јазик и неговото кирилско писмо.

(3) Сите натписи, известувања и ознаки треба да бидат воочливи, читливи и разбирливи, изработени од постојан материјал и трајно прицврстени.

(4) Таблиците со визуелен приказ и други интерактивни начини на комуникација меѓу операторот и опремата, треба да бидат лесни за разбирање и користење,

Член 23

Деловите за давање команди треба да бидат еднообразно обележани со броеви, букви или симболи.

Член 24

Во кабините, на вратата од секоја рударско техничката опрема треба да се постави натпис на кој се назначени номиналната брзина, носивост, дозволена косина по која ќе се движи, дозволена носивост (во килограми) и максималниот број лица кои можат да се превезуваат.

Член 25

На надворешната страна на вратите или на табли поставени на видно место за пристап до секој дел од машината или машинската работилница за рударско техничката опрема кои се со ограничен пристап, треба да се постави соодветен натпис за предупредување од опасност, на видно место.

Член 26

На местата каде постои одредена опасност при пристап до тие места треба да се постави соодветен натпис за предупредување од опасноста или за мерки за спречување на опасноста.

Член 27

Ако во машинската просторија се наоѓаат уреди или делови од различна техничка опрема, тогаш сите уреди што и припаѓаат на иста рударско техничка опрема треба да бидат означени со ист број или буква со која е означена соодветната рударско техничка опрема.

Член 28

Деловите и уредите кои се користат при редовно одржување и при спасувачките операции треба да бидат соодветно означени и да не предизвикуваат забуна во однос на позицијата и функцијата која треба да ја имаат.

Член 29

Сите уреди за запирање на работата на рударската техничка опрема треба да бидат во црвена боја со траен натпис “СТОЈ” или “СТОП” или “ИСКЛУЧЕНО”, поставен да не предизвикува забуна во однос на позицијата на уредот кој ја прекинува работата на истата. Секоја машина со дизел мотор треба да има два уреда за сопирање, кои што се независни еден од друг. Во зависност од потребата тие треба да бидат такви да можат лесно да се активираат.

Член 30

Ако техничката опрема не е проектирана за работа во јамски услови истата не треба да се пушти во употреба без предходно да се прилагоди за јамски услови.

Член 31

(1) На рударско техничката опрема или на таблите поставени на видно место за пристап до неа, покрај пропишаните натписи од производителот треба да се постават и следните дополнителни натписи, известувања и ознаки:

- кратки упатства за употреба;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на производителот, негов регистриран знак и број;
- назив и седиште на сервисерот, негов регистриран знак и број;
- евиденциски број доделен од Инспекторатот;
- ознаки за сообразност;
- ознаки за извршен технички преглед; и
- предупредувања за неусогласеност со одредени технички прописи.

(2) Дополнителните натписи, известувања и ознаки од став 1 на овој член не треба да предизвикуваат забуна и да ја намалуваат видливоста и читливоста на останатите натписи, известувања и ознаки.

Член 32

(1) Приодот до машинската просторија за сервисирање или до помошните простории кои се во функција на сервисирањето треба да бидат лесно пристапни и безбедни.

(2) Во машинската просторија треба да се влегува непосредно.

(3) Во машинската просторија или во непосредна близина треба да има опрема за противпожарна заштита по тип и количина определена согласно планот за ППЗ на рудникот.

(4) Секоја рударско техничка опрема освен опремата на компримиран воздух треба со себе да носи апарат за суво гаснење пожар.

Член 33

(1) Машинската просторија, просторијата за помошни интервенции како што се навозишта, комори, приодите до нив, треба да имаат димензии кои обезбедуваат непречен пристап на опремата без да има некакви опасности за лицата и опремата кои имаат пристап во нив.

(2) Во специфични случаи, особено во постоечки јамски простории каде што решението од став 1 на овој член е невозможно во потполност да се исполни, можат да се применат и други соодветни средства за да се избегне опасноста.

Член 34

(1) За подобрување на безбедноста на постоечката рударска техничка опрема, ставена во употреба пред влегување во сила на овој правилник на барање на корисникот, треба да се изработи стручно мислење за мерките за подобрување на безбедноста и сообразноста на истата со одредбите од техничките прописи и барањата од националните стандарди.

(2) Стручното мислење од став 1 на овој член треба да ги опфати активностите што треба да се преземат за подобрување на безбедноста и сообразноста на постоечката рударско техничка опрема со одредбите од националните стандарди и техничките спецификации, како и проценката на опасностите по здравјето или безбедноста на лицата и безбедноста на имотот.

Член 35

(1) Стручното мислење од член 34 на овој правилник, треба да биде изработено од независно правно лице, производител или проектант за опрема на дизел - погон, додека за опремата на електро и пневматски погон стручно мислење може да изготви оспособена и овластена сервисна служба на корисникот на рударско техничката опрема, доколку корисникот ги исполнува пропишаните услови за сервисирање.

(2) Доколку стручното мислење биде изработено од производител, корисник или проектант, истото треба да подлежи на ревизија од независно правно лице за вршење на технички прегледи и периодични испитувања или од овластено тело за оценка на сообразност.

Член 36

(1) За подобрување на безбедноста на постоечката рударска техничка опрема, доколку е можно, треба да се применат суштествените безбедносни барања утврдени со овој правилник, Правилникот за безбедност на машини, Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери и посебните технички прописи, применувајќи ги националните стандарди и техничките спецификации, како и оцената на опасностите по здравјето или безбедноста на лицата и безбедноста на имотот во услови на користење на истата во руднички услови.

(2) Во стручното мислење треба да се даде и рок за извршување на предвидените активности за подобрување на безбедноста и сообразноста на рударско техничката опрема, кој не треба да биде подолг од шест месеци и да е во согласност со одредбите од глава VI на овој правилник.

(3) Корисникот на рударска техничката опрема треба да ги спроведе сите барања од стручното мислење во рокот од став 2 на овој член.

Член 37

За подобрување на безбедноста на постоечката рударска техничка опрема за дупчење на мински и истражни дупнатини, превоз на лица, руда, јаловина, стоки, експлозив, нафта, масло, мазива и слично, при изготвувањето на стручното мислење, независното правно лице, производителот или проектантот треба да ги земат предвид следните препораки:

- кабината на постоечката рударска техничка опрема која се движи во рударските простории треба да биде поставена со покрив кој овозможува добра видливост на предната и задната страна на кабината;

- да се оцени уредот за сигурно сопирање, и доколку е потребно да се замени без одложување;

- уредите за посипување песок по шините да обезбедуваат висок степен на сопирање при застанување и постепено забавување при застанувањето;

- уредот за звучна сигнализација треба секогаш да биде исправен, но да се користи само во посебни услови;

- фаровите на предната и задната страна, со прекинувач за долго и кратко светло, секогаш треба да бидат во исправна состојба;

- на командната плоча во кабината на машината со дизел мотор треба да биде вграден брзиномер со ознака за максимално дозволена брзина, а ако дозволена брзина е поголема од 15 km/h треба да биде вграден и тафограф;

- во јамските простории по кои се превезуваат луѓе со возило со дизел мотор треба да се вршат хемиски анализи на воздухот и иницирање на издувните гасови;

- за опасните гасови што се појавуваат во воздухот на јамските простории каде што работат машини со дизел мотор, максимално допуштените концентрации при кои може да се работи без посебни заштитни средства треба да изнесуваат:

1) јаглен моноксид (CO)-----0,005 зафатнински проценти;

2) јаглен диоксид (CO₂)-----0,5 зафатнински проценти;

3) азот моноксид (NO)-----0,0025 зафатнински проценти;

4) азот диоксид (NO₂)-----0,005 зафатнински проценти;

5) сулфур диоксид (SO₂)----- 0,0004 зафатнински проценти;

6) формалдехиди-----0,00008 зафатнински проценти (како алдехиди (CnHmO)-----0,0010 зафатнински проценти;

7) акролеин-----0,00001 зафатнински проценти;

- да се вгради уред за автоматска команда за заштита од неконтролирани движења на возилото;

- отворот на издувната цевка на дизел-моторот треба да биде насочен нагоре, така што издувните гасови да не ги загрозуваат непосредно луѓето во возилото; и

- кабината на локомотивата треба да биде опремена со резервно сигнално светло во случај на прекин на доводот на струја и кое треба да работи доволно долго за да се извршат операциите за воспоставување на уредот за снабдување со електрична енергија.

Член 38

Значителна промена на рударска техничка опрема може да изврши:

- производител по претходно изработена техничка документација за извршените промени; или

- монтажнер по претходно изработена техничка документација од страна на проектант или производител и по претходно изработено упатство за извршување на промените; или

- сервисер по претходно изработена техничка документација од страна на проектант или производител и по претходно изработено упатство за извршување на промените.

III. ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД, АКТИВНОСТИ, НАЧИН И ПОСТАПКА НА ВРШЕЊЕ НА ТЕХНИЧКИ ПРЕГЛЕДИ И ПЕРИОДИЧНИ ИСПИТУВАЊА

Член 39

(1) Прв технички преглед се врши пред ставање во употреба на новоизградена рударска техничка опрема или пред ставањето во употреба на рударска техничка опрема на која се извршени значајни промени.

(2) Периодичен технички преглед се врши најдоцна по истекот на една година, а за машините со дизел погон кои што се користат во јамските рудници по шест месеци од претходниот технички преглед или порано доколку е извршена промена на локацијата и условите за работа.

(3) Вонреден технички преглед се врши пред ставањето во погон на рударската техничка опрема на која се отстранети недостатоците утврдени со техничките прегледи или е заменета некоја безбедносна компонента на рударската техничка опрема (уредите за сигурносопирање, квалитетот на издувните гасови во јамата во зависност од движење на ветрената струја, уредот за сигнализација, уредот за посипување на шините со песок, уредот за автоматска командна плоча, светлосниот уред, сигурносните уреди и сигурносните вентили).

Член 40

(1) Корисникот на рударска техничка опрема го известува Инспекторатот за спроведените технички прегледи.

(2) Известувањето од став 1 на овој член треба да содржи:

- име, презиме и адреса или назив и седиште на подносителот на известувањето;

- тип и намена на рударската техничка опрема;

- локација каде е пуштена или вградена рударската техничка опрема и идентификациски број на истата;

- степенот на опременост, кадровската и техничката сервисна служба со која располага корисникот на рударската техничка опрема за сервисирање;

- назив и седиште на сервисерот на рударската техничка опрема; и

- назив и седиште на независното правно лице кое извршило технички преглед.

(3) Со известувањето од став 1 на овој член се додоставува и следната документација:

- технички извештај од извршениот технички преглед;

- изјава заверена на нотар за склучен договор со независно правно лице кое ќе врши технички прегледи и периодични испитувања;

- распоред на вршење на технички прегледи и периодични испитувања;

- изјава за склучен договор со сервисер кој ќе врши редовно одржување и сервисирање со важност од минимум една година, додека за машините со дизел мотор што се користат во јамските рудници со важност од минимум шест месеци односно со важност во гарантниот период за нова рударска техничка опрема;

- писмена изјава од сервисерот дека ќе ги задоволува условите пропишани со овој правилник за време на важност на договорот;

- изјава од корисникот дека има обезбедено стручно оспособено лице кое ќе врши сервисирање на дел од опремата и спасување на патниците, доколку е потребно; и

- изјава од корисникот дека ја поседува документацијата која треба да ја придружува рударската техничка опрема при нејзино користење.

Член 41

(1) Рударска техничка опрема на која не е извршен технички преглед треба да се исклучи или да се стави вон употреба, од страна на корисникот на истата.

(2) За постојната рударска техничка опрема која е ставена во употреба пред влегувањето во сила на овој правилник а која се здобила со позитивен заклучок во техничкиот извештај за извршен технички преглед, Инспекторатот води евиденција и не треба да испраќа одговор на известувањето.

(3) Рударската техничка опрема која има позитивен заклучок во техничкиот извештај, треба на видно место да се означи дека е извршен технички преглед на истата.

(4) Доколку за постоечка рударско техничка опрема не може да се даде позитивен заклучок во техничкиот извештај за извршен технички преглед, корисникот на истата ја исклучува од употреба до остранивањето на недостатоците и вршење на вонреден технички преглед односно добивање на позитивен заклучок во техничкиот извештај.

(5) Рударската техничка опрема која ја загрозува безбедноста на лицата кои со неа ракуваат или се придружници при ракување, треба веднаш да се исклучи и да се стави вон употреба.

Член 42

Техничкиот преглед и периодичните испитувања на рударска техничка опрема од член 2 на овој правилник ги врши независно правно лице за технички преглед и периодични испитувања на рударска техничка опрема утврдена со овој правилник, кое ги исполнува условите пропишани во глава IV од овој правилник,

Член 43

(1) Корисникот на рударска техничка опрема треба да поднесе барање за технички преглед, до независно правно лице, по негов избор.

(2) Барањето од став 1 на овој член содржи:

- име, презиме и адреса или назив и седиште на подносителот на барањето;
- тип и намена на техничката опрема;
- локација каде е вградена техничката опрема;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на производителот, или лицето кое ја пушта на пазар опремата или правното лице кое извршило значајни измени на рударската техничка опрема (во случај на прв технички преглед);
- писмена изјава дека слично барање не е поднесено до некое друго независно правно лице;
- документација за рударската техничка опрема (за прв технички преглед);
- податоци за извршени значителни промени на рударската техничка опрема со соодветна документација (доколку е соодветно);
- технички извештаи од претходни извршени технички прегледи и/или испитувања на рударската техничка опрема,
- сертификат за сообразност на рударската техничка опрема и/или на вградените сигурносни уреди (за прв технички преглед).

Член 44

(1) За да се осигура техничката исправност на рударската техничка опрема и исполнувањето на соодветните барања, треба да се извршат проверки и испитувања, согласно националните стандарди и технички спецификации или еквивалентните на нив испитувања.

(2) Доколку постојат сомневања, независното правно лице може да побара извршување или да изврши дополнителни испитувања заради утврдување на квалитетот на вградените делови и уреди на техничката опрема (испитувања на квалитетот на материјалот од кои се изработени деловите, испитувања на јакосните карактеристики на елементите, испитувања на количество на издувните гасови, врските за стабилност од носечките елементи, испитување на напонско деформационата состојба и слично).

(3) Доколку за специфични конструктивни изведби не постојат стандарди, а имајќи ги предвид новите техники и технологии кои се воведуваат при изградбата на техничката опрема, тогаш проверките и испитувањата треба да се извршат согласно препораките и упатствата на производителот на техничката опрема и позитивната инженерска пракса.

Член 45

Доколку не постојат соодветни национални стандарди или доколку во применливите национални стандарди не се опфатени проверките и испитувањата при технички преглед, тогаш проверките и испитувањата треба да опфатат преглед на целокупната рударска техничка опрема согласно упатството за употреба и одржување и препораки од производителот на истата при што треба:

- да се провери дали рударската техничка опрема е сообразна со опремата опишана во сертификатот за сообразност и/или во изјавата за сообразност утврдени со одредбите од техничките прописи за безбедност на производи (за прв технички преглед),
- да се утврди степенот на истрошеност на сите сигурносни уреди и делови на рударската техничка опрема и да се процени нивното влијание за безбедна работа на истата;
- да се утврди дали постојат соодветни ознаки и натписи за спречување на можни опасности кои можат да се појават при преглед и испитување на функционалните карактеристики на рударската техничка опрема, а особено:
 - проверка на исправното вградување и функционирање на сите предвидени делови и уреди кои спречуваат конкретни опасности вклучително и сигурносните уреди (на пример: крајни склопки, две независни автоматски сопирачки на машините со дизел мотор, пристапен апарат за гасење на пожар, автоматско посипување песок на шините, сигурносни вентили, хидраулични цилиндри за опремата на електрохидрауличен, и пневматски погон, индикатор на издувните гасови, за тревога, од неконтролирани движења на опремата напред или назад, електрични сигурносни кола, уреди за принудно застанување, уреди за континуирано движење возење и слично);
 - проверка на правилното функционирање на сигурносните уреди во случај да смена струја при движење на трелеј локомотивата;
 - проверка на издувните гасови;
 - проверка на интегритетот на заштитата од атмосферски електрични празнења, доколку е предвидена или е вградена таква заштита;
 - испитувања и проверка на карактеристиките и истрошеноста на изолацијата на електричните кола;
 - испитувања и проверка на заштитата од електричен удар;
 - проверка на карактеристиките и истрошеноста на тркалата на локомотивата и вагоните, истрошеност на пантографот и тролат и шините од колосекот;
 - испитувања, проверка на карактеристиките и истрошеноста на хидрауличниот цилиндер и хидрауличната инсталација;
 - мерење на јачината на осветлувањето на машинската јамска просторија;
 - мерење на брзината на движењето; и
 - мерење на вредноста на еднонасочниот напон или на ефективната вредност на наизменичниот напон за управувачки и сигурносни електрични кола.

Член 46

При вонреден технички преглед независното правно лице или овластениот сервисер на корисникот на опремата, врз основа на документацијата, добиените информации и увидот на лице место, треба да одлучи во кој обем ќе се изврши техничкиот преглед.

Член 47

(1) За техничката опрема на која е извршена значителна промена се спроведува постапка за прв технички преглед.

(2) Техничката опрема од став 1 на овој член треба да ги исполнува сите суштествени здравствени и безбедносни барања кои се однесуваат за нова опрема, утврдени со национални стандарди и технички спецификации како и одредбите од овој правилник.

Член 48

Во случај на специфични конструкции на рударско техничката опрема, специфични неправилности и опасности при работа на истата, независното правно лице за технички прегледи или овластениот сервисер на корисникот на опремата може да побара извршување на други проверки и други рокови за проверките.

Член 49

(1) Ако при техничкиот преглед со прегледот на целокупната постројка се утврдат недостатоци кои ја нарушуваат безбедноста при вршењето на проверките и испитувањата, независното правно лице или овластениот сервисер на корисникот на опремата може да не ги спроведе сите проверки и испитувања и да побара отстранување на недостатоците.

(2) По отстранување на недостатоците истото независно правно лице или овластениот сервисер на корисникот спроведува вонреден технички преглед при што ги извршува сите потребни проверки и испитувања.

Член 50

(1) Проверките и испитувањата при првиот технички преглед треба да опфатат и преглед на документацијата на рударската техничка опрема.

(2) Прегледот на документација се врши со цел да се провери дали рударската техничка опрема е сообразна со опремата опишана во техничката документација, во сертификатот за сообразност и/или во изјавата за сообразност и дали истата ја поседува целокупната документација која треба да ја придружува при нејзина употреба, а особено:

- техничка документација со сите потребни пресметки, скици, цртежи, електрични шеми и дополнителни измени на конструкцијата на рударската техничка опрема;
- сертификат за подобноста на рударската техничка опрема од аспект на издувните гасови на машините со дизел погон;
- сертификат за сообразност на техничката опрема;
- сертификат за сообразност на вградените сигурносни уреди;
- упатство за употреба, упатство за одржување и упатство за периодични прегледи; и
- матична книга на рударската техничка опрема.

Член 51

(1) За извршените проверки и испитувања при техничкиот преглед, независното правно лице или овластениот сервисер за корисникот составува технички извештај.

(2) Техничкиот извештај од техничкиот преглед, треба да содржи:

- место, датум и број на техничкиот извештај;
- назив и седиште на независното правно лице и печат и потпис на овластеното лице, кое го извршило техничкиот преглед;
- предмет на техничкиот преглед;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на подносителот на барањето;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на производителот, или лицето кое ја пушта на пазар опремата или правното лице кое извршило значајни измени на рударската техничка опрема (доколку е познато);

- тип и намена на рударската техничка опрема;
- локација каде е вградена рударската техничка опрема и/или идентификациски број;
- краток опис на техничките карактеристики;
- име, презиме и адреса или назив и седиште на производителот, ознаката на типот и/или производствениот број на сите главни елементи на рударската техничка опрема и на сите сигурносни уреди (доколку се достапни);
- податоци за извршените проверки и испитувања при техничкиот преглед;
- датум на кој е извршен техничкиот преглед и име и презиме за лицата кои ги извршиле проверките и испитувањата;
- податоци за утврдени недостатоци и неисполнувања на безбедносните барања; и
- стручно мислење со заклучок од извршениот технички преглед со образложение за давањето на позитивен или негативен заклучок во техничкиот извештај.

Член 52

(1) Подносителот на барањето треба недостатоците утврдени со техничкиот извештај да ги отстрани во рок пропишан од независното правно лице, кој не треба да е подолг од 30 дена, и за тоа да го известат независното правно лице или одговорното техничко лице на сервисерот на корисникот заради продолжување на постапката.

(2) Во случај кога за отстранувањето на недостатоците е потребно време подолго од 30 дена, подносителот на барањето треба да го обнови барањето до истото независно правно лице.

(3) Во случај на недостатоци кои не можат да се отстранат поради објективни технички причини, опремата треба да се исклучи од употреба се до нејзино оспособување и доведување во исправна состојба.

(4) Во случај на недостатоци кои не предизвикуваат и не ја нарушуваат безбедноста при нормална употреба, рударската техничка опрема може да се употребува во определен рок даден во техничкиот извештај доколку претходно се изработи стручно мислење за ризиците кои постојат и доколку се преземат соодветни мерки со натписи, ознаки и известувања.

(5) Стручното мислење од став 4 на овој член го изготвува независното правно лице или овластениот сервисер на корисникот и е составен дел од техничкиот извештај.

Член 53

Независното правно лице треба да изврши вонреден технички преглед заради утврдување на отстранувањето на недостатоците, а доколку е потребно треба да изврши и одредени испитувања. За вонредниот технички преглед, независното правно лице составува дополнување на техничкиот извештај.

Член 54

Техничкиот извештај, документацијата и преписките во врска со постапките за технички преглед, треба да бидат напишани на македонски јазик и неговото кинеско писмо.

IV. ПОБЛИСКИ УСЛОВИ КОИ ТРЕБА ДА ГИ ИСПОЛНУВААТ НЕЗАВИСНИТЕ ПРАВНИ ЛИЦА

Член 55

(1) Независното правно лице треба да има постојано вработени, најмалку тројца работници кои се вклучени во процесот на технички прегледи, и тоа:

- еден работник со високо образование (додипломски студии не покуси од четири години, магистерски студии, докторат) од областа на машинството или електротехниката, со најмалку пет години искуство на работи поврзани со прегледи и испитувања на рударска техничка опрема која е предмет на овој правилник, како носител на дејноста;

- еден работник со високо образование (додипломски студии не покуси од четири години, магистерски студии, докторат) од областа на машинството или електротехниката, со најмалку три години искуство во струката, како извршител; и

- еден работник со најмалку четири годишно средно образование од областа на машинството, рударството или електротехниката, со најмалку три години искуство на работи поврзани со која и да е техничка опрема (проверки, испитување, монтажа, одржување итн), како извршител.

(2) Во случај кога независното правно лице изготвува стручно мислење за мерките за подобрување на безбедноста и на сообразноста на постоечката рударска техничка опрема, тогаш двајца од вработените треба да имаат високо образование (додипломски студии не покуси од четири години, магистерски студии, докторат) од областа на машинството или електротехника и рударство, со најмалку пет години искуство на работи поврзани со оценка на сообразност (атестирање) и испитување на рударска техничка опрема, која е предмет на овој правилник.

(3) Во случаите од алинеја 1 и 2 од став 1 и став 2 од овој член, работниците можат да имаат и помало работно искуство само доколку независното правно лице со договор има ангажирано најмалку двајца соработници со минимум високо образование (додипломски студии не покуси од четири години, магистерски студии, докторат) од областа на машинството, електротехниката или рударството со најмалку пет години искуство на работи поврзани со оценка на сообразност (атестирање), прегледи и испитување на рударска техничка опрема која е предмет на овој правилник. Ангажирањето на соработниците треба да биде минимум за времето за кое е помало искуството на вработените.

Член 56

(1) Независното правно лице треба да поседува потребна опрема за да може правилно да ги врши активностите врзани со техничките прегледи опфатени со националните стандарди и технички спецификации.

(2) Независното правно лице треба да поседува или да има пристап и до опрема потребна за специфични испитувања на техничката опрема или сигурносни уреди за опремата.

(3) Независното правно лице треба да има разработено методологии и постапки за вршење на потребните проверки и испитувања при техничките прегледи. Доколку независното правно лице применува специфични методологии и постапки, тие треба да бидат технички издржани и во согласност со научните и техничките достигнувања.

(4) Опредметата која независното правно лице треба да ја поседува или да има пристап до неа, треба најмалку да содржи:

- уреди за мерење зафатнина јаглен монооксид (CO), јаглен диоксид (CO₂), азот монооксид (NO₂), сулфур диоксид (SO₂), формалдехиди, како алдехиди (CnHm) и акрелоин;

- уреди за мерење на должини;

- уред за мерење на сила;

- уред за мерење сила наспирање;

- уред за мерење на отпор на изолација, заштита од електричен удар, вредност на еднонасочен напон и ефективната вредност на наизменичен напон;

- уред за мерење на јачината на осветлувањето;

- уред за мерење на брзината на движењето со можност за приказ на дијаграми брзина-време при движење во рудничките простории; и

- уред за мерење на притисок во хидрауличните инсталации со можност за приказ на дијаграми притисок-време при движење на кабината/платформата.

Член 57

Независното правно лице кое ги врши техничките прегледи треба постојано да ги исполнува условите од членовите 55 и 56 на овој правилник и да е способно да ги извршува и специфичните задачи од националните стандарди. Доколку не ја поседува целокупната опрема, независното правно лице може да склучи договор со друго независно правно лице за користење на дел од техничката опрема.

Член 58

(1) Независното правно лице кое ги исполнува условите за вршење на технички преглед и периодични испитувања се овластува со решение за исполнетост на условите за вршење технички прегледи и периодични испитувања согласно постапката утврдена со Законот за техничка инспекција.

(2) Во решението за исполнетост на условите за вршење технички прегледи и периодични испитувања се наведува рударската техничка опрема за која важи решението.

(3) Независното правно лице овластено за вршење техничките прегледи и периодични испитувања треба да има еднозначен идентификациски број доделен од Инспекторатот.

V. ВИД НА ДОКУМЕНТИ КОИ ЈА СЛЕДАТ ТЕХНИЧКАТА ОПРЕМА ПРИ СТАВАЊЕ ВО УПОТРЕБА И ПРИ КОРИСТЕЊЕ

Член 59

Секоја рударска техничка опрема треба да биде придружена со документација (техничко досие на опремата) напишана на македонски јазик и неговото кирилско писмо. Документацијата треба да содржи најмалку:

- техничка документација согласно член 60 од овој правилник,

- упатство за употреба, одржување и сервисирање, упатство за периодични прегледи и упатство во случај на несреќи, хаварији или штети предизвикани од рударската техничка опрема; и

- матична книга на техничката опрема согласно член 62 од овој правилник.

Член 60

(1) Техничката документација треба да ги содржи сите податоци за рударската техничка опрема согласно применливите национални стандарди, стандардизациски документи и технички прописи.

(2) Во случај на непостоење на национален стандард или ако содржината на техничката документација не е опфатена со применливиот национален стандард, техничката документација треба да содржи најмалку:

- податоци за производителот (назив, седиште и регистрација за вршење на соодветна дејност);

- листа на лица кои учествувале во избор и изработка на проектот и техничката документација;

- тип, намена на опремата, номинална носивост, номинална брзина и други технички карактеристики кои треба да ги исполни рударската техничка опрема за работа во јамски услови;

- листа на суштествени здравствени и безбедносни барања кои ги задоволува рударската техничка опрема;

- листа на применети стандарди, технички спецификации и технички прописи;
- опис на прифатените решенија за отстранување на опасности кои може да ги предизвика рударската техничка опрема при нејзино користење;
- листа на сигурносни уреди и компоненти;
- склопен цртеж на рударската техничка опрема со шема за управување;
- упатства за монтажа (доколку е потребно);
- електрични шема на погонските струјни кола, струјните кола поврзани со сигурносните уреди и електрични шема за поврзувањето со управувањето;
- потребни технички детали, цртежи и пресеци со сите потребни пресметки кои се потребни да се провери сообразноста на рударската техничка опрема со суштествените здравствени и безбедносни барања;
- копија од сертификатите за сообразност на сигурносните уреди;
- копија од сертификатите на други уреди каде е соодветно; и
- било каков извештај или сертификат од извршени испитувања и проверки на вградените компоненти, уреди и материјали.

(3) Техничката документација треба да е заверена и потпишана од овластен претставник на производителот или проектантот на техничката опрема.

(4) Во матичната книга за секоја машина, во кабината треба да се постават податоци за името, презимето и адресата или називот и седиштето и телефонскиот број на службата за спасување.

Член 61

(1) Во случај на постоечка рударска техничка опрема за која не постои техничка документација или упатства за употреба, одржување, прегледи и упатства во случај на несреќи и хаварии, корисникот на таа опрема треба да ги побара од производителот, застапникот или проектантот на истата или да побара нивно дополнително изработување.

(2) Дополнителното изработување од став 1 на овој член треба да го изврши производителот или проектантот на рударската техничка опрема, а за нивно користење да добие одобрување од независно правно лице за вршење на технички прегледи и периодични испитувања.

(3) Дополнително изработената техничка документација може да не ги содржи сите податоци доколку не е можно да се обезбедат (на пр. сертификати за сообразност, податоци за вградени компоненти и уреди и слично.).

Член 62

Матичната книга треба да содржи:

- технички податоци;
- податоци за сите главни елементи на техничката опрема и за сите сигурносни уреди (производител, тип, технички карактеристики, година на производство, број и тип на сертификат и слично);
- податоци за производител, трговец и монтажёр;
- податоци за значајни промени, настанати несреќи и хаварии, задолжително одржување и периодични прегледи;
- податоци за корисникот и одговорното лице;
- податоци за сервисерот со прикачен договор за редовно одржување и сервисирање; и
- податоци за стручно оспособеното лице кое може да врши операции на спасување.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 63

За постоечката рударска техничка опрема која не поседува документација наведена во член 59 од овој правилник, сопственикот ја набавува истата согласно член 61 од овој правилник, во рок од 4 години од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

Член 64

(1) Стручното мислење од член 34 став 1 на овој правилник треба да се изработи за секоја постоечка рударска техничка опрема, во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој правилник.

(2) Постоечката рударска техничка опрема треба да се прилагоди за целосно да ги исполнува барањата од националните стандарди, техничките спецификации и одредбите од Правилникот за безбедност на машини и Правилникот за опрема и заштитни системи кои се наменети за употреба во потенцијално експлозивни атмосфери, во рок од пет години од денот на влегувањето во сила на овој правилник, освен за барањата утврдени со член 66 од овој правилник.

Член 65

(1) Во случај на постоечка рударска техничка опрема за превоз на лица, експлозивни и запаливи стоки или само стоки со пристап на лица во кабината, корисникот на техничката опрема треба да обезбеди:

- поставување на врати или сигурносна ограда на кабината, најдоцна до 1.01.2015 година;
- поставување на уред за да се оневозможи влегување на други лица или делови од тело на лица во опасни зони за време на работата и други штетни дејства од изворот на опасноста, најдоцна 1.01.2015 година;
- двонасочна комуникација со локомотивски превоз која се применува со две локомотиви, една напред и една назад или движење со една локомотива со кружен ток, најдоцна до 1.01.2015 година;

- поставување на уред за автоматско мерење на квалитетот на јамскиот воздух, најдоцна до 1.01.2015 година;

- поставување на јамска сигнализација со патокази за движење, најдоцна до 1.01.2015 година;

- поставување на помошно (панично) светло, најдоцна до 1.01.2015 година;

- поставување на заштитна ограда на опасните места во јамата, откопни простории каде што нема активности, вентилациони окна, рудни и јаловински сипки кои не се користат, пумпни постројки и други јамски простории кои преставуваат опасност по здравјето на луѓето, во рок од еден месец по влегување на сила на овој правилник,

- поставување на уред за заштита од неконтролирани движења на опремата до 1.01.2015 година.

(2) Одредбите од став 1 на овој член се однесуваат само на опремата на дизел погон кај кои не се предвидени горенаведените уреди и компоненти во проектно-то решение. Во случај на постоечка рударска техничка опрема каде што ќе се утврди дека горенаведените уреди и компоненти се предвидени но поради одредени причини се отстранети или неисправни, истите треба да се стават во функција веднаш после утврдувањето на недостатокот.

Член 66

За рударската техничка опрема која е вградена и ставена во употреба во периодот до денот на влегување во сила на овој правилник, треба да се изврши постапката на ставање во употреба на истата утврдена со овој правилник, најдоцна до 1.1.2015 година.

Член 67

(1) Со денот на влегувањето во сила на овој правилник престануваат да се применуваат:

- Правилникот за техничките нормативи на машини со дизел-мотор што се користи при подземни рударски работи во неметански јами („Службен лист на СФРЈ“ бр.66/1978);

- Правилникот за техничките нормативи при превоз на луѓе во рудниците со подземна експлоатација на минерални сировини во хоризонтални и коси простории („Службен лист на СФРЈ“ бр.34/1989);

- Правилникот за техничките нормативи при превоз на луѓе и материјали во окната на рудниците („Службен лист на СФРЈ“ бр.4/1980);

- Правилникот за измени на правилникот за техничките нормативи при превоз на луѓе и материјали во окната на рудниците („Службен лист на СФРЈ“ бр. 51/1988); и

- Правилникот за техничките мерки за превоз со транспортери со лента во рударството („Службен лист на СФРЈ“ бр.5/1973).

Член 68

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 25-5459
декември 2010 година
Скопје

Министер,
Фатмир Бесими, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

3696.

Врз основа на член 47 од Законот за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07), министерот за труд и социјална политика, донесе

П РА В И Л Н И К ЗА МИНИМАЛНИТЕ БАРАЊА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА НА ВРАБОТЕНИ ОД РИЗИЦИ ПОВРЗАНИ СО ИЗЛОЖЕНОСТ НА БИОЛОШКИ АГЕНСИ *

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат минималните барања за безбедност и здравје на вработените од ризици поврзани со изложеност на биолошките агенси.

Член 2

Одредбите на овој правилник не се применуваат кај работни активности во кои се присутни генетски модифицирани организми, освен во случаите кога одредбите на овој правилник пропишуваат повисоко ниво на заштита на безбедноста и здравјето при работа.

Член 3

Одделни изрази употребени во овој правилник го имаат следново значење:

1. "Биолошки агенси" се микроорганизми, вклучително и оние што се генетски модифицирани, клеточни култури и човечки ендопаразити што можат да предизвикаат некоја инфекција, алергија или токсичност;

2. "Микроорганизам" е микробиолошки ентитет, клеточен или неклеточен, способен за размножување или пренесување генетски материјал;

3. "Клеточна култура" е ин-витро одгледување на клетки добиени од повеќеклеточни организми.

* Со овој правилник се врши усогласување со Директивата бр. 2000/54/ЕЗ на Европскиот парламент и на Советот од 18 септември 2000 г. за заштита на работниците од ризиците поврзани со изложување на биолошки агенси на работното место (седма поединечна директива во рамките на значењето на член 16 (1) од Директивата бр. 89/391/ЕЕЗ), CELEX бр. 2000L0054

Член 4

Биолошките агенси се класифицираат во четири ризични групи според нивото на ризик од инфекција:

1. "биолошки агенс од група 1" е агенс каде што е мала веројатноста дека ќе предизвика човечко заболување;

2. "биолошки агенс од група 2" е агенс што може да предизвика човечко заболување и може да претставува опасност за вработените, меѓутоа веројатноста е мала да се прошири меѓу населението и вообичаено има достапна ефикасна заштита или терапија;

3. "биолошки агенс од група 3" е агенс што може да предизвика сериозно човечко заболување и може да претставува сериозна опасност за вработените, може да има ризик да се прошири меѓу населението, но вообичаено има достапна ефикасна заштита или терапија;

4. "биолошки агенс од група 4" е агенс што предизвикува сериозно човечко заболување и претставува сериозна опасност за вработените, може да има висок ризик да се прошири меѓу населението и вообичаено нема достапна ефикасна заштита или терапија.

Член 5

(1) За активностите каде што постои можност да се предизвика ризик од изложеност на биолошки агенси, од страна на работодавачот се одредува природата, степенот и времетраењето на изложеноста на вработените, со цел да се овозможи проценка на ризикот по безбедноста или здравјето на вработените и да се одредат мерките што треба да се преземат.

(2) За активностите што вклучуваат изложеност на неколку групи биолошки агенси, ризикот се проценува врз основа на опасноста што ја претставуваат сите присутни опасни биолошки агенси.

(3) Проценката на ризикот, редовно и постојано треба да се обновува од страна на работодавачот кога настанува промена во условите што можат да влијаат на изложеноста на вработените на биолошки агенси.

(4) Од страна на работодавачот се известуваат органот на државната управа надлежен за работите од инспекцијата на трудот (во понатамошниот текст: надлежниот орган) и останатите овластени стручни органи за проценката на ризикот.

(5) Проценката на ризикот од ставот (1) на овој член, се спроведува врз основа на сите достапни информации, вклучувајќи и:

- класификација на биолошките агенси што се или можат да бидат опасни за човечкото здравје, според списокот на класифицирани биолошки агенси даден во Прилог бр. 3 на овој правилник;

- препораки од надлежниот орган кои наведуваат дека биолошкиот агенс треба да се контролира со цел да се заштити здравјето на вработените, кога вработените се или може да бидат изложени на таков биолошки агенс поради нивната работа;

- информации за заболувања што можат да се добијат поради работата на вработените;

- потенцијални алергиски или токсични последици кои се резултат од работата на вработените;

- сознанија за заболувањето на вработениот кое произлегува од непосредна врска со неговата работа.

Член 6

(1) Одредбите на членовите од 7 до 19 од овој правилник не се применуваат во случај кога резултатите од проценката на ризикот од член 5 од овој правилник покажуваат дека изложеноста и/или потенцијалната изложеност на биолошки агенс од групата 1 не претставуваат ризик по здравјето на вработените, освен точката 1 од Прилогот бр. 6 на овој правилник.

(2) Ако проценката на ризикот од член 5 од овој правилник, покаже дека активностите не вклучуваат работа со биолошки агенс или со употреба на биолошки агенс, но сепак постои ризик за изложеност на вработените на биолошки агенс поради извршување на работите каде може да дојде до ненамерна изложеност на биолошки агенси, како на пример, при изведување на работите од Прилог бр. 1 на овој правилник, се применуваат членовите 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15 и 16 од овој правилник, освен ако проценката на ризикот од член 5 од овој правилник покажува дека тоа не е потребно.

Член 7

Ако природата на работата го дозволува тоа, од страна на работодавачот се обезбедува избегнување на употреба на штетни биолошки агенси, по пат на замена со биолошки агенси кои доколку се употребуваат согласно со упатството на производителот не се опасни, односно се помалку опасни по здравјето на вработените.

Член 8

(1) Кога резултатите од проценката на ризикот од член 5 од овој правилник, покажуваат ризик по безбедноста и здравјето на вработените, тогаш изложеноста на вработените треба да се спречи.

(2) Кога технички не е возможно, од страна на работодавачот се обезбедува намалување на ризикот од изложеноста на најниско можно ниво, неопходно за обезбедување на безбедноста и здравјето на изложените вработени, вклучувајќи ги резултатите од проценката на ризик од член 5 од овој правилник, особено по пат на следниве мерки:

- задржување на минимален број на вработени кои се изложени или кои можат да бидат изложени на биолошки агенси;
- подготовка на работни процеси и мерки за техничка контрола, со цел да се избегне или минимизира ослободувањето на биолошките агенси во работната средина;
- обезбедување на мерки за колективна заштита и/или, каде што изложеноста не може да се избегне на друг начин, мерки за лична заштита;
- обезбедување на хигиенски мерки кои имаат за цел спречување или намалување на непредвидлив пренос или ослободување на биолошки агенс во работната средина;
- употреба на знак за биолошка опасност даден во Прилог бр. 2 на овој правилник и други релевантни знаци за предупредување;
- подготовка на планови за справување со несреќи предизвикани од изложување на биолошки агенси;
- тестирање во однос на тоа дали биолошките агенси кои се употребени во работната средина се присутни надвор од примарниот, физички ограничен простор, ако е тоа неопходно и технички можно;
- обезбедување на средства за безбедно собирање, складирање и отстранување на отпад од страна на вработените, вклучувајќи и употреба на безбедни и препознатливи контејнери, по соодветен третман;
- организирање на безбедно ракување и транспорт на биолошките агенси во работната средина.

Член 9

(1) Во случај кога резултатите од проценката на ризикот од член 5 од овој правилник, покажуваат дека постои ризик по безбедноста и здравјето на вработените, од страна на работодавачот до надлежниот орган се доставуваат соодветни информации за:

- резултатите од проценката на ризикот;

- активностите при кои вработените биле изложени или може да биле изложени на биолошки агенси;
- бројот на вработени кои се или биле изложени на биолошки агенси;
- името и презимето и способностите на одговорното лице за безбедност и здравје при работа;
- преземените заштитни и превентивни мерки, вклучувајќи ги и постапките и методите при работа;
- планот за итни ситуации за заштита на вработените од изложеност на биолошки агенси од групите 3 или 4, кои можат да резултираат со испуштање на биолошкиот агенс во работната средина;
- секоја несреќа или инцидент кои можеби предизвикале ослободување на биолошки агенси и кои би можеле да предизвикаат сериозна инфекција и/или болест кај човекот.

(2) Списокот на вработени кои се изложени на биолошки агенси од групите 3 или 4 од член 13 од овој правилник и медицинското досие на вработените од член 16 од овој правилник треба да му бидат достапни на надлежниот орган во случај кога работодавачот престане со активност.

Член 10

(1) Во случај на активности за кои има ризик по безбедноста и здравјето на вработените поради изложеност на биолошки агенси, од страна на работодавачот се преземаат мерки за да обезбеди дека:

- а) вработените не јадат, не пијат во работната средина каде што постои ризик од контаминација со биолошки агенси;
- б) на вработените им е обезбедена соодветна заштитна работна облека или друга соодветна специјална облека;
- в) на вработените им се обезбедени соодветни санитарни простории, како и средства за плакнење на очи и/или антисептични средства за кожа;
- г) неопходната заштитна опрема:
 - соодветно се чува на точно одредено место,
 - се прегледува и чисти ако е можно пред, а во секој случај после секоја употреба,
 - оштетената опрема се поправа или се заменува пред понатамошна употреба;
 - д) постапката за земање, ракување и обработка на примероци од животинско или човечко потекло е точно утврдена.

(2) Работната облека и заштитната опрема, вклучувајќи ја и заштитната облека од ставот (1) на овој член, кои можат да бидат контаминирани со биолошки агенси, треба да се отстрани при излегување од работната средина.

(3) Од страна на работодавачот се обезбедува облеката и заштитната опрема да се чува одвоено од останатите облеку и опреми, се додека не се обезбеди де-контаминација и чистење и доколку е потребно, уништување на облеката и заштитна опрема.

(4) Трошоците за спроведување на мерките од ставовите (1), (2) и (3) на овој член треба да бидат на товар на работодавачот.

Член 11

(1) Од страна на работодавачот се преземаат мерки по пат на писмени упатства и информации за информирање на вработените и претставниците на вработените кај работодавачот за:

- потенцијалните ризици по здравјето;
- заштитните мерки кои се превземаат за да се спречи изложеноста;
- хигиенските услови;

- носење и употреба на заштитната опрема и облека;
- постапките кои треба да ги преземат вработените во случај на несреќи или за спречување на несреќи.

(2) Од страна на работодавачот се преземаат мерки со кои се обезбедува дека обуката за вработените кои се изложени и/или можат да бидат изложени на биолошки агенси:

- е извршена на почетокот на изведување на работите кои вклучуваат биолошки агенси;
- е прилагодена за да ги опфати новите, односно изменетите ризици;
- повремено се повторува во согласност со проценката на ризикот.

Член 12

(1) Од страна на работодавачот се обезбедуваат писмени упатства во работната средина и онаму каде тоа е применливо се истакнуваат соопштенија, кои најмалку, ја содржат постапката која треба да се следи во случај на:

- несреќа или инцидент при ракување со биолошки агенси, и

- ракување со биолошки агенси од групата 4.

(2) Од страна на вработените веднаш се пријавува секаква несреќа или инцидент од ракувањето со биолошки агенси на одговорното лице на работодавачот или на лицето одговорно за безбедност и здравје при работа.

(3) Од страна на работодавачот веднаш се обезбедува информација за вработените и претставниците на вработените за секоја несреќа или инцидент кои би можеле да предизвикаат ослободување на биолошки агенси и сериозна инфекција и/или болест кај човекот.

(4) Во случај на несреќа или инцидент од страна на работодавачот веднаш се информираат вработените и претставниците на вработените за причините и мерките кои биле преземени или кои треба да се преземат за подобрување на ситуацијата.

(5) На секој вработен треба да му бидат достапни информациите од списокот од членот 13 од овој правилник кои се однесуваат лично на вработениот.

(6) Вработените и претставниците на вработените имаат пристап до анонимни колективни информации кои се однесуваат на вработените кај работодавачот.

(7) Од страна на работодавачот, на барање на вработените и на нивните претставници се овозможува пристап до информациите од член 9 став (1) од овој правилник.

Член 13

(1) Од страна на работодавачот се води список на вработени кои се изложени на биолошки агенси од групите 3 и/или 4, во кој се наведува видот на работата и кога е тоа можно името на биолошкиот агенс на кој биле изложени вработените.

(2) Списокот од ставот (1) на овој член се чува најмалку десет години по престанок на изложеноста.

3) Списокот од ставот (1) на овој член се чува најмалку 40 години во случаи на изложеноста на биолошки агенси кои можат да предизвикаат инфекции:

- со биолошки агенси за кои е познато дека можат да предизвикаат постојани или латентни инфекции;
- кои во однос на моменталните сознанија не можат да се дијагностицираат се додека болеста не се развије многу години подоцна;
- кои имаат исклучително долги периоди на инкубација пред да се развије болеста;
- кои имаат како последица болести кои понекогаш се реактивираат во текот на долг период без оглед на терапијата, или

- кои можат да предизвикаат сериозни и долгорочни последици.

4) Од страна на работодавачот се овозможува на овластената здравствена установа од член 16 од овој правилник и на надлежниот орган пристап до списокот наведен во ставот (1) на овој член.

Член 14

Од страна на работодавачот, за прашањата кои се уредени со овој правилник, се обезбедува консултација и соработка со вработените и нивните претставници во согласност со прописите од областа на безбедноста и здравјето на вработените.

Член 15

(1) Од страна на работодавачот, најмалку 30 дена пред првата употреба на биолошките агенси од групите 2, 3 и 4, во писмена форма се известува надлежниот орган.

(2) Кога работодавачот привремено сам го класифицира биолошкиот агенс, во писмена форма го известува надлежниот орган и за првата употреба на биолошкиот агенс и за секоја последователен биолошки агенс од групата 4 и за секоја последователен нов биолошки агенс од групата 3.

(3) Лабораториите кои извршуваат дијагностички услуги за биолошките агенси од групата 4 на надлежниот орган му доставуваат само првично известување за нивните цели.

(4) Во случај кога при процесите или постапките доаѓа до значителни промени по безбедноста и здравјето на вработените кои првото известување го прават несоодветно, од страна на работодавачот се доставува повторно ново известување до надлежниот орган.

(5) Известувањето од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член вклучува:

- назив и адреса на работодавачот;
- името и презимето и способностите на одговорното лице за безбедност и здравје на вработените при работа;
- проценка на ризикот од член 5 од овој правилник и
- видот на биолошкиот агенс и предвидените заштитни превентивни мерки.

Член 16

(1) Од страна на работодавачот се обезбедуваат мерки за следење на здравствената состојба на оние вработени за кои резултатите од проценката на ризикот од член 5 од овој правилник, покажуваат дека постои ризик по нивното здравје.

(2) За секој вработен следењето на здравствената состојба се изведува пред изложеноста и во редовни временски периоди по изложеноста на биолошки агенси, согласно со прописите кои го уредуваат видот, начинот и обемот на здравствените прегледи на вработените.

(3) При проценката на ризикот од член 5 од овој правилник, кога тоа е неопходно, од страна на работодавачот се обезбедуваат делотворни (ефикасни) вакцини за оние вработени кои не се имуни на биолошкиот агенс на кој се изложени или на кој би можеле да бидат изложени. При обезбедувањето на вакцините работодавачот треба да го има предвид препорачаниот работен кодекс за вакцинација од Прилогот бр. 7 на овој правилник.

(4) Ако се утврди дека вработениот страда од инфекција и/или болест за која се сомнева дека е предизвикана од изложеноста на биолошки агенси, овластената здравствена установа треба да обезбеди ист третман и на другите вработени кои биле слично изложени, при што се врши повторна проценка на ризикот од изложеноста во согласност со член 5 од овој правилник.

(5) Во случаите кога се спроведува следење на здравствената состојба од страна на здравствената установа се води здравствен картон најмалку десет години по престанувањето на изложеноста, а во случаите од член 13, став (3) од овој правилник, здравствениот картон се чува 40 години по престанувањето на изложеноста.

(6) Од страна на овластената здравствена установа за секој вработен поединечно се предложуваат заштитни или превентивни мерки.

(7) Од страна на овластената здравствена установа на вработените им се даваат совети и информации за здравствените прегледи на кои треба да бидат подложени по престанувањето на изложеноста.

(8) Вработените имаат пристап до резултатите од следењето на здравствената состојба на кои биле подложени. Вработените и работодавачите можат да побараат повторно разгледување на резултатите од следењето на здравствената состојба.

(9) Практичните препораки за следење на здравствената состојба се дадени во Прилог бр. 4 на овој правилник.

(10) Работодавачот по писмен пат го известува надлежниот орган за сите болести или смртни случаи за кои ќе се утврди дека се последица на изложеност на биолошки агенси при работа.

Член 17

(1) При оценката на ризик од членот 5 од овој правилник, работодавачот посветува посебно внимание на:

- утврдување на присутни биолошки агенси кај болните луѓе и животни и кај материјалите и примероците кои биле земен;

- опасностите што произлегуваат од биолошките агенси за кои е познато или постои сомневање дека се присутни кај болните луѓе или животни и кај материјалите и примероците кои биле земен;

- ризиците кои произлегуваат од природата на работата.

(2) Од страна на здравствените и ветеринарните установи се преземаат соодветни мерки за заштита на безбедноста и здравјето на вработените кои посебно го вклучуваат:

- одредувањето на соодветни постапки за деконтаминација и дезинфекција и

- спроведувањето на постапките со кои се обезбедува ракување и отстранување на контаминираниот отпад без ризик.

(3) Во просториите за изолација во кои има болни луѓе или животни кои се заразени или за кои постои сомневање дека се заразени со биолошки агенс од групите 3 или 4, треба да се одберат мерки за спречување на влијанието од колоната А од Прилогот бр. 5 на овој правилник, со цел ризикот од заразување да се сведе на најниско можно ниво.

Член 18

(1) Во лабораториите, вклучувајќи ги и дијагностичките лаборатории и просториите за лабораториски истражувања на животни, кои биле намерно заразени со биолошки агенси од групите 2, 3 или 4, или за кои постои сомневање дека се преносители на тие агенси се преземаат следните мерки:

- а) лабораториите во кои се изведува работа која вклучува ракување со биолошки агенси од групите 2, 3 и 4, со цел истражување, развој, обука или дијагностицирања треба да ги дефинираат мерките за спречување на влијанието во согласност со

Прилогот бр. 5 на овој правилник, со цел ризикот од заразување да се сведе на најниско можно ниво.

- б) по спроведување на оценката на ризик од член 5 од овој правилник и по одредување на нивото на мерките за спречување на влијанието утврдени во согласност со степенот на ризик, лабораториите треба да ги определат мерките во согласност со Прилог бр. 5 од овој правилник.

(2) Активностите кои вклучуваат ракување со биолошки агенси се изведуваат:

- единствено во работните средини кои одговараат најмалку на второ ниво на спречување на влијанието за биолошки агенс од групата 2;

- единствено во работните средини кои одговараат најмалку на трето ниво на спречување на влијанието за биолошки агенс од групата 3;

- единствено во работните средини кои одговараат најмалку на четврто ниво на спречување на влијанието за биолошки агенс од групата 4.

(3) За работата на лабораториите во кои се ракува со материјали за кои постои неизвесност за присуство на биолошки агенси кои можат да предизвикаат болест кај луѓето, но кои немаат за главна цел работа со биолошки агенси (на пр. култивирање или концентрирање), потребно е да се преземе второ ниво на спречување на влијанието. Третото или четвртото ниво на спречување на влијанието треба да се преземе кога е неопходно или постои сомневање дека тоа ниво на спречување на влијанието е потребно, освен кога насоките покажуваат дека во одредени случаи е соодветно пониско ниво на спречување на влијанието.

(4) Кај индустриските процеси кај кои се употребуваат биолошки агенси од групите 2, 3 и 4, работодавачот треба да ги преземе следниве мерки:

- а) врз основа на практичните мерки и соодветните постапки дадени во Прилогот бр. 6 на овој правилник, потребно е да се употребуваат заштитни мерки за спречување на влијанието од став (2) на овој член;

- б) во согласност со оценката на ризик од член 5 од овој правилник, која е поврзана со биолошките агенси од групите 2, 3 или 4, од страна на надлежниот орган се определуваат мерките кои треба да се применат при индустриската употреба на биолошките агенси.

(5) Активностите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член за кои не може да се изврши конечна проценка на ризик за поединечен биолошки агенс кој би можел при предвидената употреба да предизвика сериозен ризик по безбедноста и здравјето на вработените, може да се вршат единствено на работни места каде што нивото на спречување на влијанието одговара најмалку на трето ниво.

Член 19

Прилозите од бр.1 до бр.7 се дадени во прилог и се составен дел на овој правилник.

Член 20

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2014 година.

Бр. 07-9041/1
22 декември 2010 година
Скопје

Министер,
Цељал Бајрами, с.р.

Прилог бр. 1**ИНДИКАТИВЕН СПИСОК НА АКТИВНОСТИ**

1. Работа во погони за производство на храна.
2. Работа во земјоделството.
3. Работни активности каде што има допир со животни и/или производи од животинско потекло.
4. Работа во здравството, вклучително и одделенија за изолација и обдукција.
5. Работа во клинички, ветеринарни и дијагностички лаборатории, со исклучок на дијагностичките микробиолошки лаборатории.
6. Работа во погони за отстранување на отпад.
7. Работа во инсталации за прочистување на канализацијата.
8. Други работи кај кои може да дојде до непланирана изложеност на биолошки агенси.

Прилог бр. 2

ЗНАК ЗА БИОЛОШКА ОПАСНОСТ

Прилог бр. 3**СПИСОК НА КЛАСИФИЦИРАНИ БИОЛОШКИ АГЕНСИ****ВОВЕДНИ ЗАБЕЛЕШКИ**

1. Во списокот на класифицирани биолошки агенси се вклучени единствено агенсите за кои е познато дека ги инфицираат луѓето.

Онаму каде што е тоа соодветно се даваат и показатели за токсичниот и алергискиот потенцијал на биолошките агенси.

Животинските и растителните патогени за кои се знае дека не влијаат на човекот не се вклучени.

При подготовката на овој список не се земени предвид генетски модифицираните микроорганизми.

2. Списокот на класифицирани биолошки агенси се заснова врз последиците на тие агенси врз здравите вработени.

Конкретните последици врз вработените чие изложување можеби трпи влијание поради некоја друга причина, како на пример, претходно заболување, лекови, намален имунитет, бременост или доење, не се земени предвид.

Дополнителниот ризик за тие вработени треба да се земе како дел од проценката на ризикот.

Кај одредени индустриски процеси, одредена лабораториска работа или одредена работа со животни што вклучува фактичко или потенцијално изложување на биолошки агенси од групите 3 или 4, сите преземени технички мерки за претпазливост треба да бидат во согласност со член 18 од овој правилник.

3. Биолошките агенси што не се класифицирани во групите 2, 3 и 4 од овој список не се класифицираат имплицитно во група 1.

За агенсите каде што за повеќе од еден вид се знае дека е патоген за човекот, списокот ги вклучува оние видови за кои што се знае дека најчесто се одговорни за заболувањата, заедно со поопшто укажување дека другите видови од истата класа можат да влијаат врз здравјето.

Кога во овој список се споменува цела класа, се подразбира дека видовите и ланците за кои се знае дека се непатогени не се вклучени.

4. Онаму каде што ланецот е ослабен или ги загубил малигните гени, контролата што се бара со класификацијата на нејзиниот стандарден ланец не треба нужно да се применува, во согласност со соодветната проценка на ризикот на работното место.

Таков е случајот, на пример, кога еден таков ланец треба да се користи како производ или дел од производ за профилактички или терапевтски цели.

5. Номенклатурата на класифицираните агенсии што се користи за утврдување на овој список ги одразува и е во согласност со најновите меѓународни договори за таксономијата и номенклатурата на агенсии во моментот кога списокот е подготвен.

6. Списокот на класифицирани биолошки агенсии ја одразува состојбата на знаењето во моментот кога е изработен. Тој ќе биде ажуриран штом повеќе не ја отсликува последната состојба на знаењето.

7. Земјите членки треба да обезбедат сите вирусии што веќе се изолирани кај луѓето и не се проценети и наведени во овој прилог да се класифицираат најмалку во група 2, освен онаму каде што земјите членки имаат доказ дека не е веројатно тие да предизвикаат заболувања кај луѓето.

8. Одредени биолошки агенсии класифицирани во група 3 кои се наведени во изменетиот список со две ѕвездички (**), може да претставуваат ограничен ризик од инфекција за вработените затоа што тие не се вообичаено преносливи преку воздух.

Земјите членки ги проценуваат мерките за спречување на влијанието што треба да се применат врз биолошките агенсии, земајќи ги предвид природата на конкретните активности и количеството на присутниот агенс, со цел да се определи дали во одредени околности некои од тие мерки може да не се применат.

9. Условите во однос на спречување на влијанието се применуваат на класификацијата на паразитите само за фазите во животниот циклус на паразитот во кои тој може да биде пренослив на луѓето на работното место.

10. Овој список дава и посебно навестување во случаите каде што е веројатно дека биолошките агенсии предизвикуваат алергиски или токсични реакции, каде што има достапна ефикасна вакцина, или каде што се предлага да се води список на изложени вработени подолго од десет години.

Овие навестувања се прикажани преку следните букви:

A: Можни алергиски последици

D: Список на вработени изложени на овие биолошки агенсии што се води подолго од десет години по завршувањето на последното познато изложување

T: Производство на отров

V: Достапна ефикасна вакцина

При примената на превентивната вакцина треба да се земе во предвид препорачаниот работниот кодекс за вакцинација даден во Прилог бр. 7.

БАКТЕРИИ И СЛИЧНИ ОРГАНИЗМИ

ЗАБЕЛЕШКА:

За биолошките агенци во овој список „spp“ се однесува на други видови за кои се знае дека се патогени за луѓето.

Биолошки агенс	Класификација	Белешки
<i>Actinobacillus actinomycetemcomitans</i>	2	
<i>Actinomadura madurae</i>	2	
<i>Actinomadura pelletieri</i>	2	
<i>Actinomyces gerencseriae</i>	2	
<i>Actinomyces israelii</i>	2	
<i>Actinomyces pyogenes</i>	2	
<i>Actinomyces</i> spp.	2	
<i>Arcanobacterium haemolyticum</i> (<i>Corynebacterium haemolyticum</i>)	2	
<i>Bacillus anthracis</i>	3	
<i>Bacteroides fragilis</i>	2	
<i>Bartonella bacilliformis</i>	2	
<i>Bartonella quintana</i> (<i>Rochalimaea quintana</i>)	2	
<i>Bartonella</i> (<i>Rochalimaea</i>) spp.	2	
<i>Bordetella bronchiseptica</i>	2	
<i>Bordetella parapertussis</i>	2	
<i>Bordetella pertussis</i>	2	
<i>Borrelia burgdorferi</i>	2	
<i>Borrelia duttonii</i>	2	
<i>Borrelia recurrentis</i>	2	
<i>Borrelia</i> spp.	2	
<i>Brucella abortus</i>	3	
<i>Brucella canis</i>	3	
<i>Brucella melitensis</i>	3	
<i>Brucella suis</i>	3	
<i>Burkholderia mallei</i> (<i>Pseudomonas mallei</i>)	3	
<i>Burkholderia pseudomallei</i> (<i>Pseudomonas pseudomallei</i>)	3	
<i>Campylobacter fetus</i>	2	
<i>Campylobacter jejuni</i>	2	
<i>Campylobacter</i> spp.	2	
<i>Cardiobacterium hominis</i>	2	
<i>Chlamydia pneumoniae</i>	2	
<i>Chlamydia trachomatis</i>	2	
<i>Chlamydia psittaci</i> (птичји)	3	
<i>Chlamydia psittaci</i> (други)	2	
<i>Clostridium botulinum</i>	2	T
<i>Clostridium perfringens</i>	2	
<i>Clostridium tetani</i>	2	T, V

<i>Clostridium</i> spp.	2	
<i>Corynebacterium diphtheriae</i>	2	T, V
<i>Corynebacterium minutissimum</i>	2	
<i>Corynebacterium pseudotuberculosis</i>	2	
<i>Corynebacterium</i> spp.	2	
<i>Coxiella burnetii</i>	3	
<i>Edwardsiella tarda</i>	2	
<i>Ehrlichia sennetsu</i> (<i>Rickettsia sennetsu</i>)	2	
<i>Ehrlichia</i> spp.	2	
<i>Eikenella corrodens</i>	2	
<i>Enterobacter aerogenes/cloacae</i>	2	
<i>Enterobacter</i> spp.	2	
<i>Enterococcus</i> spp.	2	
<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>	2	
<i>Escherichia coli</i> (со исклучок на непатогените видови)	2	
<i>Escherichia coli</i> , вероцитотоксигени видови (пр. O157:H7 или O103)	3(**)	
<i>Flavobacterium meningosepticum</i>	2	
<i>Fluoribacter bozemanai</i> (<i>Legionella</i>)	2	
<i>Francisella tularensis</i> (тип A)	3	
<i>Francisella tularensis</i> (тип B)	2	
<i>Fusobacterium necrophorum</i>	2	
<i>Gardnerella vaginalis</i>	2	
<i>Haemophilus ducreyi</i>	2	
<i>Haemophilus influenzae</i>	2	
<i>Haemophilus</i> spp.	2	
<i>Helicobacter pylori</i>	2	
<i>Klebsiella oxytoca</i>	2	
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	2	
<i>Klebsiella</i> spp.	2	
<i>Legionella pneumophila</i>	2	
<i>Legionella</i> spp.	2	
<i>Leptospira interrogans</i> (сите сероваријанти)	2	
<i>Listeria monocytogenes</i>	2	
<i>Listeria ivanovii</i>	2	
<i>Morganella morganii</i>	2	
<i>Mycobacterium africanum</i>	3	V
<i>Mycobacterium avium/intracellulare</i>	2	
<i>Mycobacterium bovis</i> (освен BCG видот)	3	V
<i>Mycobacterium chelonae</i>	2	
<i>Mycobacterium fortuitum</i>	2	
<i>Mycobacterium kansasii</i>	2	
<i>Mycobacterium leprae</i>	3	
<i>Mycobacterium malmoeense</i>	2	
<i>Mycobacterium marinum</i>	2	
<i>Mycobacterium microti</i>	3 (**)	

<i>Mycobacterium paratuberculosis</i>	2	
<i>Mycobacterium scrofulaceum</i>	2	
<i>Mycobacterium simiae</i>	2	
<i>Mycobacterium szulgai</i>	2	
<i>Mycobacterium tuberculosis</i>	3	V
<i>Mycobacterium ulcerans</i>	3 (**)	
<i>Mycobacterium xenopi</i>	2	
<i>Mycoplasma caviae</i>	2	
<i>Mycoplasma hominis</i>	2	
<i>Mycoplasma pneumoniae</i>	2	
<i>Neisseria gonorrhoeae</i>	2	
<i>Neisseria meningitidis</i>	2	V
<i>Nocardia asteroides</i>	2	
<i>Nocardia brasiliensis</i>	2	
<i>Nocardia farcinica</i>	2	
<i>Nocardia nova</i>	2	
<i>Nocardia otitidiscaviarum</i>	2	
<i>Pasteurella multocida</i>	2	
<i>Pasteurella</i> spp.	2	
<i>Peptostreptococcus anaerobius</i>	2	
<i>Plesiomonas shigelloides</i>	2	
<i>Porphyromonas</i> spp.	2	
<i>Prevotella</i> spp.	2	
<i>Proteus mirabilis</i>	2	
<i>Proteus penneri</i>	2	
<i>Proteus vulgaris</i>	2	
<i>Providencia alcalifaciens</i>	2	
<i>Providencia rettgeri</i>	2	
<i>Providencia</i> spp.	2	
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	2	
<i>Rhodococcus equi</i>	2	
<i>Rickettsia akari</i>	3 (**)	
<i>Rickettsia canada</i>	3 (**)	
<i>Rickettsia conorii</i>	3	
<i>Rickettsia montana</i>	3 (**)	
<i>Rickettsia typhi</i> (<i>Rickettsia mooseri</i>)	3	
<i>Rickettsia prowazekii</i>	3	
<i>Rickettsia rickettsii</i>	3	
<i>Rickettsia tsutsugamushi</i>	3	
<i>Rickettsia</i> spp.	2	
<i>Salmonella arizonae</i>	2	
<i>Salmonella enteritidis</i>	2	
<i>Salmonella typhimurium</i>	2	
<i>Salmonella paratyphi</i> A, B, C	2	V
<i>Salmonella typhi</i>	3 (**)	V
<i>Salmonella</i> (други сероваријанти)	2	
<i>Serpulina</i> spp.	2	
<i>Shigella boydii</i>	2	

<i>Shigella dysenteriae</i> (тип 1)	3 (**)	T
<i>Shigella dysenteriae</i> , различни од тип 1	2	
<i>Shigella flexneri</i>	2	
<i>Shigella sonnei</i>	2	
<i>Staphylococcus aureus</i>	2	
<i>Streptobacillus moniliformis</i>	2	
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	2	
<i>Streptococcus pyogenes</i>	2	
<i>Streptococcus uis</i>	2	
<i>Streptococcus</i> spp.	2	
<i>Treponema carateum</i>	2	
<i>Treponema pallidum</i>	2	
<i>Treponema pertenue</i>	2	
<i>Treponema</i> spp.	2	
<i>Vibrio cholerae</i> (вклучително и El Tor)	2	
<i>Vibrio parahaemolyticus</i>	2	
<i>Vibrio</i> spp.	2	
<i>Yersinia enterocolitica</i>	2	
<i>Yersinia pestis</i>	3	V
<i>Yersinia pseudotuberculosis</i>	2	
<i>Yersinia</i> spp.	2	
(**) Види став 8 од Воведните белешки		

ВИРУСИ (*)

Биолошки агенс	Класификација	Белешки
<i>Adenoviridae</i>	2	
<i>Arenaviridae</i>		
LCM-Lassa-virus complex (old world arena viruses):		
Lassa virus	4	
Lymphocytic (strains)	3	
Lymphocytic choriomeningitis virus (other strains)	2	
Mopeia virus	2	
Other LCM-Lassa complex viruses	2	
Tacaribe-Virus-complex (new world arena viruses):		
Guanarito virus	4	
Junin virus	4	
Sabia virus	4	
Machupo virus	4	
Flexal virus	3	
Other Tacaribe complex viruses	2	
<i>Astroviridae</i>	2	
<i>Bunyaviridae</i>		
Белград (познат и како Добрава)	3	

Banja	2	
Bunyamwera virus	2	
Germiston	2	
Oropouche virus	3	
Sin Nombre (порано Muerto Canyon)	3	
California encephalitis virus	2	
Hantaviruses:		
Hantaan (Korean haemorrhagic fever)	3	
Seoul virus	3	
Puumala virus	2	
Prospect Hill virus	2	
Other hantaviruses	2	
Nairoviruses:		
Crimean-Congo haemorrhagic fever	4	
Hazara virus	2	
Phleboviruses:		
Rift Valley fever	3	V
Sandfly fever	2	
Toscana virus	2	
Other <i>bunyaviridae</i> known to be pathogenic	2	
<i>Caliciviridae</i>		
Hepatitis E virus	3 (**)	
Norwalk virus	2	
други <i>Caliciviridae</i>	2	
<i>Coronaviridae</i>	2	
<i>Filoviridae</i>		
Ебола вирус	4	
Marburg virus	4	
<i>Flaviviridae</i>		
Australia encephalitis (Murray Valley encephalitis)	3	
Central European tick-borne encephalitis virus	3 (**)	V
Absettarov	3	
Hanzalova	3	
Hypr	3	
Kumlinge	3	
Dengue virus type 1-4	3	
Hepatitis C virus	3 (**)	D
Hepatitis G virus	3 (**)	D
Japanese B encephalitis	3	V
Kyasanur Forest	3	V
Louping ill	3 (**)	
Омск (a)	3	V
Powassan	3	
Rocio	3	
Russian spring-summer encephalitis	3	V

(TBE) (a)		
St Louis encephalitis	3	
Wesselsbron virus	3 (**)	
West Nile fever virus	3	
Yellow fever	3	V
Other flaviviruses known to be pathogenic	2	
<i>Hepadnaviridae</i>		
Hepatitis B virus	3 (**)	V, D
Hepatitis D virus (Delta) (б)	3 (**)	V, D
<i>Herpesviridae</i>		
Cytomegalovirus	2	
Epstein-Barr virus	2	
Herpesvirus simiae (B virus)	3	
Herpes simplex virus тип 1 и 2	2	
Herpesvirus varicella-zoster	2	
Human B-lymphotropic virus (HBLV-HHV6)	2	
Human herpes virus 7	2	
Human herpes virus 8	2	D
<i>Orthomyxoviridae</i>		
Influenza viruses тип A, B и C	2	V (B)
Tick-borne <i>orthomyxoviridae</i> : Dhor and Thogoto	2	
<i>Papovaviridae</i>		
BK and JC viruses	2	D (r)
Human papillomaviruses	2	D (r)
<i>Paramyxoviridae</i>		
Measles virus	2	V
Mumps virus	2	V
Newcastle disease virus	2	
Parainfluenza viruses types 1 to 4	2	
Respiratory syncytial virus	2	
<i>Parvoviridae</i>		
Human parvovirus (B 19)	2	
<i>Picomaviridae</i>		
Acute haemorrhagic conjunctivitis virus (AHC)	2	
Coxsackie viruses	2	
Echo viruses	2	
Hepatitis A virus (human enterovirus type 72)	2	V
Polioviruses	2	V
Rhinoviruses	2	
<i>Poxviridae</i>		
Buffalopox virus (e)	2	
Cowpox virus Кравји сипаници	2	
Elephantpox virus (f)	2	

Milkers' node virus	2	
<i>Molluscum contagiosum virus</i>	2	
Monkeypox virus	2	V
Orf virus	2	
Rabbitpox virus (g)	2	
Vaccinia virus	2	
Variola (major and minor) virus	4	V
Whitepox virus ('Variola virus')	4	V
Yatapox virus (Tana & Yaba)	2	
<i>Reoviridae</i>		
Coltivirus	2	
Human rotaviruses	2	
Orbiviruses	2	
Reuviruses	2	
<i>Retroviridae</i>		
Human immunodeficiency viruses	3 (**)	D
Human T-cell lymphotropic viruses (HTLV), тип 1 и 2	3 (**)	D
SIV (h)	3 (**)	
<i>Rhabdoviridae</i>		
Rabies virus	3 (**)	V
Vesicular stomatitis virus	2	
<i>Togaviridae</i>		
Alphaviruses		
Eastern equine encephalomyelitis	3	V
Bebaru virus	2	
Chikungunya virus	3 (**)	
Everglades virus	3 (**)	
Mayaro virus	3	
Mucambo virus	3 (**)	
Ndumu virus	3	
O'nyong-nyong virus	2	
Ross River virus	2	
Semliki Forest virus	2	
Sindbis virus	2	
Tonate virus	3 (**)	
Venezuelan equine encephalomyelitis	3	V
Western equine encephalomyelitis	3	V
Other known alphaviruses	2	
Rubivirus (rubella)	2	V
<i>Toroviridae</i>	2	
Некласифицирани вируси		
Equine morbillivirus	4	
Hepatitis viruses not yet identified	3 (**)	D
Неконвенционални агенси поврзани со преносливи сунѓерести енцефалопати (TSEs)		

Creutzfeldt-Jakob disease	3 (**)	D (г)
Variant Creutzfeldt-Jakob disease	3 (**)	D (г)
Bovine spongiform encephalopathy (BSE) and other related animal TSEs (i)	3 (**)	D (г)
Gerstmann-Sträussler-Scheinker syndrome	3 (**)	D (г)
Kuru	3 (**)	D (г)

(*) Види став 7 од Воведните забелешки.

(**) Види став 8 од Воведните забелешки.

(а) Енцефалитис пренослив со каснување.

(б) Вирусот Хепатит D е патоген кај вработените единствено во присуство на истовремена или секундарна инфекција предизвикана од вирусот Хепатит B.

Вакцинацијата против вирусот Хепатит B затоа ќе ги заштити вработените што не се заразени со Хепатит B од вирусот Хепатит D (Delta).

(в) Само за типовите A и B.

(г) Препорачливо за работа со директен контакт со овие агенци.

(д) Идентификувани се два вируса: еден од типот buffalorox, а друг е варијанта од вирусот Vaccinia.

(д) Варијанта на вирусот кравји сипаници.

(f) Варијанта на Vaccinia.

(е) Моментално нема докази за заболувања кај луѓето предизвикани од други ретровируси од мајмунско потекло. За работа со нив се препорачува мерка на претпазливост од трето ниво.

(ж) Нема докази за инфекции кај луѓето предизвикани од агенсите одговорни за други животински енцефалопатии. Сепак, како мерки на претпазливост за лабораториска работа се препорачуваат мерките за спречување на влијанието на биолошки агенци класифицирани во ризичната група 3 (**), освен за лабораториска работа во врска со идентификуван агенс на scrapie, каде што е доволно второто ниво за спречување на влијанието.

ПАРАЗИТИ

Биолошки агенс	Класификација	Белешки
<i>Acanthamoeba castellanii</i>	2	
<i>Ancylostoma duodenale</i>	2	
<i>Angiostrongylus cantonensis</i>	2	
<i>Angiostrongylus costaricensis</i>	2	
<i>Ascaris lumbricoides</i>	2	A
<i>Ascaris suum</i>	2	A
<i>Babesia divergens</i>	2	
<i>Babesia microti</i>	2	
<i>Balantidium coli</i>	2	
<i>Brugia malayi</i>	2	
<i>Brugia pahangi</i>	2	

<i>Capillaria philippinensis</i>	2	
<i>Capillaria</i> spp.	2	
<i>Clonorchis sinensis</i>	2	
<i>Clonorchis viverrini</i>	2	
<i>Cryptosporidium parvum</i>	2	
<i>Cryptosporidium</i> spp.	2	
<i>Cyclospora cayetanensis</i>	2	
<i>Dipetalonema streptocerca</i>	2	
<i>Diphyllbothrium latum</i>	2	
<i>Dracunculus medinensis</i>	2	
<i>Echinococcus granulosus</i>	3 (**)	
<i>Echinococcus multilocularis</i>	3 (**)	
<i>Echinococcus vogeli</i>	3 (**)	
<i>Entamoeba histolytica</i>	2	
<i>Fasciola gigantica</i>	2	
<i>Fasciola hepatica</i>	2	
<i>Fasciolopsis buski</i>	2	
<i>Giardia lamblia</i> (<i>Giardia intestinalis</i>)	2	
<i>Hymenolepis diminuta</i>	2	
<i>Hymenolepis nana</i>	2	
<i>Leishmania brasiliensis</i>	3 (**)	
<i>Leishmania donovani</i>	3 (**)	
<i>Leishmania ethiopica</i>	2	
<i>Leishmania mexicana</i>	2	
<i>Leishmania peruviana</i>	2	
<i>Leishmania tropica</i>	2	
<i>Leishmania major</i>	2	
<i>Leishmania</i> spp.	2	
<i>Loa loa</i>	2	
<i>Mansonella ozzardi</i>	2	
<i>Mansonella perstans</i>	2	
<i>Naegleria fowleri</i>	3	
<i>Necator americanus</i>	2	
<i>Onchocerca volvulus</i>	2	
<i>Opisthorchis felinus</i>	2	
<i>Opisthorchis</i> spp.	2	
<i>Paragonimus</i> <i>termani</i>	2	
<i>Plasmodium falciparum</i>	3 (**)	
<i>Plasmodium</i> spp. (човечки и мајмунски)	2	
<i>Sarcocystis sui hominis</i>	2	
<i>Schistosoma haematobium</i>	2	
<i>Schistosoma intercalatum</i>	2	
<i>Schistosoma japonicum</i>	2	
<i>Schistosoma mansoni</i>	2	
<i>Schistosoma mekongi</i>	2	
<i>Strongyloides</i> <i>tercoralis</i>	2	
<i>Strongyloides</i> spp.	2	
<i>Taenia saginata</i>	2	

<i>Taenia solium</i>	3 (**)	
<i>Toxocara canis</i>	2	
<i>Toxoplasma gondii</i>	2	
<i>Trichinella spiralis</i>	2	
<i>Trichuristrichiura</i>	2	
<i>Trypanosoma brucei brucei</i>	2	
<i>Trypanosoma brucei gambiense</i>	2	
<i>Trypanosoma brucei rhodesiense</i>	3 (**)	
<i>Trypanosoma cruzi</i>	3	
(**) Види став 8 од Воведните забелешки		

ГАБИ

Биолошки агенс	Класификација	Белешки
<i>Aspergillus fumigatus</i>	2	A
<i>Blastomyces dermatitidis</i> (<i>Ajellomyces dermatitidis</i>)	3	
<i>Candida albicans</i>	2	A
<i>Candida tropicalis</i>	2	
<i>Cladophialophora bantiana</i> (порано: <i>Xylohypha bantiana</i> , <i>Cladosporium</i> <i>bantianum</i> или <i>trichoides</i>)	3	
<i>Coccidioides immitis</i>	3	A
<i>Cryptococcus neoformans</i> var. <i>neofonnans</i> (<i>Filobasidiella neofonnans</i> var. <i>neofonnans</i>)	2	A
<i>Cryptococcus neoformans</i> var. <i>gattii</i> (<i>Filobasidiella bacillispora</i>)	2	A
<i>Emmonsia parva</i> var. <i>parva</i>	2	
<i>Emmonsia parva</i> var. <i>crescens</i>	2	
<i>Epidermophyton floccosum</i>	2	A
<i>Fonsecaea compacta</i>	2	
<i>Fonsecaea pedrosoi</i>	2	
<i>Histoplasma capsulatum</i> var. <i>capsulatum</i> (<i>Ajellomyces capsulatus</i>)	3	
<i>Histoplasma capsulatum duboisii</i>	3	
<i>Madurella grisea</i>	2	
<i>Madurella mycetomatis</i>	2	
<i>Microsporum</i> spp.	2	A
<i>Neotestudina rosatii</i>	2	
<i>Paracoccidioides brasiliensis</i>	3	
<i>Penicillium marneffeii</i>	2	A

<i>Scedosporium apiospermum</i> (<i>Pseudallescheria boydii</i>)	2	
<i>Scedosporium prolificans (inflatum)</i>	2	
<i>Sporothrix schenckii</i>	2	
<i>Trichophyton rubrum</i>	2	
<i>Trichophyton</i> spp.	2	

Прилог бр. 4**ПРАКТИЧНИ ПРЕПОРАКИ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНАТА
СОСТОЈБА НА ВРАБОТЕНИТЕ**

1. Лекарот и/или органот одговорен за следење на здравствената состојба на вработените (овластена здравствена установа) кои се изложени на биолошки агенси треба да биде запознаен со условите и околностите на изложеноста за секој вработен.

2. Следењето на здравствената состојба на вработените треба да се врши во согласност со принципите и практиката на медицината на трудот и треба да ги вклучува најмалку следните мерки:

- водење досие за медицинската и професионалната историја на вработениот,
- индивидуална проценка на здравствената состојба на вработениот,
- онаму каде што е тоа соодветно, биолошко следење, како и пронаоѓање на раните и излечивите последици.

Други тестови може да се одредат за секој вработен кога тој ќе биде подложен на следење на здравствената состојба, и тоа со оглед на најновите познавања што се достапни во медицината на трудот.

Прилог бр. 5

НАВЕДУВАЊА ЗА МЕРКИТЕ И НИВОАТА НА СПРЕЧУВАЊЕ НА ВЛИЈАНИЕТО НА БИОЛОШКИТЕ АГЕНСИ

Воведна забелешка

Мерките содржани во овој прилог се применуваат во согласност со природата на активностите, проценката на ризикот за вработените и природата на биолошкиот агенс.

А. Мерки за спречување на влијанието	Б. Нивоа на спречување на влијанието		
	2	3	4
1. Работното место треба да биде одвоено од сите други активности во истиот објект	Не	Се препорачува	Да
2. Влезниот и излезниот воздух за работното место треба да се филтрира со НЕРА или сличен систем	Не	Да, за излезниот воздух	Да, за влезниот и излезниот воздух
3. Пристапот треба да се ограничи само на именувани вработени	Се препорачува	Да	Да, преку преодна просторија
4. Работното место треба да има можност за запечатување за да се дозволи дезинфекција	Не	Се препорачува	Да
5. Утврдени процедури за дезинфекција	Да	Да	Да
6. Воздушниот притисок на работното место треба да се одржува на ниво пониско од атмосферскиот	Не	Се препорачува	Да
7. Ефикасна контрола на вектори (носители), на пример, глодачи и инсекти	Се препорачува	Да	Да
8. Водоотпорни површини лесни за чистење	Да, за клупа	Да, за клупа и под	Да, за клупа, сидови, под и плафон
9. Површини отпорни на киселини, алкалии, растворувачи и средства за дезинфекција	Се препорачува	Да	Да
10. Безбедно складирање на биолошкиот агенс	Да	Да	Да, безбедно складирање

11. Треба да има прозорец за набљудување или алтернатива за да можат да се гледаат лицата внатре	Се препорачува	Се препорачува	Да
12. Лабораторијата треба да содржи сопствена опрема	Не	Се препорачува	Да
13. Заразениот материјал, вклучително и такви животни, треба да се носи во затворен сад, изолација или друго соодветно задржување	Онаму каде што е тоа соодветно	Да, каде што инфекцијата се шири по воздушен пат	Да
14. Печка за отстранување трупови од животни	Се препорачува	Да (достапна)	Да, на лице место

Прилог бр. 6

КОНТРОЛА ЗА ИНДУСТРИСКИ ПРОЦЕСИ

1. Биолошки агенси од група 1

При работа со биолошки агенси од група 1, вклучително и ослабени вакцини, треба да се почитуваат принципите за добра безбедност и хигиена при работа.

2. Биолошки агенси од групите 2, 3 и 4

Се одбираат и комбинираат услови за спречување на влијанието од различни категории наведени подолу во табелата врз основа на проценката на ризикот во однос на било кој конкретен процес или дел од процес.

А. Мерки за спречување на влијанието	Б. Нивоа на спречување на влијанието		
	2	3	4
1. Со издржливите организми треба да се ракува во систем што физички го одвојува процесот од опкружувањето	Да	Да	Да
2. Издувните гасови од затворениот систем треба да се третираат за да се:	минимизира испустот	спречи испустот	спречи испустот
3. Земањето мостри, додавањето материјали во затворен систем и преносот на издржливи организми во друг затворен систем треба да се врши така што ќе се:	минимизира испустот	спречи испустот	спречи испустот
4. Течностите со големи култури не треба да се отстрануваат од затворениот систем, освен ако издржливите организми не се:	деактивирани со одобрени средства	деактивирани со одобрени хемиски или физички средства	деактивирани со одобрени хемиски или физички средства
5. Треба да се изработат затворачи со цел да се:	минимизира испустот	спречи испустот	спречи испустот

6. Затворените системи треба да се наоѓаат во контролирана област	по избор	по избор	да и направени по намена
а) Да се постават знаци за биолошка опасност	по избор	да	да
б) Да се ограничи пристапот само на именуваниот персонал	по избор	да	да, преку преодна просторија
в) Персоналот треба да носи заштитна облека	да, работна облека	да	целосна преслека
г) За персоналот треба да се обезбеди простор за деконтаминација и миење	да	да	да
д) Персоналот треба да се тушира пред да излезе од контролираната зона	да	по избор	да
ѓ) Истекот од лавабоата и тушевите треба да се собере и деактивира пред испуст	да	по избор	да
е) Контролираната област треба соодветно да се вентилира за да се минимизира контаминацијата на воздухот	по избор	по избор	да
ж) Воздушниот притисок во контролираната зона треба да се одржува на ниво пониско од атмосферскиот	не	по избор	да
з) Влезниот и излезниот воздух за контролираната зона треба да се филтрира со HEPA	не	по избор	да

s) Контролираната зона треба да се дизајнира така што да може да го задржи истекувањето на целата содржина на затворениот систем	не	по избор	да
и) Контролираната зона треба да има можност за запечатување за да се овозможи фумигација	не	по избор	да
j) Третман на истекот пред испуст	деактивиран со одобрени средства	деактивиран со одобрени хемиски или физички средства	деактивиран со одобрени хемиски или физички средства

Прилог бр. 7**ПРЕПОРАЧАН РАБОТЕН КОДЕКС ЗА ВАКЦИНАЦИЈА**

1. Ако со проценката на ризикот од член 5 став (2) од овој правилник се открие дека постои ризик по безбедноста и здравјето на вработените поради нивната изложеност на биолошки агенси за кои постојат ефикасни вакцини, работодавачите треба да им понудат вакцинација.
2. Вакцинацијата треба да се врши во согласност со националното законодавство и/или практика.
Вработените треба да се информираат за придобивките и негативностите и на вакцинацијата и на невакцинацијата.
3. Вакцинацијата треба да им се понуди на вработените бесплатно.
4. Може да се подготви потврда за вакцинација која треба да му биде достапна на вработениот кој се вакцинирал и на барање на надлежните органи.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ
3697.**

Врз основа на член 24-а став 13 од Законот за превоз во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 127/06, 114/09, 83/10 и 140/10), министерот за транспорт и врски, донесе

**П Р А В И Л Н И К
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИНОТ, ПОСТАПКАТА И ПОБЛИСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДОБРУВАЊЕ НА ВОЗНИ РЕДОВИ ЗА НОВИ ЛИНИИ И ЗА ПРОМЕНА НА ОДОБРЕНИ ЛИНИИ ВО МЕЃУОПШТИНСКИОТ И МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ, ИЗДАВАЊЕ, ПРОДОЛЖУВАЊЕ И ОДЗЕМАЊЕ НА ДОЗВОЛАТА ЗА ОДОБРЕНА ЛИНИЈА, ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ОБРАЗЕЦОТ НА ДОЗВОЛАТА И НА ВОЗНИОТ РЕД**

Член 1

Во Правилникот за начинот, постапката и поблиските услови за одобрување на возни редови за нови линии и за промена на одобрени линии во меѓуопштинскиот и меѓународниот превоз на патници, издавање, продолжување и одземање на дозволата за одобрена линија, формата и содржината на образецот на дозволата и на возниот ред („Службен весник на Република Македонија“ бр.25/10, 73/10 и 130/10), во член 7 ставот 4 се брише.

Член 2

Во член 16 по ставот 5 се додава нов став 6 кој гласи:
„Доколку во рок од осум дена од приемот на второ известување за дополнување на документацијата кон барањето од став 5 на овој член, превозникот не го комплетира барањето со целокупната потребна документација предвидена со овој Правилник, барањето за регистрирање на променетиот возен ред и издавањето на дозвола согласно член 10 од овој Правилник, ќе му биде одбиено со решение и ќе му биде одземен одобрениот возен ред, а во случаите кога е одобрена промена на возен ред ќе му биде одземен и возниот ред за кој е извршена промената.“

Член 3

Во член 17 став 2, во алинејата 3 по зборовите: „работен однос“ се става запирка, а зборовите до крајот на алинеата се бришат.

Во став 3, во алинејата 3 по зборовите: „работен однос“ се става запирка, а зборовите до крајот на алинеата се бришат.

Член 4

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.01-16838/1

22 декември 2010 година
Скопје

Министер,
Миле Јанакиески, с.р.

3698.

Врз основа на член 20, став 4 од Законот за безбедност на производи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 33/06 и 63/07) министерот за транспорт и врски, донесе

**П Р А В И Л Н И К
ЗА РАДИО ОПРЕМА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА
ТЕРМИНАЛНА ОПРЕМА ⁽¹⁾**

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

**Член 1
(содржина)**

Со овој правилник се пропишуваат суштествените барања кои треба да ги исполнуваат радио опремата и телекомуникациската терминална опрема, за производство, пуштање на пазар и ставање во употреба, постапките за оцена на сообразност, обележувањето на радио опремата и телекомуникациската терминална опрема и условите кои треба да ги исполнуваат телата за оцена на сообразност.

**Член 2
(примена)**

(1) Одредбите од овој правилник се применуваат на апаратите од член 3, точки 1 и 2 на овој правилник.

(2) Одредбите од овој правилник не се однесуваат на опремата, дадена во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник.

(3) Одредбите од овој правилник не се применуваат на апаратите, кои се наменети за користење во вршење на работите од областа на обезбедување на јавната безбедност, државна безбедност и одбраната. Доколку овие апарати користат радиофреквенции, треба да бидат во согласност со Планот за намена на радиофреквенциски опсези во Република Македонија.

**Член 3
(дефиниции)**

Одделни изрази, употребени во овој правилник го имаат следново значење:

1. „апарат“ е секоја радио опрема или телекомуникациска терминална опрема или и двете;

2. „телекомуникациска терминална опрема“ е производ или негов соодветен составен дел, кој е наменет за непосредно или посредно приклучување со кои било средства на интерфејсот на јавните комуникациски мрежи, кои целосно или делумно се употребуваат за обезбедување на јавни комуникациски услуги;

3. „радио опрема“ е производ или нејзин соодветен составен дел, кој овозможува комуницирање преку емитување односно примање на радио бранови од радиофреквенцискиот спектар, наменет за терестријалните или вселенските радиокомуникации;

4. „радио бранови“ се електромагнетни бранови во фреквенциски опсег од 9 kHz до 3000 GHz,

5. „интерфејс“ е:

⁽¹⁾ Со одредбите на овој правилник се врши усогласување со Директивата на Европскиот парламент и Советот на Европската Унија за радио опрема и телекомуникациска терминална опрема и заедничко признавање на нивната сообразност CELEX бр. 31999 EL 0005

- физичка точка на која корисникот има пристап до јавна комуникациска мрежа (мрежна приклучна точка);
- определена радио патека помеѓу еден или повеќе предаватели или приемници или комбинација од предаватели и приемници, вклучително со потребната опрема и нивните технички спецификации;

6. **„класа на опрема“** е класа која идентификува одредени типови на апарати кои во согласност со овој правилник се сметаат за слични и оние интерфејси за кои апаратите се наменети. Апаратот може да спаѓа во повеќе од една класа на опрема;

7. **„техничка документација“** е документација со податоци, кои го опишуваат апаратот и обезбедуваат информации и појаснувања за примената и почитувањето на соодветните суштествени барања;

8. **„хармонизиран стандард“** е стандард објавен од европска организација за стандардизација, а кој се повикува на директивите и обврзува на негово усвојување на национално ниво и објавување во „Огласникот за стандарди и други стандардизациски документи“ и

9. **„штетна пречка“** е пречка што го загрозува функционирањето на радионавигационата служба, други безбедносни служби или на друг начин сериозно ја деградира, зачестено пречи или ја прекинува работата на радиокомуникациската служба, согласно важечките национални прописи или прописите на Европската унија.

II. СУШТЕСТВЕНИ БАРАЊА

Член 4

(1) Апаратите при пуштање во промет и употреба треба да ги исполнат суштествените барања во поглед на:

- заштита на здравјето и безбедноста на корисникот и на секое друго лице, вклучувајќи ги и целите поврзани со безбедносните барања во согласност со друг пропис кој го уредува подрачјето на електрична опрема наменета за употреба во рамките на дефинирани напонски граници, но без примена на напонски ограничувања и

- заштита во врска со електромагнетната компатибилност, во согласност со Правилникот за електромагнетна компатибилност на електротехничка опрема.

(2) Радио опремата треба да биде конструирана така што да овозможува ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар, без да дојде до штетни пречки и притоа треба да ги исполни барањата:

- кои се однесуваат на можност апаратот да работи истовремено со други апарати и да може да се поврзе со други интерфејси;

- да не ја оштетува мрежата или нејзиното функционирање или да ги злоупотребува мрежните ресурси;

- да вклучува безбедносни мерки за осигурување на заштита на личните податоци и приватноста на корисникот/преплатникот;

- да обезбеди заштита од измами и злоупотреби и
- да овозможи пристап на итните служби и лицата со инвалидитет.

Член 5

(објавување на спецификациите на интерфејсите)

(1) Операторите на јавните комуникациски мрежи во Република Македонија јавно го објавуваат видот на интерфејсот на своите јавни комуникациски мрежи.

(2) Техничките спецификации на интерфејсите, пред да почнат преку нив јавно да обезбедуваат односно извршуваат услуги, треба да бидат доволно детални, за да овозможат конципирање на телекомуникациската опрема што ќе ги овозможи сите услуги, обезбедени преку соодветни интерфејси. Спецификациите ги содржат сите информации кои на производителите им овозможуваат по свој избор да извршуваат соодветни тестови во поглед на суштинските барања, кои важат за телекомуникациската терминална опрема.

Член 6

(хармонизирани стандарди)

Кога опремата е конструирана согласно македонските стандарди што се подготвени и усвоени од Институтот за стандардизација на Република Македонија (во понатамошниот текст: Институт за стандардизација) и објавени во „Огласникот за стандарди и други стандардизациски документи“ на Институтот за стандардизација, се смета дека оваа опрема одговара на суштествените барања утврдени со овој правилник, на кои се однесуваат наведените хармонизирани стандарди. Сообразноста на апаратите се однесува само на делот на употребата на хармонизирани стандарди и на соодветните суштествени барања, кои овие хармонизирани стандарди ги пропишуваат.

Член 7

(пуштање на пазар и ставање во употреба)

(1) На пазар треба да се пуштат само апарати, кои се во согласност со суштествените барања утврдени во овој правилник, доколку се правилно поставени, одржувани и се употребуваат на начин предвиден со упатството за нивно користење.

(2) Производителот или лицето кое е одговорно за пуштање на апаратот во пазар, на корисникот треба да му обезбеди информации за предвидената употреба, заедно со изјавата за сообразност со суштествените барања. Кај радио опремата доволно е на амбалажата и во упатствата за употреба на апаратите, да се наведе во кои држави или на кои географски подрачја во рамките на одредена држава би требало да се употребува опремата, а корисникот со ознака на апаратот, која е определена во Прилог 2 точка 5, кој е составен дел на овој правилник, треба да го предупреди за можните ограничувања или барања на дозвола за користење на радио опрема во одредени држави. За телекомуникациската терминална опрема треба да се наведат доволно информации, кои ќе овозможат определување на интерфејсите на јавните телекомуникациски мрежи, на кои би требало да се приклучи опремата. За сите апарати ваквите информации треба да се наведат на видно место.

(3) За радио опремата, која се става во употреба и која користи фреквенциски опсези, чија употреба не е усогласена на целокупната територија на Европската унија, производителот или неговиот овластен застапник или пак лицето одговорно за пуштање на ваквата опрема на пазар и употреба, треба кај Агенцијата за електронски комуникации да ја пријави својата намера за пуштање на опремата во употреба, при што треба да наведе податоци на барателот и лицето за контакт на барателот, како и следните карактеристики: тип, вид на радио опрема и опис, производител, намена, одбрана процедура за оце-

нување на сообразност, идентификациски број на овластеното тело за сообразност (доколку е потребно), држави во кои ќе се употребува, применети стандарди, радио-фреквенциски опсези во кои работи радио опремата, работни фреквенции, широчина на канал, максимална моќност на предавателот, тип на модулација, вид на антена и начин на работа (симплекс/дуплекс).

Член 8

(ставање во употреба и право на приклучување)

(1) Апаратот се пушта во употреба за целта за која е наменет, доколку ги исполнува суштествените барања од член 4 на овој правилник.

(2) По исклучок од став (1) на овој член пуштањето во употреба може да се ограничи од причини кои се поврзани со ефикасно и соодветно користење на радио спектарот, избегнување на штетни пречки и доколку се работи за заштита на здравјето на луѓето.

(3) Доколку опремата ги исполнува суштествените барања утврдени во член 4 на овој правилник операторите на јавните комуникациски мрежи и услуги не треба да ги одбијат приклучувањата на телекомуникациската терминална опрема на соодветни интерфејси од технички причини.

(4) Доколку апаратот означен како сообразен со одредбите на овој правилник, предизвикува оштетувања на мрежата или штетни пречки или му штети на функционирањето на мрежата, операторот на јавната комуникациска мрежа може да го одбие приклучувањето на таков апарат на својата мрежа, да го исклучи или да го повлече од употреба и за тоа да ја извести Агенцијата за електронски комуникации.

(5) Во итен случај операторот може да го исклучи апаратот, доколку истото е неопходно за заштита на мрежата и доколку на корисникот без одлагање и без трошоци за него може да му се понуди друго решение, за што веднаш ја известува Агенцијата за електронски комуникации.

Член 9

(слободен проток на апарати)

(1) Согласно Прилог 2 на овој правилник, пуштање на пазар и ставање во употреба се врши на апарати со „СЕ“ обележување, кое ја означува нивната сообразност со одредбите од овој правилник.

(2) На стручните саеми, излагања и претставувања може да се изложат и апарати, кои не се во согласност со суштествените барања утврдени со овој правилник, доколку со видлива ознака јасно се предупредува дека истите не може да се продаваат или пуштаат во употреба.

(3) Доколку за означувањето на апаратот важат и други прописи кои го предвидуваат „СЕ“ обележувањето, истите треба да бидат наведени. Доколку некој од овие прописи дозволува производителот во преодниот период да избере кој од овие прописи ќе ги употреби, покрај „СЕ“ обележувањето, треба да се наведе и прописот чии одредби ги исполнува.

III. ОЦЕНА НА СООБРАЗНОСТ

Член 10

(постапки за оцена на сообразност)

(1) Постапките за оцена на сообразност, се спроведуваат заради потврдување на сообразноста на апаратот со суштествените барања утврдени во член 4 на овој правилник.

(2) За телекомуникациската терминална опрема, која не го користи спектарот, распореден за терестријалните или вселенските радиокомуникации и за применетите делови од радио опремата, по избор на производителот важат постапките за оцена на сообразност од овој правилник.

(3) Доколку производителот ги употреби хармонизирани стандарди од член 6 на овој правилник, по избор на производителот на радио опремата, која не спаѓа во подрачјето на употреба од став (2) на овој член, важат постапките утврдени во овој правилник.

(4) Доколку производителот не ги употреби хармонизирани стандарди од член 6 на овој правилник или пак делумно ги употреби, за радио опремата која не спаѓа во подрачјето на употреба од став (2) на овој член, по избор на производителот, важат постапките утврдени во овој правилник.

(5) Евиденцијата и кореспонденцијата во врска со постапките за оцена на сообразноста од став (2), (3) и (4) на овој член, треба да бидат на македонски јазик.

Член 11

(1) Производителот или неговиот овластен застапник, кој ги исполнува обврските, утврдени во став (2) од овој член, гарантира и изјавува дека, засегнатите производи ги исполнуваат барањата на овој правилник и на секој производ треба да изврши „СЕ“ обележување и да даде изјава за сообразност.

(2) Производителот или неговиот овластен застапник треба да ја подготви техничката документација од став (4) од овој член и истата треба да ја чува најмалку 10 години од изработката на последниот производ.

(3) Доколку во Република Македонија нема седиште ниту производителот ниту пак неговиот овластен застапник, за обврската за чување на техничката документација е одговорно лицето кое го пуштило производот на пазарот во Република Македонија.

(4) Техничката документација треба да овозможи оцена на сообразноста на производот со суштествените барања. Истата треба да ја покрива намената, изработката и функционирањето на производот и да содржи:

- опис на производот;
- идеен план, цртежи на производот, шеми на составните делови, подсистемите, колата итн.;
- описи и објаснувања потребни за разбирање на наведените шеми, како и за функционирањето на производот;
- список на хармонизирани стандарди од член 6 на овој правилник, употребени во целост или делумно, како и описите и појаснувањата на решенијата, усвоени за нивно исполнување;
- суштествени барања од член 4 на овој правилник доколку вакви хармонизирани стандарди од член 6 на овој правилник не се употребени или не постојат;
- резултати од изработените конструкциски пресметки, извршени прегледи итн. и
- извештаи за тестирањата.

(5) Производителот или неговиот овластен застапник треба еден примерок од изјавата да го чува заедно со техничката документација.

(6) Производителот треба да ги примени сите мерки, кои се потребни за да производната постапка обезбедува сообразност на изработените производи со техничката документација и со барањата на овој правилник.

Член 12

(Внатрешна контрола на производството и посебни тестирања на апаратите)

(1) За секој вид радио опрема производителот треба да спроведе суштински радио тестови или пак овие тестови треба да се изведат во негово име. За определување на тестовите, кои важат за суштински, одговорно е овластеното правно или физичко лице (во понатамошниот текст: овластено тело), кое го избира производителот, освен доколку тестовите се определени во хармонизирани стандарди. Овластеното тело треба да ги почитува претходните одлуки на овластените органи, кои одлучувале заеднички.

(2) Производителот или неговиот овластен застапник или лицето кое е одговорно за пуштање на апаратот во промет, треба да изјави дека наведените тестирања биле извршени и дека апаратот е сообразен со суштествените барања, а за време на производствениот процес треба да го наведе идентификациониот број на овластеното тело.

Член 13

(Техничка документација)

(1) Техничката документација треба да ја сочинува документацијата од член 11 став (5) од овој правилник и изјавата за сообразност во врска со определените радио тестови.

(2) Производителот или неговиот овластен застапник или лицето, кое е одговорно за пуштање на апаратот на пазар, техничката документација треба да ја достави до надлежниот орган за надзор на пазарот.

(3) Надлежниот орган за надзор на пазарот треба да ја прегледа техничката документација и доколку смета дека не е правилно докажано дека суштествените барања од овој правилник се исполнети, на производителот, неговиот овластен застапник или на лицето, кое е одговорно за пуштање во промет, може да му побара дополнителни податоци.

(4) Надлежниот орган за надзор на пазарот треба барањето да го поднесе во рок од четири недели по приемот на техничката документација. По приемот на техничката документација и по истекот на рокот од четири недели, доколку не се побарани дополнителни податоци, апаратот може да се пушти во промет.

(5) Производителот или неговиот овластен застапник или лицето, кое е одговорно за пуштање на апаратот на пазар, треба да ја чува техничката документација за период од најмалку 10 години по изработката на последниот производ, така што да им биде на располагање за преглед на надлежните државни органи.

Член 14

(Целосно обезбедување на квалитетот)

(1) Целосното обезбедување на квалитетот е постапка во која се утврдува дека производителот ги исполнува обврските од став (2) на овој член, гарантира дека производите ги исполнуваат барањата предвидени во овој правилник, за што истиот на секој производ треба да ги стави ознаките наведени во член 19 на овој правилник и да состави писмена изјава за сообразност.

(2) Производителот треба да користи одобрен систем за квалитет за проектирањето, производството и крајната инспекција и тестирање на производот, како што е утврдено во член 15 од овој правилник и треба да подлежи на надзор, како што е утврдено во член 16 од овој правилник.

Член 15

(Систем за квалитет)

(1) Производителот заради обезбедување на квалитет треба да поднесе барање за оценување на неговиот систем за квалитет до овластеното тело.

(2) Барањето треба да ги содржи:

- сите релевантни информации за предвидените производи и

- документацијата за системот за квалитет.

(3) Системот за квалитет треба да обезбеди сообразност на производите со барањата на овој правилник. Сите елементи, барања и одредби донесени од страна на производителот треба да бидат документирани на систематски и уреден начин во форма на пишани мерки, постапки и насоки. Оваа документација за системот за квалитет треба да обезбеди заедничко разбирање на мерките и постапките за квалитет, како што се програми за квалитет, планови, прирачници и записи. Документацијата треба да содржи точен опис на:

- целите за квалитет и организациската структура, одговорностите и надлежностите на управување во однос на проектот и квалитетот на производот,

- техничките спецификации, вклучувајќи ги хармонизирани стандарди и техничките прописи, како и релевантните спецификации на тестовите кои ќе се применуваат како и кога стандардите наведени во член 6 од овој правилник нема целосно да се применуваат и средствата кои ќе се користат за да се обезбеди исполнување на суштинските барања кои се однесуваат на производите,

- техниките за контрола на проектот и за потврда на проектот, процесите и систематските дејствија кои ќе се користат при проектирањето на производите соодветни на опфатената класа на производи,

- соодветните техники на производство, контрола на квалитетот и обезбедување на квалитетот, процестите и систематските дејствија кои ќе се користат,

- испитувањата и тестовите кои ќе се спроведат пред, во текот и по производството и динамиката со која тие ќе се спроведуваат, како и резултатите од спроведените тестови пред производството,

- средствата со кои се обезбедува дека опремата за тестирање и испитување ги исполнува соодветните барања за спроведување на неопходниот тест,

- записите за квалитет, како што се: извештаите за инспекција и податоците од тестот, податоците за калибрирањето, извештаите за квалификациите на соодветниот персонал и слично и

- средствата за следење на постигнувањето на потребниот квалитет на проектот и на производот и ефективно работење на системот за квалитет.

(4) Овластеното тело треба да го оцени системот за квалитет за да определи дали тој ги исполнува барањата наведени во став (3) од овој член. Истото треба да претпостави сообразност со тие барања во однос на си-

стемите за квалитет кои го спроведуваат релевантниот хармонизиран стандард. Овластеното тело особено треба да оцени дали системот за квалитет обезбедува сообразност на производите со барањата на овој правилник, во смисла на релевантната документација доставена согласно ставовите (2) и (3) од овој член вклучувајќи ги, каде што е соодветно, и резултатите од тестовите доставени од производителот.

(5) Овластеното тело за оценување на системот за квалитет формира ревизорски тим, кој треба да има најмалку еден член кој има искуство во оценување на соодветната технологија на производот.

(6) Заради оценка на системот за квалитет ревизорскиот тим ги посетува просториите на производителот, по што донесува одлука, која му се соопштува на производителот. Соопштението треба да ги содржи заклучоците од испитувањето и образложената одлука за оценувањето.

(7) Производителот треба да се обврзе дека ќе ги исполни обврските кои произлегуваат од системот за квалитет како што е одобрен и да го одржува истиот, со цел тој да остане соодветен и ефикасен. Производителот или неговиот овластен претставник, треба да го известуваат овластеното тело кое го одобрило системот за квалитет за сите намери за измена на системот за квалитет. Овластеното тело треба да ги оценува предложените измени и да реши дали изменетиот систем за квалитет ќе ги исполни барањата наведени во став (3) од овој член и дали е потребно повторно оценување. Одлуката треба да му биде соопштена на производителот. Соопштението треба да ги содржи заклучоците од испитувањето и образложената одлука за оценувањето.

Член 16

(Минимални услови кои треба да ги исполнува овластеното тело)

(1) Овластеното тело за оценка на сообразност (во понатамошниот текст: овластеното тело), неговиот раководител и персоналот, одговорен за извршување на задачите, за кои бил назначен од надлежниот орган, не треба да бидат креатор/развијач, производител, добавувач или монтер на радио опремата или телекомуникациската терминална опрема, оператор или давател на услуги, ниту пак овластен застапник на која било од наведените странки. Истите треба да бидат независни и не треба да бидат непосредно вклучени во развојот, изработката, продажбата или одржувањето на радио опремата или телекомуникациската терминална опрема, ниту пак да бидат застапници на странките, кои се занимаваат со вакви дејности. Ова пак не ја исклучува можноста за размена на технички информации помеѓу производителот и овластеното лице.

(2) Овластеното тело и неговиот персонал треба за задачите, за кои се овластени, да ги извршуваат со што поголем степен на професионална беспрекорност и техничка стручност, а исто така треба да бидат и без притисоци или стимулации, пред се финансиски, кои би можеле да влијаат врз нивното одлучување или врз резултатите од кој било преглед, пред се од лицата или групи на лица, кои се заинтересирани за ваквите резултати.

(3) Овластеното тело треба да има на располагање потребен персонал и простории, кои ќе му овозможат соодветно извршување на административниот и техничкиот дел во врска со задачите, за кои е определен.

(4) Персоналот, кој е одговорен за прегледите, треба да има:

- соодветно стручно образование,
- знаење за барањата на тестовите и прегледите, кои се спроведуваат, и доволно искуство со ваквите тестови или прегледи и
- способност за составување на сертификати, евиденции и извештаи, кои се потребни за потврдување на извршените прегледи.

(5) Персоналот од став (3) на овој член треба да биде непристрасен при вршењето на прегледите. Нивната плата не смее да зависи од бројот на извршени тестови или прегледи, ниту пак од резултатите на ваквите прегледи.

(6) Овластеното тело треба да склучи осигурување за случај на одговорност, доколку ваквата одговорност не е предвидена со прописите од областа на осигурувањето.

(7) Персоналот на овластеното тело треба со информациите добиени при вршењето на прегледите да поставува како со деловна тајна, согласно овој правилник.

Член 17

(персонал на овластено тело)

(1) Овластеното тело треба да има на располагање потребен кадар со технички познавања и доволно соодветно искуство за издавање на оценка на сообразност за секоја категорија на апарати за која е овластено и да поседува неопходни простории за да може правилно да ги извршува техничките и административните задачи поврзани со верификацијата, како и да има пристап до опрема која е потребна за специјални испитувања.

(2) Телото од став (1) на овој член треба да има постојано вработени, најмалку три стручни лица, кои се вклучени во процесот на оценка на сообразност и тоа:

- два дипломирани електроинженери, со најмалку три години искуство за работи поврзани со оценка на сообразност и испитување на апарати во соодветната област и
- еден вработен со средно стручно образование со најмалку три години работно искуство на работи поврзани со оценка на сообразност и испитување на апарати во соодветната област.

IV. „СЕ“ ОБЕЛЕЖУВАЊЕ И НАТПИСИ

Член 18

(„СЕ“ обележување)

(1) Апаратите, кои ги исполнуваат суштествените барања, согласно овој правилник се означуваат со знак за сообразност „СЕ“ кој е даден во Прилог 2 на овој правилник. Поставувањето на „СЕ“ обележувањето го врши производителот или неговиот овластен застапник. Доколку се применуваат постапките утврдени во член 10 од овој правилник, на ознаката и се додава идентификационен број на овластеното тело од член 12 став (2) од овој правилник. Покрај ова на радио опре-

мата и се додава знак за распознавање на класата на опремата, доколку ваквиот знак е доделен. На опремата може да се постават и други ознаки, доколку со тоа нема да се намали видливоста и читливоста на „СЕ“ обележувањето.

(2) На апаратите, нивната амбалажа или упатства за употреба, не треба да се прицврстуваат ознаки кои може да доведат во заблуда трети лица во поглед на значењето односно графичката форма на „СЕ“ обележувањето.

(3) Доколку органот за надзор над пазарот утврди дека „СЕ“ обележувањето не е во согласност со одредбите на овој правилник, тогаш производителот или неговиот овластен застапник, треба да го сообразат апаратот со Законот за безбедност на производите, а доколку апаратот не се сообрази, органот надлежен за надзор на пазарот презема соодветни мерки за ограничување или забрана за неговото пуштање на пазар или да се гарантира дека е повлечен од пазарот согласно член 36 од Законот за безбедност на производите.

(4) Производителот на апаратот треба да го означи типот, сервиските броеви, како и името на производителот или лицето, кое е одговорно за пуштање на пазар.

Член 19

(заштитни мерки)

Доколку апаратот со „СЕ“ обележување не е во согласност со барањата на овој правилник, органот надлежен за надзор над пазарот треба да спроведе соодветни мерки за повлекување на апаратот од промет или употреба, да го забрани неговото пуштање во промет односно ставање во употреба или пак да го ограничи неговиот слободен проток, може да побара и докази за сообразност, а по потреба може да покрене и постапка за оцена на сообразност.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 20

Одредбите на член 18 од овој правилник кои се однесуваат на „СЕ“ ознаката ќе се применуваат од денот на пристапувањето на Република Македонија во Европската унија или по влегувањето во сила на соодветен протокол за оцена на сообразност и со назначување на овластено тело од Република Македонија во Европската унија.

Член 21

(1) До пристапувањето на Република Македонија во Европската унија, производителот или неговиот овластен застапник со седиште во Република Македонија може да пушти на пазар и стави во употреба производи согласно овој правилник со поставување на ознака за сообразност кои ги задоволуваат суштествените барања утврдени со одредбите на овој правилник.

(2) Во случај од став (1) на овој член, по избор на производителот или неговиот овластен застапник со седиште во Република Македонија треба да обезбеди потврда за производите од овластеното тело регистрирано во Република Македонија, согласно постапките за оцена на сообразност, утврдени со одредбите на овој правилник.

(3) Производителот или неговиот овластен застапник со седиште во Република Македонија, издадената потврда од став (2) на овој член треба да ја чува уште 10 години откако е произведен последниот производ. Заверената документација од производителот за секој производ треба да биде придружена со копија од потврда.

Член 22

(1) До пристапувањето на Република Македонија во Европската унија, или до влегувањето во сила на соодветен протокол за оцена на сообразност со Европската унија или до влегувањето во сила на соодветен билатерален договор за меѓусебно признавање на документи, секоја радио опрема и телекомуникациска терминална опрема која се увезува и која се пушта на пазар во Република Македонија, треба да поседува потврда издадена од овластено тело регистрирано во Република Македонија.

(2) Потврдата од став (1) на овој член се издава врз основа на изјава за сообразност од производителот, потврда за производот согласно постапката за оцена на сообразност според која е извршена оцена издадена од овластено тело, резултати од соодветни извршени тестирања и анализа на степенот на усогласеност со суштествените барања утврдени со одредбите на овој правилник.

(3) Потврдата од став (1) на овој член се издава за секој апарат и треба да ја придружува документацијата за секој поединечен апарат.

(4) Доколку се утврди дека производот не ги задоволува барањата утврдени со одредбите на овој правилник, не се издава потврда, а овластеното тело за таквата одлука ја информира Комисијата за безбедност на производи од член 27 став (3) од Законот за безбедност на производи.

Член 23

(1) По пристапувањето на Република Македонија во Европската унија, или со влегувањето во сила на соодветен протокол за оцена на сообразност со Европската унија во смисла на овој правилник ќе се користат следниве термини:

- „Овластен застапник во Европската унија или во Република Македонија“ наместо „овластен застапник со седиште во Република Македонија“;
- „ЕС изјава за сообразност“ наместо „изјава за сообразност“;
- „СЕ обележување“ наместо „обележување за сообразност“;
- „нотифицирано тело“ наместо „овластено тело“.

Член 24

(влегување во сила)

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-16978/1
24 декември 2010 година
Скопје

Министер,
Миле Јанакиески, с.р.

ПРИЛОГ 1**Опрема на која не се однесува овој правилник**

1. Радио опрема, која ја употребуваат радиоаматерите во рамките на член 1, дефиниција 53 од Правилникот за радиокомуникации на Меѓународната унија за телекомуникации (ITU), со исклучок на опремата која е во продажба.

Комплети од одделни делови, кои се составени од радиоаматери, и комерцијална опрема, која радиоаматерите ја преработуваат за своја употреба, не важат за опрема која е во продажба.

2. Опрема, која е опфатена со техничките правила на овластеното здружение за класификација на бродовите.

3. Кабли и жици.

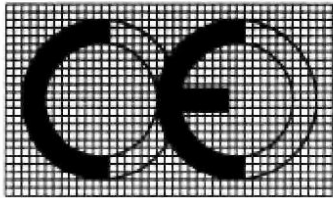
4. Приемна радио опрема, која е наменета само за примање на звучни и телевизиски радиодифузни услуги.

5. Производи, апарати и составни делови во смисла на ускладување на техничките прописи и управните постапки на подрачјето на цивилното воздухопловство, согласно важечките прописи во Република Македонија.

6. Опрема и системи за управување на воздушниот сообраќај во смисла на определување и употреба на компатибилни технички спецификации за купување на опрема и системи за водење на воздушниот сообраќај согласно важечките прописи во Република Македонија.

ПРИЛОГ 2**Означување на опремата**

1. Ознаката за сообразност СЕ е составена во следниов облик:

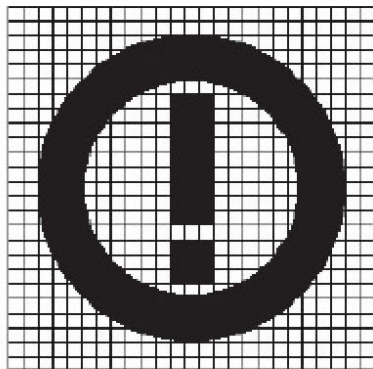
Доколку ознаката СЕ се намали или се зголеми, треба да се почитуваат односите, кои се дадени во горниот модел.

2. „СЕ“ обележувањето треба да биде високо најмалку 5 mm, освен доколку истото не е можно заради природата на апаратот.

3. „СЕ“ обележувањето треба да се постави на производот или на натписна табличка на производот. Покрај тоа мора да биде поставено и на амбалажата (доколку се употребува амбалажа) и на приложените документи.

4. „СЕ“ обележувањето треба да се постави така што да биде видливо, читливо и да не може да се избрише.

5. Знакот за распознавање на опремата од втора класа, кој го известува корисникот дека апаратот користи радиофреквенциски опсези, чија употреба не е ускладена на целокупната територија на Европа, треба да ја има следната форма:

Истиот мора да биде еднакво висок како и „СЕ“ обележувањето.

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3699.

Прз основа на член 184 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010), а во врска со член 53 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на РМ“ бр. 12/2009), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана ден 26.11.2010 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА УТВРДУВАЊЕ НА НАЧИНОТ НА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ПРИНОСОТ ПО УДЕЛ ВО ОТВОРЕН ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНД И ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ НА ВОЛАТИЛНОСТА НА ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНД

Општи одредби

Член 1

(1) Со оваа одлука се утврдува начинот на пресметување на приносот по удел во отворен инвестициски фонд и за пресметување на волатилноста на инвестициски фонд.

Член 2

(1) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ја пресметува стапката на принос по удел на отворениот инвестициски фонд во согласност со начинот на пресметување утврден во оваа одлука.

(2) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ја пресметува волатилноста на инвестициски фонд односно стандардната девијација во согласност со начинот на пресметување утврден во оваа одлука.

Утврдување на начинот на пресметување на стапката на принос по удел на отворениот инвестициски фонд

Член 3

(1) Стапката на принос по удел на отворениот инвестициски фонд се пресметува за следните периоди: 1 седмица, 1 месец, 6 месеци, 12 месеци, 2 години и 5 години односно од датумот на основање на фондот до денот на известување. За ден на известување Т се смета последниот ден од периодот за кој се известува.

(2) Стапката на принос на фондот се пресметува според следната формула:

- за фонд кој во статутот и проспектоот има предвидено да ја дистрибуира добивката

$$r_{T,p} = \frac{(NAV_T - NAV_{T-p} + D_{T,p})}{NAV_{T-p}}$$

- за фонд кој во статутот и проспектоот нема предвидено дистрибуирање на добивка

$$r_{T,p} = \frac{(NAV_T - NAV_{T-p})}{NAV_{T-p}}$$

каде што:

р – ја означува должината на периодот односно временското растојание од последниот ден од периодот, кој претходи на периодот за кој се пресметува приносот на фондот, до последниот ден Т од периодот, за кој се пресметува приносот на фондот, при што р може да има една од следните вредности:

$r = 1/4$ (1 седмица)

$r = 1$ (1 месец)

$r = 6$ (6 месеци)

$r = 12$ (2 месеци)

$r = 24$ (2 години)

$r = 60$ (5 години)

$r_{T,p}$ – стапка на принос на фондот на ден Т за период р,

NAV_T – нето вредност на уделот на отворениот инвестициски фонд на последниот ден од периодот Т за кој се пресметува приносот,

NAV_{T-p} – нето вредност на уделот на отворениот инвестициски фонд на последниот ден од периодот Т-р, кој претходи на периодот за кој се пресметува приносот на фондот,

$D_{T,p}$ – износот, кој фондот го исплатил на инвеститорите по основа на камати, дивиденди и капитални добивки од хартиите од вредност кои влегуваат во портфолиото на фондот во последниот период р, по удел. Притоа, овој параметар се зема во пресметката доколку отворениот инвестициски фонд во статутот и проспектоот има предвидено да ја дистрибуира добивката.

(3) Стапката на принос на фондот $r_{T,p}$ се изразува во проценти со заокружување на 5 децимали, освен при објавувањето на овој податок, кога вредноста се објавува со две децимални места.

Утврдување на начинот на пресметување на просечна стапка на принос по удел на отворениот инвестициски фонд

Член 4

(1) Просечната стапка на принос по удел на отворениот инвестициски фонд се пресметува за следните периоди: 12 месеци, 2 години и 5 години односно од датумот на основање на фондот до денот на известување. За ден на известување Т се смета последниот ден од периодот за кој се известува.

(2) Просечната стапка на принос на фондот $\bar{r}_{T,p}$, на денот на известување Т за соодветниот период р, се пресметува според следната формула:

$$\bar{r}_{T,p} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p r_{T,p}$$

каде што:

р – ја означува должината на периодот односно временското растојание од последниот ден од периодот, кој претходи на периодот за кој се пресметува приносот на фондот, до последниот ден Т од периодот, при што р може да има една од следните вредности:

p=12 (12 месеци)
p=24 (2 години)
p=60 (5 години)

$r_{T,p}$ – стапка на принос на фондот на ден на известување T за период p,

$\bar{r}_{T,p}$ – просечна стапка на принос на фондот на ден на известување T за период p,

(3) Просечната стапка на принос се пресметува со употреба на седмични приноси на фондот.

Утврдување на начинот на пресметување на волатилноста односно стандардната девијација на отворените инвестициски фондови

Член 5

(1) Волатилноста односно стандардната девијација се пресметува врз основа на историски податоци за приносите на фондот од последните 5 години, или врз основа на историски податоци од пократок период односно од моментот на формирање на фондот, (доколку фондот е формиран во период не подолг од 5 години) до моментот на известување. За ден на известување се смета последниот ден од периодот за кој се известува.

(2) Стандардната девијација се пресметува со употреба на седмични приноси на фондот. Периодите кои се земаат како влезен податок се идентични со периодите кои се земаат при пресметка на просечна стапка на принос.

(3) Стандардната девијација се пресметува и потоа се сведува на годишна основа со употреба на следната формула:

$$\text{стандардна девијација} = \sigma_p = \sqrt{\frac{m}{p-1} \cdot \sum_{t=1}^p (r_{p,t} - \bar{r})^2}$$

Каде што стапките на принос на фондот $r_{p,t}$ се пресметуваат за p периоди, кои не се поклопуваат, во времетраење од

$\frac{1}{m}$

години. При тоа, m = 52 и p = 260 за седмични стапки на принос, каде што $\frac{1}{m}$ ја означува аритметичката средина на стапките на принос од p периоди.

Индикатор на синтетички ризик и принос

Член 6

(1) Друштвото за управување со инвестициски фондови врз основа на стандардната девијација пресметана во согласност со член 5 од оваа одлука го пресметува и индикаторот на синтетичкиот ризик и принос (ризична класа), на секој инвестициски фонд со кој управува, според следната табела:

Ризична класа	Интервали на стандардна девијација	
	Еднаква или поголема од	Помала од
1	0%	0.5%
2	0.5%	2%
3	2%	5%
4	5%	10%
5	10%	15%
6	15%	25%
7	25%	

(2) Друштвата за управување со инвестициски фондови го пресметуваат индикаторот на синтетичкиот ризик и принос (ризична класа), стриктно со усвоените политики, процедури, методологии и/или други акти за управување со ризици.

(3) Првичната пресметка на индикаторот на синтетичкиот ризик и принос (ризична класа), како и последователните измени треба да се соодветно документирани. Друштвата за управување со инвестициски фондови ги архивираат и чуваат овие пресметки за период не помал од 5 години.

Транспарентност

Член 7

(1) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ги пресметува/утврдува просечната стапка на принос, стандардната девијација и ризичната класа за секој референтен неделен период. За референтен неделен период се сметаат 7-ми, 14-ти, 21-ви и последниот ден од месецот.

(2) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно, добиените резултати за просечната стапка на принос, стандардната девијација и ризичната класа на секој инвестициски фонд со кој управува, да ги објави во проспекто на отворениот инвестициски фонд кога се вршат негови измени, како и на веб страницата на друштвото за управување со инвестициски фондови, и тоа квартално, а најдоцна во рок од 10 дена по истекот на кварталот за кој се однесуваат податоците.

(3) Друштвото за управување со инвестициски фондови податоците може да ги објавува и почесто, но истите мора да бидат пресметани на начинот утврден со оваа одлука.

Правила за миграции на ризичните класи

Член 8

(1) Индикаторот на синтетичкиот ризик и принос (ризична класа) се ревидира, ако релевантната стандардна девијација на фондот кореспондира со различна ризична класа од постоечката, на секој референтен неделен период, во претходните 4 месеци.

(2) Ако релевантаната стандардна девијација на фондот се класифицира во повеќе ризични класи во претходните 4 месеци, на фондот ќе му се додаде онаа ризична класа која кореспондира на стандардната варијација, која најдолго била присутна на секој референтен неделен период, во претходните 4 месеци.

(3) Секоја материјална промена на ризичниот/профитниот профил на фондот треба да биде рефлектиран преку ревизија на Проспектот и негови измени.

Завршни одредби

Член 9

Оваа Одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 03-2340/2 Комисија за хартии од вредност
24 декември 2010 година на Република Македонија
Скопје Претседател,

Марина Накева-Кавракова, с.р.

3700.

Врз основа на член 190 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на РМ“ бр. 95/2005, 25/2007, 7/2008 и 57/2010) и врз основа на член 22 став 3 и став 6 од Законот за инвестициски фондови („Службен весник на РМ“ бр. 12/2009), Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, на седницата одржана ден 26.11.2010 година го донесе следниот

П РА В И Л Н И К
ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ
НА РИЗИЦИТЕ ОД ВЛОЖУВАЊАТА ВО ФИ-
НАНСИСКИ ДЕРИВАТИВНИ ИНСТРУМЕНТИ

Општи одредби

Член 1

Со Правилникот за методологијата за пресметување на ризиците од вложувањата во финансиски деривативни инструменти (во понатамошниот текст: Правилник) се утврдува методологијата за пресметување на ризиците од вложувањата во финансиски деривативни инструменти.

Член 2

За потребите на овој Правилник ќе се користат следниве дефиниции:

1) “Финансиски инструмент”, во смисла на овој Правилник, е секој договор кој на едната договорна страна и носи финансиски корист, а на другата страна финансиски обврска;

2) “Безризични финансиски инструменти”, во смисла на овој Правилник, се државните записи или благајничките записи, со рок не поголем од 3 месеци, издадени од Република Македонија и од страна на НБРМ, респективно;

3) “Нетирање”, во смисла на овој Правилник, е комбинација од тргувани финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност кои се однесуваат на ист основен инструмент, без оглед на рокот на доспевање на договорот, каде тргувањето на финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност е склучено со единствена цел на елиминирање на ризиците, поврзани со позициите превземени со други финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност;

4) “Заштита” (engl.Hedging), во смисла на овој Правилник, е комбинација од тргувани финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност, кои не мора да се однесуваат на ист основен инструмент, каде тргувањето на финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност е склучено со единствена цел на елиминирање на ризиците, поврзани со позициите превземени со други финансиски деривативни инструменти и/или позиции во хартии од вредност;

5) “Репо договор” претставува договор за промптна продажба/купување на хартии од вредност со обврска на продавачот/купувачот за повторен откуп/продажба на истите или слични хартии од вредност на некој иден датум по однапред утврдена цена;

6) “Заменлива хартија од вредност” (engl.Convertible Security), во смисла на овој Правилник, е хартија од вредност која на имателот му дава право на замена на истата за друга хартија од вредност;

7) “Деривативни финансиски инструменти” се инструментите чија што цена директно или индиректно зависи од цената на хартиите од вредност, стоките, девизите, берзанските индекси или каматните стапки, а кои не се потврди за депозит;

8) “Договор за фјучерси” е стандардизиран договор за идна продажба на однапред определен датум на хартии од вредност, девизи, стоки, берзански индекси или каматни стапки, со кој едната страна се обврзува да изврши предавање на договорениот имот, а другата страна се обврзува да ја плати однапред договорената цена;

9) “Договор за опција” е стандардизиран договор за идно купување или продавање на хартијата од вредност, девизите, стоките, берзанските индекси или каматните стапки, според кој едната договорна страна има право, но не и обврска, да го купи или да го продаде предметот на опцијата, по однапред договорена цена, секој работен ден до истекот на договорениот рок, а другата страна се обврзува, на барање на првата страна, безусловно да го предаде или да го преземе и да го плати договорениот предмет на опцијата;

10) “Договор за размена” (engl. Swap), во смисла на овој Правилник, е финансиски инструмент со кој се врши размена на текови на плаќања во определен временски период согласно со договорените услови;

11) “Делта коефициент”, во смисла на овој Правилник, претставува очекувана промена на цената на опцијата предизвикана од мала промена на цената на основниот инструмент. За финансиски деривативни инструменти со кои се тргува на регулиран пазар, платформа за тргување или признаена берза, фондот го користи делта коефициентот, пресметан од страна на регулираниот пазар, платформата за тргување или признаената берза. Ако таков делта коефициент не е достапен, односно станува збор за опции на пазари преку шалтер (engl.OTC options), фондот треба да го користи делта коефициентот, пресметан со користење на сопствен внатрешен модел. По исклучок, Комисијата може, за одредени инструменти да пропише делта коефициенти;

12) “Гама коефициент”, во смисла на овој Правилник, претставува релативна промена на делта коефициентот предизвикана од мала промена на цената на основниот инструмент;

13) “Вега коефициент”, во смисла на овој Правилник, претставува промена на цената на опцијата предизвикана од мала промена на стандардната девијација на основниот инструмент.

Член 3

(1) Друштвото за управување со инвестициски фондови е должно да ги пресметува ризиците од вложувањата во финансиски деривативни инструменти во согласност со методологијата пропишана подолу во овој Правилник.

(2) Друштвото за управување со инвестициски фондови ја пресметува вкупната изложеност на на портфолијата на индивидуалните клиенти, како и на вкупното портфолио на инвестицискиот фонд на ризици од вложувања во финансиски деривативни инструменти на дневна основа.

(3) Друштвото за управување со инвестициски фондови ја известува Комисијата за хартии од вредност за изложеноста на ризици поврзани со финансиски деривативни инструменти на месечна основа, најдоцна до 10-от календарски ден во месецот, за изложеноста на ризици поврзани со финансиски деривативни инструменти на секој ден од претходниот месец.

Дефиниција и опсег на вкупната изложеност**Член 4**

(1) Друштвото за потребите на пресметка на вкупната изложеност го применува пристапот на обврска (engl.Commitment Approach).

(2) По исклучок друштвото го применува VaR (Value-at-Risk) пристапот за соодветниот фонд доколку:

а) фондот има повеќе од незначајна изложеност на нестандартни финансиски деривативни инструменти (engl. Exotic derivatives)

б) фондот користи комплексни инвестициони стратегии (опциони стратегии, арбитражни стратегии, стратегиите на пазарна неутралност и долга/кратка стратегија на и сл),

в) пристапот на обврска не го опфаќа соодветно пазарниот ризик на портфолиото.

(3) Пресметката на вкупната изложеност е само дел од системот на управување со ризици, кој генерално ги опфаќа сите материјални ризици.

Пресметка на вкупна изложеност со примена на пристап на обврска**Стандардни и нестандартни деривативи****Член 5**

(1) За потребите на пресметката на вкупната изложеност се користи методологија за претворање (engl.Conversion Methodology).

(2) При употреба на методологијата на претворање кај стандардните финансиски деривативни инструменти се зема пазарната вредност на еквивалентната позиција во основниот инструмент (engl.Underlying Instrument), која може да биде заменета со номиналната вредност или цената на фјучерс договорите, во зависност од тоа која е поголема.

(3) При пресметка на вкупната изложеност со примена на пристапот на обврски, се превземаат следните чекори:

а) пресметка на обврската која произлегува од секој посебен финансиски деривативен инструмент,

б) идентификација на нетирачки (engl. Netting) и заштитни (engl. Hedging) позиции. За секоја нетирачка и заштитна позиција, се пресметува нето обврска (engl. Net Commitment), на следниот начин:

- бруто обврска (engl. Gross Commitment), е збир од обврските од секој финансиски деривативен инструмент, по нетирање на финансиските деривативни инструменти,

- доколку нетирањето и заштитата вклучуваат позиции на хартии од вредност, тогаш може пазарната вредност на позициите на хартии од вредност да се употреби за пребивање со бруто обврската,

- апсолутната вредност од пресметката е еднаква на нето обврска.

в) вкупната изложеност е еднаква на збирот од :

- апсолутната вредност на обврската која произлегува од секој посебен финансиски деривативен инструмент, кој не е вклучен во нетирачки и заштитни позиции,

- апсолутната вредност на секоја нето обврска, по нејзино нетирање и заштитување,

- збир од апсолутните вредности на обврските поврзани со техниките на ефикасно управување со портфолио.

(4) Пресметката на бруто и нето обврски мора да се базира на точно претворање на позицијата на финансискиот деривативен инструмент во пазарна вредност на еквивалентната позиција во основниот инструмент на тој деривативен инструмент.

(5) Пресметката на обврската која произлегува од секој посебен деривативен инструмент мора да се претвори во основната валута на фондот со употреба на важечкиот девизен курс. Кај деривативите на валути, кои имаат 2 страни (engl.legs) кои не се номинирани во основната валута на фондот, двете страни се земаат во предвид при пресметката на обврската.

Методологија за претворање на стандардни деривативи**Член 6**

(1) Кај следните договори за фјучерс:

а) договор за фјучерс на обврзница (engl.Bond Future), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * пазарна вредност на најевтината референтна обврзница за испорака (engl. Cheapest-to-delivery);

б) договори за фјучерс на каматна стапка (engl. Interest Rate Future), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор;

в) договори за фјучерс на валута (engl.Currency Future), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор;

г) договори за фјучерс на сопственичка хартија од вредност (engl.Equity Future), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * пазарна вредност на основниот сопственички инструмент;

д) договори за фјучерс на берзански индекси (engl.Index Future), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * ниво на берзански индекс.

(2) Кај следните обични опциски договори (engl. Plain Vanilla Options):

а) обичен опциски договор на обврзница (engl.Plain Vanilla Bond Option), изложеноста е еднаква на номинална вредност на договор * пазарна вредност на референтна обврзница * делта коефициент;

б) обичен опциски договор на сопственичка хартија од вредност (engl.Plain Vanilla Equity Option), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * пазарна вредност на основниот сопственички инструмент * делта коефициент;

в) обичен опциски договор на каматна стапка (engl.Plain Vanilla Interest Rate Option), изложеноста е еднаква на номинална вредност на договорот * делта коефициент;

г) обичен опциски договор на валута (engl.Plain Vanilla Currency Option), изложеноста е еднаква на номинална вредност на договор на двете страни на трансакцијата *делта коефициент;

д) обичен опциски договор на берзански индекси (engl.Plain Index Option), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * ниво на берзански индекс *делта коефициент;

ѓ) обичен опциски договор на "futures" (engl.Plain Option on Futures), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * пазарна вредност на основниот инструмент * делта коефициент;

е) обичен опциски договор на “swap” (engl. Swaptions), изложеноста е еднаква на претворен износ на референтниот swap (согласно правилата за претворање на “swap”) * делта коефициент;

ж) варанти и права (engl. Warrants and Rights), изложеноста е еднаква на број на акции/обврзници * пазарна вредност на основниот референтен инструмент * делта коефициент;

(3) Кај следните договори за размена:

а) обичен своп на каматна стапка (engl. Interest Rate Swap) и инфлациски “Swap” (engl. Inflation Swap), изложеноста е еднаква на пазарна вредност на основниот инструмент;

б) своп на валута (engl. Currency Swap), изложеноста е еднаква на номинална вредност на валутните страни;

в) меѓувалутен своп на каматна стапка (engl. Cross Currency Interest Rate Swap), изложеноста е еднаква на номинална вредност на валутните страни;

г) стандарден своп на вкупен принос (engl. Basic Total Return swap), изложеноста е еднаква на пазарна вредност на основните инструменти;

д) нестандартен своп на вкупен принос (engl. Non-Basic Total Return swap), изложеноста е еднаква на кумулативна пазарна вредност на основните инструменти на двете страни;

ѓ) конкретен своп на кредитно неплаќање (engl. Single Name Credit Default Swap), кај продавач на обезбедување, изложеноста е еднаква на = повисоката вредност од пазарната вредност на основниот инструмент или номиналната вредност на договорот за “Swap”, додека кај купувач на обезбедување = пазарната вредност на основниот инструмент;

е) договор за разлики (engl. Contract for differences), изложеноста е еднаква на број на акции/обврзници * пазарната вредност на основниот инструмент;

(4) Кај форвард договорите:

а) Форвард договори на валута (engl. FX Forward), изложеноста е еднаква на номинална вредност на валутните страни на трансакцијата;

б) Форвард договори на каматна стапка (engl. Forward Rate Agreement-FRA), изложеноста е еднаква на номинална вредност.

Методологија за претворање на вградени деривативи

Член 7

(1) Кај следните инструменти:

а) Конвертибилни обврзници (engl. Convertible Bonds), изложеноста е еднаква на број на референтни акции * пазарна вредност на основниот референтен инструмент (акции) * делта коефициент;

б) Записи поврзани со кредитен ризик (engl. Credit linked Notes), изложеноста е еднаква на пазарна вредност на основниот референтен инструмент(и);

в) Делумно платени хартии од вредност (engl. Partly Paid Securities), изложеноста е еднаква на број на акции/обврзници * пазарна вредност на основниот референтен инструмент.

Методологија за претворање на нестандартни (егзотични) деривативи

Член 8

(1) Кај Свop на варијанса (engl. Variance swaps) и “swaps” на стандардна девијација (волатилност) (engl. Volatility swaps), која може да биде:

а) свop на варијанса, изложеноста е еднаква на номинална вредност * моментална варијанса, каде моментална варијанса = $\frac{t}{T} * \text{реализирана варијанса} + \frac{T-t}{T}$

имплицитна варијанса $(\sigma, T)^2$;

б) свop на стандардна девијација (волатилност), изложеноста е еднаква на номинална vega * стандардна девијација;

в) бариерни опции (engl. Barrier Options- knock-in, knock-out), изложеноста е еднаква на број на договори * номинална големина на договор * пазарна вредност на основните акции * максимум делта коефициент (максимум делта коефициент = највисоката (ако е позитивна) или најниската (ако е негативна) вредност, што може да ја има делта коефициентот на една опција заедно ги во предвид сите можни пазарни сценарија).

Типови на финансиски деривативни инструменти кои можат да бидат исклучени при пресметка на вкупната изложеност

Член 9

(1) Финансиски деривативен инструмент не се зема во предвид при пресметка на обврската, ако ги исполнува сите наведени карактеристики:

- го заменува приносот од еден финансиски инструмент од портфолиото на фондот за принос од друг референтен инструмент,

- целосно го неутрализира пазарниот ризик на разменетите инструменти, чувани во портфолиото на фондот, така што приносот на фондот не зависи од приносот на разменетите инструменти,

- не вклучува дополнителни опциски карактеристики, ниту клаузула за зголемување на оптовареноста (engl. Leverage), ниту дополнителни ризици, споредено со директно поседување на референтен финансиски инструмент.

(2) Финансиски деривативен инструмент не се зема во предвид при пресметка на обврската, ако ги исполнува обете од наведените карактеристики:

- поседувањето на финансиски деривативен инструмент поврзан со финансиски инструмент и парични средства (парични еквиваленти) инвестирани во безриични хартии од вредност е истоветно со поседувањето cash позиција во даден финансиски инструмент,

- финансискиот деривативен инструмент не генерира дополнителна изложеност, оптовареност или пазарен ризик.

Нетирање

Член 10

(1) При пресметување на вкупната изложеност со помош на пристапот на обврски, нетирањето и заштитата се земаат во предвид, така што со нив се намалува вкупната изложеност.

(2) Ако друштвото употребува конзервативен пристап при пресметка на обврските за секој финансиски деривативен инструмент, заштитата и нетирањето не се земаат во предвид и не се намалува обврската од деривативите, ако тоа води кон намалување и потценување на вкупната изложеност.

(3) Сите нето позиции, без обзир на нивниот предзнак, секојдневно пред нивно сумирање, мораат да бидат претворени (конвертирани) во денари по среден курс на НБРМ.

(4) Може да се врши нетирање:

- помеѓу финансиски деривативни инструменти, доколку тие се однесуваат на ист основен инструмент, иако роковите на доспевање на финансиските деривативни инструмент се различни. Различните класи на акции/обврзници издадени од ист издавач не се сметаат за идентични, за потребите на нетирање и

- помеѓу финансиски деривативен инструмент (чиј основен инструмент е трансферабилна хартија од вредност, инструмент на пазарот на пари и сл.) и кореспондирачки основен инструмент.

(5) За фондот кој инвестира примарно во деривативен инструмент на каматни стапки, може да се употребат специфичните правила на нетирање базирани на времетраење (engl.Duration), кои ја земаат во предвид корелацијата помеѓу рочните сегменти на кривата на принос, но:

- правилата на нетирање базирани на времетраење не можат да бидат употребени ако водат кон неточна оценка на ризичниот профил на фондот. Фондот кој ги употребува овие правила не смее да вклучува други извори на ризик во стратегијата на каматни стапки,

- употребата на правилата на нетирање базирани на времетраење не може да генерира неоправдано ниво на оптоварување преку инвестирање во краткорочни позиции (на пример, краткорочните финансиски деривативни инструменти не можат да бидат главен извор на принос за фонд со средно времетраење, ако ги остварува со примена на оваа методологија).

(6) Финансиските деривативни инструменти на каматна стапка се претвораат во нивни еквивалентни позиции според следната методологија:

а) се класифицира секој дериватив на каматна стапка според рокот на доспевање според следната табела:

Рочен сегмент	Опсег на рочност
1	0 до 2 години
2	2 до 7 години
3	7 до 15 години
4	> 15 години

б) се пресметува еквивалентната позиција на основниот инструмент на секој дериватив на каматна стапка, така што неговото времетраење се дели со целното времетраење (engl.Target duration) и се множат со пазарната вредност на основниот инструмент,

в) се нетираат долготата и кратката позиција еквивалентна во основниот инструмент за секој рочен сегмент, при што се добива нетирана позиција за рочен сегмент,

г) се нетира преостаната не-нетирана позиција во рочниот сегмент (i) со износот на преостаната не-нетирана позиција во наредниот рочен сегмент ($i=1$),

д) се нетира преостаната не-нетирана позиција во рочниот сегмент (i) со износот на преостаната не-нетирана позиција во рочниот сегмент ($i=1+2$),

ѓ) се нетира нетираната позиција помеѓу не-нетираните кратки и долги позиции од двата најдалечни рочни сегменти,

е) фондот ја пресметува вкупната изложеност како збир од:

- 0% од нетираната позиција на секој рочен сегмент

- 40% од нетираните позиции помеѓу 2 соседни рочни сегменти (i) и (i+1)

- 75% од нетираните позиции помеѓу 2 рочни сегменти, кој ги дели друг рочен блок (i) и (i+2)

- 100% од нетираните позиции помеѓу двата најдалечни рочни сегменти и

- 100% од преостанатите не-нетирани позиции.

(7) Друштвото кое ги употребува правилата на нетирање базирани на времетраење за соодветниот фонд, кои се изборни, може за потребите на пресметка да ги употреби принципите на заштита од член 10 на овој Правилник.

(8) Друштвото, може да ги употребува правилата на нетирање базирани на времетраење, само за деривативите на каматна стапка кои не се заштитени.

Заштита

Член 11

(1) Заштитата може да биде земена во предвид при пресметување на вкупната изложеност, ако со истата се неутрализираат ризиците поврзани со одредени инструменти, и особено ако ги исполнуваат следните критериуми:

- стратегиите на инвестирање кои имаат за цел да генерираат принос, не се сметаат за заштитни стратегии,

- треба да постои веродостојно намалување на ризикот на ниво на фонд,

- ризиците поврзани со финансиски деривативни инструменти, генерален и специфичен, треба да биде неутрализираани,

- треба да се однесуваат на иста класа на инструменти,

- треба да се ефикасни во услови на криза на финансискиот пазар.

(2) Без оглед на претходните критериуми, финансиските деривативни инструменти употребени за цели на заштита од валутен ризик, кои не ствараат дополнителна изложеност, оптовареност или пазарен ризик, може да бидат нетирани при пресметка на вкупната изложеност.

(3) Стратегиите на пазарна неутралност и долга/кратка стратегија на инвестирање се смета дека не ги исполнуваат претходно наведените критериуми од овој член.

Техники на ефикасно управување со портфолио

Член 12

(1) Ако фондот е овластен да превзема репо трансакции, со цел да генерира дополнително оптоварување преку повторно инвестирање (engl.reinvestment) на колатералот, овие трансакции мора да бидат земени во предвид при пресметка на вкупната изложеност.

(2) Кај Фондот кој повторно инвестира колатерал во финансиски инструменти кои обезбедуваат принос над безризичен принос, мора да се вклучи колатералот во пресметка на вкупната изложеност.

(3) Секоја креирана дополнителна изложеност ќе биде додадена на вкупната изложеност, која произлегува од финансискиот деривативен инструмент и нивниот збир не смее да биде поголем од 100% од нето имотот на фондот.

(4) Секоја дополнителна употреба на колатералот како дел од друга репо трансакција мора да биде идентично третирана и вклучена во пресметката на вкупната изложеност.

Пресметка на вкупната изложеност со употреба на VaR (Value at Risk) пристап

Член 13

(1) При пресметката на вкупната изложеност со употреба на VaR (Value at Risk) пристап се опфаќаат сите позиции од портфолиото.

(2) Друштвото треба секогаш да има поставено максимум лимит на VaR за соодветниот фонд, според својот дефиниран ризичен профил, кој е секогаш понизок од регулаторниот лимит, доколку постои таков.

(3) Друштвото кое го употребува VaR (Value at Risk) пристапот како дел од својата методологија на управување со ризици за соодветниот фонд, мора да осигура дека се опфатени сите изложености кои произлегуваат од ефикасното управување со портфолио, како во пресметката, така и во системот на лимити.

Релативен и апсолутен VaR пристап

Член 14

(1) За потребата на пресметката на вкупната изложеност на фондот, друштвото може да употреби апсолутен или релативен VaR пристап.

(2) Друштвото одлучува кој VaR пристап ќе го употребува, согласно со ризичниот профил и стратегијата на инвестирање на фондот.

(3) Друштвото треба да демонстрира дека VaR пристапот што го применува е соодветен. Одлуката и основните претпоставки треба да се целосно документирани.

(4) Мора да постои конзистентност во изборот на типот на VaR пристап употребен за пресметка на вкупната изложеност.

Пристап на релативен VaR

Член 15

(1) Во рамки на овој пристап, пресметката на вкупната изложеност се врши на следниот начин:

а) се пресметува VaR на тековното портфолио на фондот (вклучувајќи ги и деривативите),

б) се пресметува VaR за референтно портфолио,

в) се проверува дали VaR на фондот е поголем од два пати од VaR-от за референтно портфолио, со цел да се лимитира вкупното ниво на оптовареност

$$\frac{(VaR \text{ на фондот} - VaR \text{ на референтното портфолио})}{(VaR \text{ на референтното портфолио})} \times 100 \leq 100\%$$

г) референтното портфолио и поврзаните процеси треба да ги исполнуваат следните критериуми:

- референтното портфолио не треба да биде оптоварено и не треба да содржи деривативи или вградени деривативи, освен ако Фондот има намера да креира валутно заштитено портфолио и избира валутно заштитен индекс како референтно портфолио,

- ризичниот профил на референтното портфолио треба да биде конзистентен со инвестиционите цели, политики и лимити на портфолиото на фондот,

- ако ризичниот / приносен профил на фондот се менува често или ако дефиницијата на референтното портфолио не е возможна, тогаш методот на релативен VaR не треба да се употребува,

- процесот кој се однесува на одредување и тековно одржување на референтно портфолио треба да биде интегриран во процесот на управување со ризици и опишан со соодветни процедури. Тековната структура и на референтното портфолио и сите промени треба да бидат соодветно документирани.

Пристап на апсолутен VaR

Член 16

(1) Пристапот на апсолутен VaR го лимитира износот на VaR кој фондот може да го има во однос на нето вредноста на фондот.

(2) За потребите на пресметка на вкупната изложеност фондот треба да исполнува минимални квалитативни и квантитативни критериуми.

(3) Друштвото треба да ги почитува следните стандарди на пресметка:

а) апсолутниот VaR на фондот не смее да биде поголем од 20% од нето вредноста на неговиот имот;

б) пресметката на VaR се врши според следните параметри:

- интервал на доверба од 99%,

- период на одржување на портфолио од 1 месец (20 работни денови),

- историска серија на податоци за ризичните фактори од најмалку 1 година (250 дена), освен ако пократката серија е оправдана заради значајна промена на волатилноста на цените,

- квартално ажурирање на цените на инструментите,

- дневна пресметка на на VaR.

в) интервалот на доверба и или периодот на одржување се разликуваат од претходните параметри, може да бидат употребени од страна на фондот, доколку интервалот на доверба не е помал од 95% и периодот на одржување не надмине 1 месец (20 дена);

г) зафондовите кај кои се употребуваат параметри различни од претходно наведените, треба да се прилагоди и интерниот лимит од 20% соодветно на интервалот на доверба и/или периодот на одржување. Прилагодувањето може да се изведе само под претпоставка за нормална распоред и со идентичен и независен распоред на ризичните фактори, со помош на референтни точки на нормалниот распоред и правилото на квадратен корен од време (engl. Square Root of Time Rule).

Интервал на доверба	Коефициенти на нормален распоред
99.0%	2.326
97.5%	1.960
95%	1.645

$$VaR(y\%) \approx \frac{\text{коефициенти}(y\%)}{\text{коефициенти}(x\%)} \times VaR(x\%)$$

$$VaR(x \text{ денови}) \approx \frac{\sqrt{x}}{\sqrt{20}} \times VaR(y \text{ денови})$$

(4) VaR моделот на Фондот треба да го опфати целосно пазарниот ризик кој произлегува од портфолото (генерален, специфичен, идиосинкратски и сл.).

(5) Изборот на соодветен модел е одговорност на друштвото, кое треба да обезбеди дека моделот е соодветен на стратегијата на инвестирање и комплексноста на финансиските инструменти. Моделот треба да е комплетен, опфаќајќи ги сите позиции и материјални пазарни ризици и прецизен во однос на резултатите и употребените влезни податоци.

(6) Друштвото треба да ја следи прецизноста и ефективноста на VaR моделот со употреба на back-тест методи за соодветниот фонд.

(7) Друштвото кое го употребува пристапот на VaR, треба да врши ригорозни, целосни и соодветни стрес-тестови, како дел од општиот систем и процес на управување со ризици на фондот, кои треба да се дизајнирани така што ќе ги мерат сите значајни потенцијални намалувања на вредноста на имотот на фондот, како резултат на неочекувани промени во релевантните пазарни параметри и корелациони фактори.

Вега и гама ризик

Член 17

(1) Друштвото при пресметка на вкупна изложеност на ризици поврзани со финансиски деривативни инструменти, кога го користи пристапот на обврска, пресметува и гама и вега ризик за вкупната позиција во опции.

(2) За да се пресмета вкупниот гама и вега ризик, вкупните позиции во опции и поединечните позиции во опции се групираат спрема ризичните категории. За целите на овој член, посебно ризична категорија се:

а) секоја пар на валути - за опции на валута,

б) секој национален пазар - за опции на сопственички финансиски инструменти или берзански индекси. Ако сопственичките инструменти котираат на повеќе од еден национален пазар, референтен пазар се одредува според државата во која се наоѓа седиштето на издавачот на сопственичките инструменти,

в) секоја група на рочности наведени во делот-Нетирање од овој Правилник, за опции на должнички финансиски инструменти или каматни стапки,

г) тип на стока - за опции на стоки.

(3) За финансиски деривативни инструменти со кои се тргува на регулиран пазар, платформа за тргување или признаена берза, фондот ги користи гама и вега коефициентот, пресметан од страна на регулираниот пазар, платформата за тргување или признаената берза. Ако такви гама и вега коефициенти не се достапни, односно станува збор за опции на пазари преку шалтер (engl. OTC options), треба да се користи гама и вега коефициенти, пресметани со користење на сопствен внатрешен модел. По исклучок, Комисијата може, за одредени инструменти да пропише гама и вега коефициенти.

(4) За целите на пресметување на гама и вега ризикот во вкупните позиции во опциите, потребно е претходно да се пресмета гама и вега ефектот за секоја опција, преку апроксимација на цената на опцијата со помош на Тејлоровиот ред.

$$\text{Гама позиција} = \frac{1}{2} \gamma \times \theta^2 \times N$$

каде

θ^2 = варијанса на цената на основниот инструмент на опцијата (engl. variation of the underlying instrument),
N=количество на основен инструмент

$$\text{Вега позиција} = \frac{\text{Волатилност}}{4} \times \text{вега} \times N$$

каде N=количество на основен инструмент.

(5) Промената на волатилноста претпоставува пропорционална промена од 25%.

(6) За целите на пресметување на гама ризикот во вкупните позиции во опции, поединечните гама ефекти се собираат во рамките на секоја ризична категорија. Така добиените нето-гама ефекти за секоја поединечна ризична категорија може да имаат позитивна или негативна вредност. Збирот на апсолутните вредности од сите негативни нето-гама ефекти во сите категориите на ризик, претставува гама ризик на вкупната позиција во опции.

(7) За целите на пресметување на вега ризикот во вкупните позиции во опции, поединечните вега ефекти се собираат во рамките на секоја ризична категорија. Така добиените нето-вега ефекти за секоја поединечна ризична категорија може да имаат позитивна или негативна вредност. Збирот на апсолутните вредности од сите нето-вега гама ефекти во сите категориите на ризик, претставува вега ризик на вкупната позиција во опции.

Правила за трансакции во финансиски деривативи

Член 18

(1) Друштвото треба да обезбеди фондот во секое време да биде способен за исполнување на своите обврски за плаќање и испорака, кои произлегуваат од трансакциите со финансиски деривативни инструменти.

(2) Следењето на трансакциите со финансиски деривативни инструменти е дел од процесот и системот на управување со ризици.

Завршни одредби

Член 19

Овој Правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 03-2348/2 Комисија за хартии од вредност
24 декември 2010 година Република Македонија
Скопје Претседател,
Марина Наќева Кавракова, с.р.

ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

3701.

Врз основа член 8 од Правилникот за начинот на трезорското работење и контрола на трезорското работење објавен во „Службен весник на Република Македонија“ бр. 154/2010, Директорот на Фондот за здравствено осигурување на Македонија донесе

У П А Т С Т В О ЗА НАЧИНОТ НА ТРЕЗОРСКОТО РАБОТЕЊЕ НА ФОНДОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

I. Општа одредба

1. Со ова упатство се пропишува начинот на трезорското работење на корисниците на средства од Буџетот за финансирање на јавните здравствени установи за остварување на правата од здравствено осигурување на Фондот за здравствено осигурување на Македонија - Јавни здравствени установи (во натамошниот текст: јавни здравствени установи).

II. Водене на регистар на јавни здравствени установи

2. Во регистарот на јавните здравствени установи (во натамошниот текст: Регистар) кој го води Трезорот на Фондот за здравствено осигурување на Македонија (во натамошниот текст: Трезорот на Фондот) се внесуваат следните податоци:

- единствен матичен број на субјектот (ЕМБС), доделен од Централниот Регистар на Република Македонија;
- регистарски кориснички број - РКБ (се доделува автоматски со уписот);
- раздел;
- назив на јавна здравствена установа;
- улица и број;
- населено место;
- општина;
- единствен даночен број (ЕДБ);
- шифра на организациониот облик на јавната здравствена установа;
- шифра на регистрирана претежна дејност, според Националната класификација на дејности;
- податок за означување на јавна здравствена установа;
- број на телефон;
- број на телефакс;
- адреса на електронска пошта на јавната здравствена установа;
- име и презиме на лице за контакт со Трезорот на Фондот;
- број на телефон на лицето за контакт;
- адреса на електронска пошта на лицето за контакт;
- име и презиме на раководното лице на јавната здравствена установа;
- единствен матичен број на раководното лице.

3. Со уписот во Регистарот, на јавните здравствени установи (во натамошниот текст: субјект на упис) им се доделува Регистарски кориснички број (РКБ), кој што се состои од 5 цифри, кој е единствен и не може да се менува.

4. Уписот во Регистарот се врши на образец (РКБ-1), кој е даден во Прилог 1 и е составен дел на ова упатство.

5. Подносител на пријавата за упис е лице кое го застапува субјектот на упис.

6. Субјектот на упис до Трезорот на Фондот ја доставува следната документација:

- писмено барање за запишување во Регистарот;
- пополнет Образец РКБ-1;
- пополнет Образец ОС-1;
- решение за упис на основање или во случаите на промена на статусот на субјектот, се доставува решение за тековна состојба на субјектот издадено од Централниот регистар, во оригинал или копија (не постаро од шест месеци);

7. Доколку документацијата од точката 6 од ова упатство е некомплетна и содржи формален недостаток (употреба на факсимил, потписот не е со сино пенкало, потребната документација не е пополнета со кирилично писмо) што го спречува постапувањето по барањето, Трезорот на Фондот ја враќа документацијата на исправа или дополнување.

8. Податоците кои се однесуваат за јавната здравствена установа, може да се менуваат, дополнуваат, ажурираат и бришат, на барање на јавната здравствена установа или по службена должност од страна на Фондот за здравствено осигурување.

9. Документацијата за настанатите статусни и други промени, јавните здравствени установи ја доставуваат до Трезорот на Фондот, најдоцна 10 дена од денот на настанатата промена.

10. Во Регистарот се брише уписот на јавната здравствена установа кога истата го губи статусот на јавна здравствена установа. Постапката за бришење на јавната здравствена установа од Регистарот се поведува по барање на истиот, по барање на друг надлежен орган или по службена должност од страна на Фондот за здравствено осигурување.

III. Класификација на сметки на јавни здравствени установи во рамки на Трезорот на Фондот и здравствената трезорска сметка

11. Во рамките на Трезорската сметка на Фондот се отвораат следните типови на сметки:

- 730, 737 и 703 – сметки за средства од Фондот;
- 531 – сметки за средства од програмите за здравствена заштита, сопствено учество на осигурените лица во цената на здравствената услуга и други средства од сопствени приходи;
- 485 – сметки за средства од донации;
- други типови на сметки.

12. Јавната здравствена установа, во зависност од потребите, може да има повеќе сметки од ист тип.

IV. Отворање и затворање на сметки на јавни здравствени установи во рамки на здравствената трезорска сметка

13. Сметките во рамки на здравствената трезорска сметка се отвораат по доставено писмено барање на јавната здравствена установа, по барање на друг надлежен орган или по службена должност од страна на Фондот за здравствено осигурување.

14. Кон барањето се приложува пополнет образец за отворање на сметка на јавна здравствена установа (ОС-1), даден во Прилог 2, кој е составен дел на ова упатство.

15. Со средствата на сметките располагаат овластени лица кои депонираат потписи на образец картон на депонирани потписи, даден во Прилог 3, кој е составен дел на ова упатство.

16. Јавната здравствена установа за отворање на сметка ја доставува следнава документација до Трезорот на Фондот:

- писмено барање за отворање на сметка;
- пополнет Образец ОС-1;
- картон на депонирани потписи заверен со печат на институција и со печат со кој ќе се заверуваат барањата за плаќање (во три примероци за секоја сметка);
- решение за упис на лицето овластено за застапување во Централниот регистар (оригинал или копија), односно во основниот регистар (не постаро од шест месеци);
- решение за овластување на дополнителни потписници од страна на раководното лице на јавната здравствена установа, наведувајќи го начинот на потпишување (поединечно или колективно), доколку се овластуваат дополнителни потписници и

- друга документација по барање на Трезорот на Фондот.

17. При статусни промени и промена на назив, при промена на лице овластено за застапување, при промена или овластување на дополнителни потписници, јавната здравствена установа ја доставува следнава документација до Трезорот на Фондот:

- писмено барање за заверување на картоните за депонирање потписи со образложение за причините заради кое се доставува барањето;

- извод од решението за упис во Централниот регистар (оригинал или копија), односно во основниот регистар, со кое е извршена регистрацијата на промената на статусот, на називот или на лицето овластено за застапување (не постаро од шест месеци);

- решение за овластување на дополнителни потписници од страна на раководното лице на јавната здравствена установа, наведувајќи го начинот на потпишување (поединечно или колективно), доколку се овластуваат дополнителни потписници;

- картон на депонирани потписници заверен со печат на институцијата и со печат со кој ќе се заверуваат барањата за плаќање (во три примероци за секоја сметка) и

- друга документација по барање на Трезорот на Фондот.

18. При промена на печат, јавната здравствена установа до Трезорот на Фондот ја доставува следната документација:

- писмено барање за заверување на картоните за депонирани потписи со образложение за причините заради кои се доставува барањето;

- решение за упис на лицето овластено за застапување во Централниот регистар (оригинал или копија), односно во основниот регистар (не постаро од шест месеци);

- решение за овластување на дополнителни потписници од страна на раководното лице на јавната здравствена установа, наведувајќи го начинот на потпишување (поединечно или колективно), доколку се овластуваат дополнителни потписници;

- картон на депонирани потписи заверен со печат на институцијата и со печат со кој ќе се заверуваат барањата за плаќање (во три примероци за секоја сметка);

- документација согласно Законот за печатот на Република Македонија и печатите на државните органи во Република Македонија (копија од оглас во "Службен весник на Република Македонија" за објава на изгубен или одземен печат и Одлука за ставање вон употреба на печатите поради истрошеност, промена на називот на органот или укинување на органот) и

- друга документација по барање на Трезорот.

19. Доколку доставената документацијата од точките 16, 17 и 18 од ова упатство е некомплетна и содржи формален недостаток (употреба на факсимил, потписот не е со сино пенкало, потребната документација не е пополнета со кирилично писмо) што го спречува застапувањето по барањето Трезорот на Фондот ја враќа документацијата на јавната здравствена установа на исправка или дополнување.

20. Сметките во рамките на здравствената трезорска сметка се затвораат по барање на јавната здравствена установа, по барање на друг надлежен орган или по службена должност од страна на Фондот за здравствено осигурување.

21. Неискористените средства од сметките кои се затвораат се пренесуваат на сметките на правните следбеници на истите, од страна на јавната здравствена установа, односно по службена должност од страна на Фондот за здравство, доколку со закон не е регулирано поинаку.

22. Трезорот на Фондот ја обезбедува тајноста на податоците за сметките отворени во рамки на здравствената трезорска сметка.

По исклучок од став 1 од оваа точка по барање на надлежен орган Трезорот на Фондот може да даде податоци за сметките отворени во рамки на здравствената трезорска сметка.

V. Барања за плаќања што ги користат јавните здравствени установи

23. Јавните здравствени установи ги доставуваат барањата за плаќање до Трезорот на Фондот, односно до Подрачните единици на Фондот за здравствено осигурување (во натамошниот текст: трезорски канцеларии на Фондот).

Барањата за плаќање се доставуваат до трезорската канцеларија на Фондот која го покрива реонот во кој се наоѓа седиштето на јавната здравствена установа.

24. Јавните здравствени установи за извршување на плаќањата користат образци за барања за плаќања кои ги пропишува Министерството за финансии.

25. Барање за плаќање кон сметки надвор од здравствената трезорска сметка (образец 90) се користи за безготовинско плаќање кон сметки надвор од здравствената трезорска сметка.

26. Барање за плаќање кон сметки во рамки на Трезорската сметка на Фондот (образец 91) се користи за плаќања во рамки на Трезорската сметка на Фондот, односно за меѓусебните плаќања на јавните здравствени установи или меѓу сметки на иста јавна здравствена установа.

27. Барање за исплата на готовина (образец 94) се користи за подигање на готовина од страна на јавните здравствени установи, за категориите на исплати за кои се пропишани соодветни шифри на плаќање согласно Упатство за форма и содржина на платните инструменти за вршење на платен промет во земјата.

28. Барање за безготовински поврат и пренос на средства (образец 93) се користи за поврат на повеќе, на погрешно или на уплатени средства без правен основ од сметките на јавните здравствени установи и од други сметки во рамките на Трезорската сметка на Фондот, кон сметки во и надвор од Трезорската сметка на Фондот, како и на пренос на средства помеѓу сметки во рамки на Трезорската сметка на Фондот. Повратот на средства се врши врз основа на решение од надлежен орган.

29. Барање за плаќање помеѓу Трезорот на ФЗОМ и Трезорот на Р.М. (образец 76) се користи за меѓусебни плаќања помеѓу Трезорот на ФЗОМ и Трезорот на Р.М.

30. Збирно барање за плаќање кон сметки надвор од Трезорската сметка на Фондот (Образец 92) се користи за безготовинско плаќање кон трансакциски сметки надвор од Трезорската сметка на Фондот кога како налогодавач се јавува една сметка, а како налогопримач се јавуваат повеќе трансакциски сметки од една банка.

31. Барањата за плаќање можат да се достават на хартија (со исклучок на Образец 92) или во електронска форма.

Барањата за плаќање кои се доставуваат на хартија се поднесуваат до трезорската канцеларија на Фондот во два исти примерока. Еден примерок останува во трезорската канцеларија на Фондот, а еден примерок задржува јавната здравствена установа за своја книговодствена евиденција.

32. Барањата за плаќање кои се изработени во електронска форма се доставуваат заедно со две печатени спецификации за содржината на електронскиот медиум на кои истите се запишани, заверени со печат и потпис од овластени потписници на јавната здравствена установа. Покрај елементите кои ги содржат барањата за плаќање во зависност од видот на плаќањето, електронскиот медиум ги содржи и следниве елементи: датум на валута на барањата, вкупен број на барањата, вкупен износ на барањата, реден број на барањето и износ по поединечно барање.

VI. Изготвување, доставување и одобрување на годишни и квартални финансиски планови на јавните здравствени установи

33. Јавните здравствени установи доставуваат годишни и квартални финансиски планови по сметки и по расходни ставки и приходни ставки.

34. Годишниот финансиски план по квартали (во натамошниот текст: годишен план), се доставува на образец даден во Прилог 4, кој е составен дел на ова упатство. Годишниот план се доставува до Трезорот на Фондот најдоцна до 15 ноември во тековна за наредната година.

35. Годишниот план доставен од јавната здравствена установа, ги содржи следните податоци:

- година за која се однесуваат податоците;
- раздел на јавната здравствена установа;
- РКБ на јавната здравствена установа;
- тип на сметка на која се однесуваат планираните расходи;
- индивидуална партија;
- назив на јавната здравствена установа;
- расходна ставка;
- назив на расходна ставка;
- планирани износи на расходи за секој квартал во рамки на годината, распоредени по расходни ставки и
- образложение на годишниот план.

36. Износот на планирани средства за тековни потреби, за одреден квартал во рамките на годишниот план на јавните здравствени установи треба да биде во висина од 1/4 од годишниот буџет, а во одредени случаи кога се јавува потреба од дополнителни средства (поради сезонски или други објективни потреби) може да се одобри и поголем износ од 1/4 од годишниот буџет, за што е потребно јавната здравствена установа да достави образложение за причината поради која се бара повисок износ.

Износот на планираните средства за капитални расходи и капитални трансфери (градежни објекти, земјиште, моторни возила, мебел и друго), за одреден квартал во рамките на годишниот план, поради карактерот на овој вид на расход, може да биде поголем од 1/4 од годишниот буџет.

37. Трезорот ги одобрува финансиските планови и ги известува јавните здравствени установи.

38. Во текот на годината, јавните здравствени установи може да достават барање за измена на годишниот план, само доколку се работи за расходи кои не можеле да бидат навремено планирани и за истото е потребно да се достави образложение и соодветно коригиран годишен и квартален план.

Во текот на дадениот квартал, јавните здравствени установи може да достават барање за измена на кварталниот план по сметки и по расходни ставки, само доколку се работи за расходи кои не можеле да бидат навремено планирани.

39. Ако се врши прераспределба на средствата меѓу расходни ставки во рамките на буџетот на јавната здравствена установа, потребно е да се достави барање за измена на годишниот и кварталниот план.

Во одредени случаи кога планираната динамика на расходи од Буџетот на Фондот значително отстапува од динамиката на остварување на буџетските приходи, Трезорот на Фондот може да ги ревидира и одобри годишните и кварталните финансиски планови на јавните здравствени установи на тој начин што ќе ја следат планираната динамика на остварување на буџетските приходи.

VII. Уплати и исплати на сметките на буџетите и на јавните здравствени установи во рамки на здравствената трезорска сметка

40. На товар на сметката на Буџетот на Фондот (730) се врши:

- пренос (трансфер) на средства на сметките на Буџетот на Фондот (703 и 737) и на јавните здравствени установи,
- плаќање кон сметки надвор од здравствената трезорска сметка;
- враќање на повеќе или на погрешно уплатени приходи и други приливи на Буџетот на Фондот;

Во корист на сметката на Буџетот на Фондот (730) се вршат уплати по основ на:

- пренос (трансфер) на средства од сметка на Фондот во Трезорот на Р.М. за финансирање на јавните здравствени установи за остварување на правата од здравственото осигурување.
- приходи и други приливи на Буџетот на Фондот и
- враќање на повеќе или на погрешно платени средства.

41. На товар на сметките во здравствената трезорска сметка (737, 531, 485) јавните здравствени установи вршат:

- плаќања кон сметки надвор од здравствената трезорска сметка и на сметки на другите јавни здравствени установи;
- враќање на повеќе или на погрешно платени средства;
- пренос на средствата на своите сметки.

42. Во корист на сметките за средства од Фондот (737), (703) се вршат уплати (трансфер) од сметката на Буџетот на Фондот (730).

43. Во корист на сметките за средства од програмите за здравствена заштита, сопствено учество на осигурените лица во цената на здравствената услуга и други средства од сопствени приходи (531), се вршат:

- уплати од сметки надвор од здравствената трезорска сметка и од сметки на други јавни здравствени установи,

- враќање на повеќе или на погрешно платени средства.

44. Во корист на сметките за средства од донации (485) се вршат:

- уплати на донации од донатори;
- враќање на повеќе или на погрешно платени средства

43. По барање на јавната здравствена установа, Трезорот на Фондот може да дозволи и отварање на дополнителни подсметки доколку истите се неопходни поради специфичноста во работењето на одредени јавни здравствени установи и тоа:

- кога една јавна здравствена установа остварува приходи од донации, односно проектни заеми, а во проектот учествуваат и други јавни здравствени установи на истите треба да се пренесат средства на сметките за донации, односно на сметките за проектни заеми;
- кога јавната здравствена установа, покрај редовната дејност, врши и друга дејност која се финансира од други извори на приходи при што е потребно да се изврши плаќање од друга негова сметка и
- други специфични случаи, по претходна согласност на Трезорот на Фондот.

VIII. Извршување на плаќања за потребите на јавните здравствени установи

44. Јавните здравствени установи ги доставуваат барањата за плаќање до трезорските канцеларии најмалку еден работен ден пред денот кога треба да се изврши плаќањето и тоа, најдоцна до 14.00 часот во тековниот ден.

Трезорската канцеларија на Фондот во Скопје по 12.30 часот прима само барања за плаќања кои се доставени на електронски медиум.

45. Барањата за плаќања за девизни трансакции, јавните здравствени установи ги доставуваат до трезорските канцеларии најдоцна до 10:30 часот и по нивното одобрување од страна на Трезорот на Фондот се извршуваат истиот ден.

46. За исплата на плати, надоместоци и придонеси, јавните здравствени установи ги доставуваат барањата за плаќања на образец 76 и 90 односно 92 до трезорските канцеларии по истекот на месецот за кој се однесува платата.

При исплата на плата јавните здравствени установи задолжително во полето „цел на дознака“ во барањата за плаќања обрасците 76 и 90 односно 92 потребно е да го впишат и фолио бројот.

При исплата на средства за задршки од плата не е потребно во полето „цел на дознака“ да се впише фолио бројот.

Во случај кога се врши задршка од плата, а средствата е потребно да се рефундираат во соодветните буџети од каде е извршено финансирањето се користи образец 91 при што во полето „цел на дознака“ се впишува сметката и расходната потставка на која треба да се изврши сторнирањето на расходот.

47. Во трезорските канцеларии се врши контрола на барањата за плаќање од формален аспект (дали се уредно и правилно пополнети сите елементи во барањето за плаќање, дали се потпишани и заверени од овластени лица и сл.).

Во случај кога барањата за плаќање не ја задоволуваат контролата од формален аспект, како и кога податоците внесени во барањата за плаќање не соодветствуваат со податоците од единствената база на податоци во Трезорот на Фондот, истите се враќаат на јавната здравствена установа.

48. По приемот и извршената проверка на барањата за плаќање во трезорските канцеларии се врши внесување на податоците од поднесените барања за плаќања во системот. Барањата за плаќање се внесуваат мануелно или преку електронски медиум.

49. Трезорот врши проверка дали барањата за плаќање се во согласност со одобриениот годишен буџет за јавната здравствена установа, кумулативниот план, реализацијата и расположливото салдо на сметките.

Барањата за плаќање не се одобруваат доколку не се во согласност со став 1 од оваа точка.

Барањата за плаќање не се одобруваат и кога расходната потставка не е во согласност со намената и основот за плаќање, наведена во целта на дознака, по писмено барање на јавната здравствена установа, како и во други случаи кога Трезорот на Фондот ќе утврди дека истото е неопходно.

Одобрениите плаќања се извршуваат најрано наредниот ден.

50. Одобрениите барања за плаќање од сметките на јавните здравствени установи кон сметки надвор од здравствената трезорска сметка, Трезорот на Фондот ги доставува во посебен формат по електронски пат до Народната банка на Република Македонија, заради нивно извршување.

51. За подигање на готовина од страна на јавните здравствени установи, барањето за исплата на готовина (Образец 94) се доставува до трезорската канцеларија, во два примерока, најмалку еден ден пред денот на барањата исплата на готовината, од кои еден се задржува во трезорската канцеларија, а другите се заверуваат со потпис од страна на вработено лице во трезорската канцеларија и се враќат на јавната здравствена установа.

Барањето во трезорската канцеларија се контролира и се одобрува согласно точка 47 од ова упатство.

Доколку барањето се одобри, готовината се подига наредниот ден, на шалтерите на некоја од филијалите односно експозитурите на деловната банка, со која Фондот за здравствено осигурување има склучено договор за вршење на услуги за готовински исплати.

Лицето овластено за подигање на готовината, (чие име и презиме е запишано на образецот), од соодветната јавна здравствена установа, ја подига готовината врз основа на документ за лична идентификација и тоа во периодот од 7 до 13 часот.

52. По одобрувањето на барањата за плаќање се врши нивно евидентирање во здравствената главна книга.

53. Јавните здравствени установи на дневна основа добиваат изводи за прометот и состојбата на своите сметки заради следење и евидентирање на промените на истите, како и на уплатните сметки за кои се надлежни, во писмена форма од трезорските канцеларии или по електронски пат од Трезорот на Фондот.

54. Во случај на погрешно или повеќе платени средства од сметките на Буџетот на фондот (737 и 703) на јавните здравствени установи, враќањето на средствата се врши на сметката на Буџетот на фондот (730).

55. Во случај кога јавната здравствена установа има потреба од корекција на одредени приходни или расходни ставки, кои при платниот промет биле погрешно искажани односно во случај на поврат на погрешно или повеќе платени средства согласно точка 54 од ова упатство, јавната здравствена установа доставува до Трезорот на Фондот писмено барање за прекнижување за правилно искажување на видот на расходот, односно приходот, со образложение за настанатата грешка, како и фотокопија од дневниот извод за промет и состојба на сметката.

56. Јавните здравствени установи на месечна основа потребно е да вршат усогласување на податоците за остварени приходи и реализирани расходи во здравствената главна книга со податоците од нивната сметководствена евиденција, и тоа најдоцна до крајот на тековниот месец за податоците од претходниот месец.

57. Во случај кога јавните здравствени установи имаат отворени девизни акредитиви во Народната банка на Република Македонија, неискористениот дел од акредитивите по истекување на рокот не го враќаат на сметката на Буџетот на фондот (730).

IX. Доставување на податоци за достасани ненами- рени обврски на јавните здравствени установи

58. Јавните здравствени установи на Буџетот на фондот најдоцна до 10-ти во тековниот месец доставуваат преглед на достасани ненамирани обврски, даден во Прилог 5, кој е составен дел на ова упатство, со состојба од последниот ден на претходниот месец.

Прегледот на достасани ненамирани обврски ги содржи следните податоци:

- раздел на јавната здравствена установа,
- РКБ на јавната здравствена установа,
- назив на јавната здравствена установа,
- обврски до 30 дена (освен за расходните ставки 401 и 402),
- обврски до 60 дена (освен за расходните ставки 401 и 402),
- обврски над 60 дена (утужени, неутужени и вкупно, освен за расходните ставки 401 и 402),
- вкупно ненамирани обврски по достасаност (освен за расходните ставки 401 и 402),
- вкупно ненамирани обврски по расходна ставка и
- вкупно ненамирани обврски за сите расходни ставки.

За сите достасани ненамирани обврски над 60 дена јавната здравствена установа доставува детално писмено образложение.

59. Доколку јавните здравствени установи не го достават прегледот на достасани ненамирани обврски во предвидениот рок, Трезорот на Фондот може да го одложи одобрувањето на финансиските планови на јавната здравствена установа или да го одложи одобрувањето на барањата за плаќање поднесени од страна на јавната здравствена установа.

X. Спроведување на времено финансирање на јавните здравствени установи

60. Во услови кога Буџетот на РМ не е донесен до 31.12 во тековната година за наредната фискална година, Трезорот на Фондот одобрува исплати на средства по сметки, по потпрограми и ставки на јавните здравствени установи, но најмногу до една третина од вкупно извршените расходи во првиот квартал од претходната фискална година најдоцна до 31-ви март.

Висината на една третина од вкупно извршените расходи во првиот квартал од претходната фискална година по сметки, по потпрограми и ставки за секоја јавна здравствена установа ја пресметува Трезорот на Фондот. Врз основа на пресметката на Трезорот на Фондот, јавната здравствена установа може да врши прераспределби на средства меѓу ставки согласно потребите (согласно член 33 од Законот за Буџет).

XI. Најавување на очекувани приходи и планирани расходи

61. Заради планирање на ликвидноста на здравствената трезорска сметка, јавните здравствени установи до Фондот за здравствено осигурување ги најавуваат сите очекувани приливи и планирани одливи чиј неделен кумулативен износ е еднаков или поголем од 10.000.000,00 денари, најдоцна до последниот работен ден од тековната недела, за да бидат вклучени во проектираните приливи и одливи за наредната недела. Во најавата е потребно да се наведе типот на сметката, двоцифреното konto, износот и деновите во кои ќе се реализираат приливите и одливите.

Доколку јавните здравствени установи, во предвидениот рок, не ги најават сите очекувани приливи и планирани одливи Трезорот на Фондот може да го одложи одобрувањето на барањата за плаќање поднесени од страна на јавната здравствена установа.

XII. Преодни и завршни одредби

62. Јавните здравствени установи имаат обврска да доставуваат до Трезорот на Фондот известување за сите отворени девизни сметки во Народна банка на Република Македонија.

63. Сите банкарски трошоци (провизии и други трошоци), кои Фондот за здравствено осигурување на Македонија треба да ги плаќа кон КИБС, МИПС и деловни банки ќе бидат планирани во буџетот на Фондот во ставката на здравствени услуги за јавни здравствени установи.

64. Образецот РКБ-1 даден во Прилог 1, Образецот ОС-1 даден во Прилог 2, Картонот на депонирани потписи даден во Прилог 3, Годишниот финансиски план на приходи и расходи по квартали даден во Прилог 4 и Прегледот на достасани и ненамирани обврски даден во Прилог 5, сите составен дел на ова упатство, ги пропишува и носи Фондот за здравствено осигурување на Македонија.

65. Обрасците за барања за плаќања, односно платните инструменти, ги пропишува и носи Министерството за финансии согласно Упатството за формата и содржината на платните инструменти за вршење на платниот промет во земјата.

66. Ова упатство влегува во сила со денот на објавување во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2011 година.

Бр. 05-19592/1
27 декември 2010 година
Скопје

Директор,
м-р Маја Парнаријева-Змејкова, с.р. Директор,
Јанез Једникар, с.р.

Прилог 1

ОБРАЗЕЦ РКБ-1															
ЗА УПИС ВО РЕГИСТАРОТ НА ЈАВНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ															
1. Единствен матичен број на субјектот - ЕМБС : (доделен од Централен регистар)	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (се пополнуваат 7 бројки)														
2. Регистарски кориснички број - РКБ:	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (овој податок го пополнува Фондот за здравствено осигурување)														
3. Раздел	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (се пополнуваат 5 бројки)														
4. Назив на јавна здравствена установа															
5. Улица и број															
6. Населено место															
7. Општина															
8. Единствен даночен број (ЕДБ)	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (се пополнуваат 13 бројки)														
9. Шифра на организационен облик на субјектот	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>														
10. Шифра на регистрирана претежна дејност (согласно со националната класификација на дејности)	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (се пополнуваат 5 бројки)														
11. Ознака на јавна здравствена установа (прва / втора линија) (овој податок го пополнува Фонд за здравствено осигурување)	<table border="1"><tr><td></td></tr></table>														
12. Број на телефон															
13. Број на телефакс															
14. Адреса на електронска пошта на органот /институцијата															
15. Име и презиме на лице за контакт со Трезорот															
16. Број на телефон на лицето за контакт со Трезорот															
17. Адреса на електронска пошта на лицето за контакт со Трезорот															
18. Име и презиме на раководното лице на органот/ институцијата															
19. Единствен матичен број на раководното лице (ЕМБГ)	<table border="1"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table> (се пополнуваат 13 бројки)														
Датум на поднесување:	Потпис на раководното лице и печат														

* Формуларот и другата документација потребно е да бидат на македонски јазик со кирилично писмо, освен за точките 14 и 17.

Прилог 2

ОБРАЗЕЦ ОС-1

ЗА ОТВОРАЊЕ НА СМЕТКА НА ЈАВНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

1. Единствен матичен број на субјектот-ЕМБС :
(доделен од Централен регистар) (се пополнуваат 7 бројки)

2. Регистарски кориснички број - РКБ:
(се пополнуваат 5 бројки)

3. Раздел
(се пополнуваат 5 бројки)

4. Назив на јавна здравствена установа

5. Тип на сметка:

а) 730, 737, 703 - сметки на средства од ФЗОМ

_____ (наведете кој тип на сметка)

б) 531 - сметка за сопствени приходи

в) 585 - сметка за средства од донации

г) други типови на сметки

6. Опис на изворот на финансирање

(на депозитот, грантот, донацијата, заемот-кредитот, самофинансирачката активност)

8. Трезорска канцеларија

Датум на поднесување :

Потпис на раководното лице и печат

Прилог 3

Фонд за здравствено осигурување на Македонија																
КАРТОН НА ДЕПОНИРАНИ ПОТПИСИ																
Трезорска канцеларија				Број на сметка												
Назив на јавна здравствена установа												ЕМБС на јавна здравствена установа				
Населено место				Општина				Адреса				Телефон				
рб	Име и презиме / ЕМБГ или број на пасош											Потпис на потписникот				
1												2 3 4 5 6 7 8				
												потпишува колективно со				
2												1 3 4 5 6 7 8				
												потпишува колективно со				
3												1 2 4 5 6 7 8				
												потпишува колективно со				
4												1 2 3 5 6 7 8				
												потпишува колективно со				
5												1 2 3 4 6 7 8				
												потпишува колективно со				
6												1 2 3 4 5 7 8				
												потпишува колективно со				
Начин на потпишување на овластените лица: 1. Со еден потпис може да се потпишуваат лицата под реден број: _____ 2. Со (2, 3, 4) потписи може да се потпишуваат лицата под реден број: _____ Забелешка:																
Име и презиме на раководното лице на ЈЗУ Потпис Печат на институцијата М.П Печат со кој се заверуваат барањата за плаќања М.П потпис на овластениот работник во Фонд за здравствено осигурување на Македонија и печат																
Датум на прием : _____ Примил-вработен : _____ картонот важи до: _____																

* Формуларот и другата документација потребно е да бидат на македонски јазик со кирилично писмо

Прилог 4

[illegible]

Прилог 5

Преглед на достасани и ненамирани обврски											
раздел				ркб				навиз на јавна здравствена установа			
Период	Обврски до 30 дена	Обврски до 60 дена	Обврски над 60 дена			Вкупно ненамирани обврски по достасаност		расходна ставка	Вкупно ненамирани обврски по ставки		
јануари			утужени	неутужени	вкупно			420			
февруари								421			
март								422			
април								423			
мај								424			
јуни								425			
јули								426			
август								451			
септември								452			
октомври								461			
ноември								462			
декември								463			
Вкупно								464			
Образложение:								465			
								466			
								467			
								468			
								469			
								471			
								472			
								473			
								474			
								481			
								482			
								483			
								484			
								485			
								486			
								487			
								488			
								489			
								491			
								492			
								Вкупно			

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2010170